

Slúžit' podľa vzoru Márie

OBSAH

UVEDENIE TÉMY

ÚVOD

VŠEOBECNÁ ŠTRUKTÚRA

ŠTRUKTÚRA KAŽDÉHO STRETNUTIA

STRETNUTIE 1:

Už nemajú víno

STRETNUTIE 2:

Už nemajú domov

STRETNUTIE 3:

Už nemajú krajinu

STRETNUTIE 4:

Už nemajú vzdelanie

STRETNUTIE 5:

Už nemajú zdravie

STRETNUTIE 6:

Už nemajú dialóg

STRETNUTIE 7:

Už nemajú spoločnosť

STRETNUTIE 8:

Už nemajú úctu k stvoreniu

HODNOTIACE STRETNUTIE:

Nové víno

SKRATKY

AG	Ad Gentes
AL	Amoris Laetitia
AS	Admirabile Signum
KKC	Katechizmus katolíckej cirkvi
CL	Christifideles Laici
CV	Caritas in Veritate
DCE	Deus Caritas est
EG	Evangelii Gaudium
FC	Familiaris Consortio
FT	Fratelli Tutti (Všetci bratia)
GE	Gravissimum Educationis
GS	Gaudium et Spes
LG	Lumen Gentium,
LS	Laudato Si'
MM	Misericordia et Misera
PC	Patris Corde
RM	Redemptoris Mater
RVM	Rosarium Virginis Mariae

UVEDENIE TÉMY

Drahá rodina Équipes Notre-Dame,

koncom leta na severnej pologuli začína formačný rok hnutia Équipes Notre-Dame v rôznych častiach sveta. Preto predpokladáme, že tému, ktorú **MEDZINÁRODNÁ ZODPOVEDNÁ EKIPA** pripravila pre naše hnutie, si členovia ekíp v niektorých oblastiach preštudujú medzi septembrom 2022 a júlom 2023, a v iných oblastiach medzi februárom a decembrom 2023. Téma na tento rok je v súlade s plánom, ktorý sme vypracovali na stretnutí vo Fatime v roku 2018. Tento rok je zameraný na tému „**Slúžiť podľa vzoru Márie**“.

Už viackrát sme poukázali na skutočnosť, že mystika nášho hnutia nie je nič iné ako duch, ktorý nás poháňa pracovať v súlade s Božou vôľou. Hlavnou premisou, ktorá vytvára pečať, usporiadanie, a ktorá nás určuje, je, že **sme kristocentrické hnutie**. Stretávame sa v mene Krista, ktorý prostredníctvom svojho Ducha živí našu vieru a zdokonaľuje ju, vďaka čomu sa každý deň dostávame do plnšieho spoločenstva s Bohom.

Takže prečo **ÉQUIPES NOTRE-DAME**?

Odpovie nám sám otec Caffarel:

„Stretávate sa, aby ste hľadali Krista, aby ste Ho napodobňovali a slúžili Mu. Bez vedenia neuspějete. A neexistuje lepšie vedenie ako Mária. Chcel by som, aby sme v našich ekípách živilí vieru vo všemocnú nežnú starostlivosť Panny Márie, a aby každý pár zakúsil dôveru a bezpečnosť, ktorú zažívajú malé deti v prítomnosti svojej matky. Bol by som rád, keby toto bola jedna z vecí, ktoré nás charakterizujú. Vtedy by som nadobudol veľkú dôveru v budúcnosť [...]. Ekipy by tak boli chránené pred intelektualizmom a kritickým prístupom, čo by bol jeden z prvých prínosov kresťanskej intimity s Pannou Máriou. Srdcia zostanú pokorné: čo by mohol Zlý urobiť pred Pannou Máriou?“

Z tohto dôvodu otec Caffarel v roku 1947, keď vyhlásil zakladajúcu chartu hnutia, zaviedol názov **ÉQUIPES NOTRE-DAME** a zveril hnutie pod jej ochranu. O sedem rokov neskôr, v deň sviatku Turíc v roku 1954 (sedem rokov je vek rozumnosti, ako hovorieval otec Caffarel) potvrdili ekipy END túto iniciatívu zasvätením hnutia Panne Márii v Lurdoch.

Otec Caffarel v úvodníku s názvom Veľký deň v tejto súvislosti povedal:

„Sv. Ján ťa po Ježišových slovách: „Syn, hľa, tvoja matka.“ vzal do svojho domu. Nech sú všetky domovy našich ekíp otvorené pre teba, Mária. Zostaň s nami. Uč nás o svojom synovi. Uč nás milovať a napodobňovať ho. Chráň naše deti a daj, aby medzi nimi rástlo mnoho kňazských a rehoľných povolaní. Vypros našim rodinám plnosť darov Ducha Svätého, tak ako si ju vyprosila apoštolom zideným v hornej sieni. A daj, aby sme odteraz nemohli inak ako ísť tak ako apoštolí a ohlasovať Magnalia Dei, Božie zázraky, najmä tie, ktoré sa týkajú sviatosti manželstva, tým, ktorých o nich nevedia.“

Ako naznačuje úvod, táto téma bude cestou, ktorá prebudí našu citlivosť na napodobňovanie Márie vo všetkých aspektoch nášho členstva v ekipe a v našej službe. Potom môžeme byť tak ako ona nástrojom nežnosti a milosrdenstva kedykoľvek budeme vnímať, že „nemajú vína“.

Špeciálne by sme sa chceli poďakovať Super Regiónu Oceánia, ktorý s medzinárodnou vedúcou ekipou ERI spolupracoval na výbere a spracovaní tejto témy. Ďakujeme všetkým párom a kňazom za ich cenné príspevky a anonymným členom ekíp za obnaženie svojich duší a vydanie svedectiev svojich životov, aby sa táto téma stala skutočnosťou. Teraz je na každom z vás, páry a duchovní poradcovia END, aby ste ju prepísali na základe svojich vlastných zážitkov a myšlienok, aby tieto témy mohli ožiť – ožiť v plnosti, aby sa mohli zhmotniť a priniesť ovocie.

V čase spracovania tejto témy pre naše hnutie naše a zrejme aj vaše srdcia ťaží ničivá vojna, ktorá sužuje ukrajinský ľud. Celá ukrajinská populácia, a obzvlášť naši bratia a sestry v ekipách, sa spolieha na našu podporu, solidaritu a spoločenstvo v duchu a modlitbe.

Tak ako otec Caffarel pred 75 rokmi, aj my vkladáme riešenie konfliktu do jej orodujúcich rúk, a celé hnutie zverujeme do rúk našej Matky Panny Márie. Ona stráži všetky žiale sveta, potvrdzuje našu túžbu slúžiť jej a napodobňovať ju, aby mohla byť aj naďalej svetlom a vedením na našej ceste k Bohu.

Nech sa tak stane.

Clarita a Edgardo Bernalovci
Medzinárodná vedúca ekipa ERI
Paríž, Marec 2022

ÚVOD

Všeobecné usmernenia adresované všetkým členom END na Medzinárodnom stretnutí vo Fatime v roku 2018 nás povzbudili, aby sme sa nebáli a uskutočňovali poslanie, ktoré máme ako manželské páry aj ako hnutie.

V roku 2022-2023 by sme sa mali zamerať na „**Službu podľa vzoru Márie**“.

Je to tiež názov tejto témy, pretože Panna Mária žila život služby. Po svojom synovi Ježišovi je Mária najväčším príkladom služby, ktorý ľudstvo kedy zažilo. Sama sa vyhlásila za pokornú služobnicu Pána a svojím ÁNO sa odovzdala Božej vôli.

Na konci dialógu s anjelom Gabrielom, ktorého Boh poslal, aby jej oznámil, že sa stane Ježišovou matkou, Mária odpovedá: „*Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.*“

Touto odpoveďou nám Mária ukazuje, že celá jej existencia bola zameraná na službu. Stala sa služobnicou iných z lásky. Slúžila s rozvahou, pokorou a zbožnosťou.

Podľa medzinárodnej vedúcej ekipy ERI má táto téma sociálny charakter, pričom sa primárne odvoláva na niekoľko textov encykliky *Fratelli Tutti* - o bratstve a sociálnom priateľstve. Podľa pápeža Františka je to súčasť sociálneho učenia Cirkvi.

V tejto encyklike, ktorá bola vydaná v októbri 2020, pápež vrelo vyslovuje svoju túžbu:

„Veľmi si želám, aby sme v tomto čase, ktorý je nám daný na život, uznávajúc dôstojnosť každej ľudskej osoby, dokázali vo všetkých prebudiť celosvetovú túžbu po bratstve. Vo všetkých: „Hľa, nádherné tajomstvo na snívanie a premenu nášho života na krásne dobrodružstvo. Nik nemôže čeliť životu izolovane ... Potrebujeme spoločenstvo, ktoré nás podporí, ktoré nám pomôže a v ktorom si navzájom pomôžeme hľadiť dopredu. Aké je dôležité spoločne snívať... Osamotení riskujeme, že uvidíme fatamorgány, v ktorých sa zdajú veci, čo v skutočnosti neexistujú; sny sa budujú spoločne.“[6] Snívajme ako jediné ľudstvo, ako pocestní, ktorí majú to isté ľudské telo, ako deti tej istej zeme, ktorá hostí nás všetkých, každého s bohatstvom jeho viery alebo jeho presvedčenia, každého s vlastným hlasom, všetkých bratov a sestry.“ (FT 8)

Táto téma nie je mariologickou náukou, nie je o postave, záhade, poslaní a dôležitosti Márie v histórii vzkriesenia. Ale prostredníctvom tejto témy sa dostaneme bližšie k Márii, k jej osobitým čnostiam, jej príkladnému životu, ktorý viedla ako najvernejší vzor misionárky – učeníčky svojho syna Ježiša, a ako orodovníčka za potreby všetkých ľudí. Máriin príklad osvecuje a vedie život a poslanie všetkých kresťanov.

Táto téma sa zameriava na Máriinu ľudskosť, lebo tak ako my, aj ona je osoba, s ktorou sa dokážeme identifikovať. Jej príklad nám pomáha riešiť skutočné problémy dnešného sveta. Každý sa môže opýtať sám seba: ako ma inšpirujú Máriine skutky v každodennom živote?

Mária je naša matka, ktorá sa o nás všetkých stará tak, aby „víno nechýbalo“, ako to urobila aj na svadbe v Káne. Aby nám ani našim bratom a sestrám nič nechýbalo, môžeme nasledovať jej príklad. Tak sa môžeme stať vnímavejšími/viac vnímaví k tomu?, kde „chýba víno“ v našom okolí a v realite, v ktorej žijeme.

Príbeh svadby v Káne inšpiruje každú kapitolu v tejto téme. Dôraz sa kladie na pasáž „Už nemajú víno.“ a na to, že Ježišova matka vnímala potrebu urobiť niečo pre to, aby slávnosť neskončila predčasne.

Keď sa pozeráme okolo seba, môžeme sa opýtať: aké potreby Mária vníma a komunikuje nám? Kde chýba víno? V sociálnej realite našej krajiny, nášho sveta, kde sú nedostatky, veci, ktoré chýbajú a pre ktoré slávnosť nemôže pokračovať?

Je dôležité, aby sme hneď na začiatku tejto témy pochopili, že sa zameriava na potrebu súcitu a milosrdenstva v realite, ktorá nás obklopuje podľa vzoru našej matky Márie. Naša radosť nemôže byť úplná bez toho, aby sme sa im venovali a aby sa nás dotkli.

Neznamená to, že vidíme život negatívne, ale úplne opačne!

Ide o to, aby sme neboli spokojní so životom v temnote, ktorá nás obklopuje. Ak je okolo nás temnota, je to presne preto, že neprinášame svetlo, ktoré môžeme poskytnúť.

Nepozerať na túto tému ako na pesimistickú. Spoločná niť, ktorá spája jednotlivé kapitoly je „Už nemajú...“. Ale je oknom a príležitosťou, ako môže byť naša oslava úplná. Môže byť úplná len vtedy, keď sa na nej zúčastníme my všetci s našimi bratmi a sestrami tak, že prekonáme nerovnosti.

Nemyslíme si, že dokážeme vyriešiť všetky potreby sveta. Ako povedala Matka Tereza, dobrovoľníctvo v Kalkate je ako byť kvapkou vody v oceáne. Ale bez tej kvapky by bol oceán neúplný.¹

Preto nás každá téma pozýva, aby sme spolu s našou ekipou hlbšie premýšľali nad výzvami, ktoré nás obklopujú v rôznych dimenziách ľudského života, vo všetkých aspektoch, ktoré sú pre nás výzvami v tejto univerzálnej „Kalkate“. Každý z nás môže prispieť tou „kvapkou vody, ktorá môže zmeniť oceán“ nielen našej existencie, ale aj existencie všetkých ľudí, s ktorými zdieľame život v našom spoločnom domove.

---

¹Pozrite <https://www.regnumchristi.org/es/una-gota-de-agua/>. Zverejnené na webovej stránke 11. 7. 2019.

Vyhľadanie 11. 2. 2022. Táto veta súvisí s nasledujúcou skutočnosťou: v roku 1979 sa Matka Tereza vracala z Nórska, kde dostala Nobelovu cenu za mier, a zastavila sa v dome Misionárov lásky v Ríme, kde jej novinár položil provokatívnu otázku: Matka, máte sedemdesiat rokov. Keď zomriete, svet bude taký ako predtým. Čo sa zmenilo po tom, čo ste vynaložili toľké úsilie? Matka Tereza mu odpovedala: Viete, nikdy som si nemyslela, že môžem zmeniť svet. Len som sa snažila byť kvapkou čistej vody, na ktorú môže svietiť Božia láska. Myslíte, že to nie je dost? Nasledovala veta Matky Terezy: To, čo robím, je kvapka uprostred oceánu. Ale bez nej by bol oceán menší.” Správa z “Aleteia Brasil” – zverejnené 13. 2. 2017. Pozrite: <https://pt.aleteia.org/2017/02/13/mude-tudo-ao-seu-redor-adote-o-conselho-da-gota-limpa-da-madre-teresa-de-calcuta/>.

V našich úvahách v páre a v ekipe sa musíme vždy pýtať: ako môžeme vždy naplniť poslanie, ku ktorému sme povolaní, tak, aby sme vychádzali z príkladu Márie?

Mária, odetá do Slova, bola nielen otvorená inšpirácii Ducha Svätého, ale mala aj silu a charakter akčnej ženy. Je pre nás všetkých príkladom učeníctva a vzorom hodným nasledovania v súčasnom svete. Udalosti na svadobnej hostine v Káne nám naznačujú/ ukazujú Máriino spojenie s jej synom Ježišom, ktoré je plné porozumenia, dôvery, milosrdenstva a súcitu.

Táto téma sa teda zameriava na Máriine cnosti, postoje a učenie v kontexte encykliky pápeža Františka *Fratelli Tutti* a niektorých textov otca Caffarela. Cieľom je zostať v súlade s aktuálnymi úvahami Svätého Otca a Cirkvi.

V encyklike *Fratelli Tutti* pápež František používa podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi a tvrdí, že tento príbeh sa opakuje aj dnes. Na mnohých miestach na svete ľuďom chýba bývanie, vzdelanie, zdravie, dialóg, jedlo, zamestnanie, starostlivosť o stvorenie, sloboda a podpora a ochrana ľudských práv. V súvislosti so starostlivosťou o zraneného sú v podobenstve len dve postavy: (FT, 70)

- ľudia, ktorí sa starajú o trpiacich, a
- ľudia, ktorí potreby druhých obchádzajú.

S kým sa stotožňujeme? Čo by sme mali robiť? Čo od nás žiada evanjelium?

Kiežby nám záležalo na tom, aby sme sa delili s tým, čo máme, čo je „naše“, s núdznyimi, s tými, ktorým chýba víno a oberá ich to o ľudskú dôstojnosť alebo ju zraňuje.

Keď prijímame výzvu slúžiť a preukazovať milosrdenstvo k ľuďom okolo nás, spomeňme si na slová pápeža Františka adresované nášmu hnutiu:

[...] „Naozaj by som rád zdôraznil túto misijnú úlohu hnutia END. Každý oddaný pár určite dostáva veľmi veľa zo skúsenosti ekíp a ich manželský život sa prehľbuje prostredníctvom spirituality tohto hnutia. Avšak po prijatí daru od Krista a od cirkvi je kresťan nezadržateľne poslaný svedčiť o tomto dare a posúvať ho ďalej. [...]

Kresťanské páry a rodiny sú často najlepšie pripravené ohlasovať Ježiša Krista iným rodinám a podporovať, posilňovať a povzbudzovať ich. To, čo zažívate ako páry a ako rodiny v spojitosti s charizmou vášho hnutia – hlboká a nenahraditeľná radosť, ktorú vďaka Pánovi cítite vo svojej domácej intimite v radosť a smútku, v šťastí z prítomnosti vášho manžela/manželky, vo vyrastaní vašich detí, v ľudskom a duchovnom ovocí, ktoré vám On poskytuje, o tomto všetkom by sa malo svedčiť, ohlasovať a hovoriť, aby sa aj druhí mohli vydať na túto cestu.

V prvom rade povzbudzujem všetky páry, aby so stálosťou a vytrvalosťou praktizovali a do hĺbky žili spiritualitu hnutia *Équipes Notre-Dame*.“ [...]

„Tiež vás nabádam, aby ste boli naďalej blízko zranených rodín, ktorých je dnes tak veľa z dôvodu nezamestnanosti, chudoby, zdravotných problémov, žiaľu, starostí o dieťa, nevyrovnanosti spôsobenej rozdelením alebo absenciou, násilným prostredím. Musíme mať odvahu prísť do kontaktu s týmito rodinami takým avšak veľkorysým spôsobom, materiálne, ľudsky alebo duchovne v tých okolnostiach, v ktorých sú najzraniteľnejší.“²

---

²Pápež František. Príhovor účastníkom na stretnutí pod záštitou Équipes Notre-Dame, Clementine Hall, 10. 9. 2015.

VŠEOBECNÁ ŠTRUKTÚRA

K tejto téme navrhujeme deväť stretnutí.

Nasledujúca tabuľka obsahuje krátky prehľad každého stretnutia vrátane cieľov a referenčných biblických textov, ktoré ekipa môže použiť.

Stretnutia	Všeobecné ciele	Biblické odkazy
Stretnutie 1 Už nemajú víno	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si, čo „nedostatok vína“ znamená v rôznych situáciách okolo nás. • Poznať Máriinu pedagogiku pri rozlišovaní rôznych realít, v ktorých „chýba víno“. • Zakúsiť a prežívať cnosť solidarity, ktorú Ježišova matka preukázala na svadbe v Káne. 	Jn 2, 1-11
Stretnutie 2 Už nemajú domov	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ mnohých jednotlivcov a rodín, ktorí nemajú primerané bývanie. • Objaviť kreativitu Márie a Jozefa v nepriazni, keď sa stali bezdomovcami pred pôrodom svojho syna Ježiša. • Zakúsiť a prežívať cnosť pokory, ktorú v tomto kontexte preukázala Ježišova matka. 	Lk 2,1-7
Stretnutie 3 Už nemajú krajinu	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí museli opustiť svoju krajinu. • Pochopiť, že v Božom pláne nie je miesto pre ľahostajnosť, pretože všetci sme bratia a sestry. • Zakúsiť a prežívať cnosť Máriinej odolnosti. 	Mt 2, 13-18
Stretnutie 4 Už nemajú vzdelanie	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí nemajú prístup ku kvalitnému vzdelaniu. • Uvažovať o dôležitosti celostného vzdelávania, ktoré zahŕňa odborné znalosti a zároveň ľudské a kresťanské hodnoty. • Pochopiť hodnotu neustálej formácie ako základnej časti duchovného rastu – osobného aj v páre. • Kontemplovať a zakúsiť príklad Márie ako matky a učiteľky. 	Lk 2, 46-52
	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí trpia zdravotnými ťažkosťami a chorobou. 	

Stretnutie 5 Už nemajú zdravie	<ul style="list-style-type: none"> • Uznať, že existujú ľudia, ktorí žijú v nedostatočných hygienických podmienkach. • Zakúsiť ochotu Márie, ktorá ide navštíviť svoju príbuznú Alžbetu, aby s ňou strávila čas. 	Lk 1, 35-45
Stretnutie 6 Už nemajú dialóg	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ dialógu medzi jednotlivcami, pármami, rodinami, v spoločnosti, v našej Cirkvi či medzi národmi. • Pochopiť, že radikalizmus a polarizácia nebudujú dialóg a bratstvo. • Zakúsiť a prežívať cnosti počúvania a dialógu a Máriinu ľudskú citlivosť. 	Lk 1, 26-38
Stretnutie 7 Už nemajú spoločnosť	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí sa cítia sami. • Uvedomiť si, že existuje rozdiel medzi samotou a opustenosťou. • Zakúsiť cnosť Máriinho pokoja pod krížom. 	Jn 19, 25-30
Stretnutie 8 Už nemajú úctu k stvoreniu	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomiť si „nedostatok vína“ v našej zodpovednosti za starostlivosť o náš spoločný domov. • Zakúsiť spiritualitu, ktorá nás nabáda k starostlivosti o Zem a k jej kultivácii. • Zakúsiť a prežívať Máriinu cnosť vytrvalosti pri ochrane života. 	Zjv 12, 1-4
Hodnotiace stretnutie Nové víno	<ul style="list-style-type: none"> • Zhodnotiť, aké zázraky „nového vína“ sa udiali vo vašej ekipe počas tohto roka. • Uvedomiť si, čo z toho, čo nám Ježiš povedal, sme počas roka neboli schopní počúvať a urobiť. • Podnietení Máriinou dôverou a nádejou v Ducha Svätého pochopme, že všetko sa môže zmeniť, keď sa začne meniť každý z nás. 	Sk 1, 12-14 2, 1-4

ŠTRUKTÚRA KAŽDÉHO STRETNUTIA

1. CIELE

Táto téma ponúka pri každom stretnutí prežitie a dosiahnutie niekoľkých cieľov. Každý cieľ je určený v navrhnutom referenčnom rámci: „*Slúžiť podľa vzoru Márie*“.

Tieto ciele majú posilniť jednotu nášho hnutia na medzinárodnej úrovni pri práci s touto témou. To však neznamená, že všetky ekipy by mali tému spracovať rovnakým spôsobom. Bohatstvo tejto jednoty pramení práve z jej diverzity. Je potrebné, aby každá krajina Super Regiónu zvažila svoj vlastný kultúrny, spoločenský, ekonomický a náboženský kontext. Ale v Bohu sme jedno, preto je dôležité, aby sa všetky ekipy venovali rovnakej téme.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Úvod poskytuje prvý pohľad na tému, ktorá je navrhnutá na každé stretnutie v súlade so stanovenými cieľmi. Všetky páry, najmä Zodpovedný pár ekipy, by mali pred každým stretnutím tieto myšlienky dôkladne zvážiť.

Božie slovo

Biblický text na každé stretnutie súvisí s navrhnutou témou a mal by sa stať východiskom pre účasť všetkých členov ekipy na stretnutí. Ak je to možné, zbožne si prečítajte Božie slovo (*Lectio Divina*).

Štyri kroky *Lectio Divina* sú:

- a) **Čítanie:** čítajte, študujte, oboznámte sa s biblickým textom.
- b) **Meditácia:** objavte, čo vám chce Boh povedať.
- c) **Modlitba:** vstúpte do dialógu a milujúceho spoločenstva s Bohom.
- d) **Kontemplácia:** uskutočňujte Božie slovo, objavte „nové spôsoby“ bytia a prijatia života (pretváraním záväzku), najmä počas daného mesiaca.

Za biblickým textom nasleduje krátke vysvetlenie, aby sme vierou a múdrosťou pochopili význam textu a šli cestou spirituality a svätosti.

Texty na uvažovanie

K dispozícii sú rôzne texty na prehĺbenie uvažovania o navrhnutej téme, či už od pápeža Františka, otca Henriho Caffarela, alebo iné dokumenty, ktoré nám môžu pomôcť nájsť odpovede na otázky. Ekipa môže, ak chce, vybrať iné texty, ktoré považuje za dôležité pre hlbšiu diskusiu o danej téme.

Svedectvo

V Super Regióne Oceánia sa vždy uvedie krátke svedectvo člena Équipes Notre-Dame, ktoré sa týka témy stretnutia.

Otázky k časti Sadnime si spolu

Pre časť Sadnime si spolu, ktorá má prebehnúť pred mesačným stretnutím, sú k dispozícii odkazy na tému stretnutia. Sú to odkazy pridané k otázkam, ktoré súvisia s týmto konkrétnym bodom úsilia, zvyčajne v spojitosti s Máriinou cnosťou, ktorou sa zaoberáme na každom stretnutí.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Podľa Usmernení pre Équipes Notre-Dame je stretnutie ekipy „vrcholom života tohto malého spoločenstva. Je v ňom prítomný vzkriesený Kristus – živý, pozorný ku všetkým a milujúci každého člena ekipy takého, aký je“ so všetkým, čo je v ňom dobré a zlé, a ochotný pomôcť mu stať sa tým, kým chce byť.³

Je dobré zapamätať si, že stretnutie ekipy pozostáva z piatich častí. Poradie sa môže zmeniť, aby individuálne vyhovovalo každej ekipe, ale žiadna z častí by sa nemala vynechať:

- Privítanie a občerstvenie
- Zdieľanie
- Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba
- Zdieľanie sa o konkrétnych bodoch úsilia
- Diskusia o téme

Privítanie a občerstvenie

Každé stretnutie začína príchodom každého páru a duchovného poradcu a pohostinným prijatím od páru, ktorý hostí členov ekipy u seba doma, po ktorom môže nasledovať modlitba.

Na každé stretnutie je navrhnutá modlitba z encykliky *Fratelli Tutti*, ktorú môže ekipa použiť. Je to modlitba k Stvoriteľovi a jej cieľom je zachovanie jednoty s duchom tejto encykliky. Je to syntéza medzi tým, čo hľadáme a touto témou.

Občerstvenie je špeciálny moment stretnutia, pri ktorom ekipa zakúša radosť zo spoločného času, z oslavy, jedla a modlitby.

Zdieľanie

Toto je ten hlavný čas pre páry, vďaka ktorému sa môžu lepšie spoznať a vzájomne si pomôcť spoločným zdieľaním svojich životov.

---

³Usmernenia pre Équipes Notre-Dame, Vydanie 2018, č. 5.3.1 (Mesačné stretnutie).

V čase, keď viac ako inokedy potrebujeme pokojný a priateľský dialóg medzi párami sa navrhuje, aby v tomto momente páry vyrozprávali dôležité udalosti, ktoré sa im udiali od posledného stretnutia a aby konfrontovali realitu svojho života s evanjeliom.

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Tento čas sa začína uvažovaním alebo meditáciou o ponúkanej pasáži z Biblie, ktorú si každý pár môže pripraviť vopred, aby si prehľbil svoj zážitok s Bohom a aby podľa príkladu Márie meditoval o Jeho Slove.

Po osobnej meditácii a/alebo párovej meditácii o pasáži z Biblie nasleduje liturgická modlitba alebo akékoľvek iné modlitby, ktoré ekipa považuje za vhodné na daný čas.

Responzóriový žalm zo sv. omše na každý deň môže poslúžiť ako liturgická modlitba, ako spôsob, ako sa môže „malé spoločenstvo“ – ekipa spojiť so širšou Cirkvou.

Zdieľanie sa o konkrétnych bodoch úsilia

Pri zdieľaní sa o konkrétnych bodoch úsilia musí na stretnutí vzniknúť atmosféra duchovnosti a bratského počúvania, plná milosrdenstva a vzájomnej opory.

Nemali by sme zabúdať na to, že konkrétne body úsilia by sme mali prežívať počas celého mesiaca. Na niektorých stretnutiach sa môžu zdôrazniť určité konkrétne body úsilia, čo nás podnieti k intenzívnejšiemu prežívaniu témy stretnutia.

Diskusia o téme

“Téma je pre nás prostriedkom ďalšieho prehľbovania našej viery.”⁴

V tomto kontexte a v kontexte hľadania svätosti v našich každodenných životoch je toto čas výmeny názorov pomocou všetkých alebo niektorých otázok navrhnutých na každé stretnutie.

Otázky sú určené všetkým členom ekipy z rôznych kultúr. Preto ich možno bude potrebné prispôbiť alebo zmeniť podľa želaní ekipy a s pomocou duchovného poradcu.

Táto reflexia sa má uskutočniť aj vo svetle výziev a postojov Márie, ktoré sa predstavia na začiatku každého stretnutia.

Záverečné modlitby

Na konci každého stretnutia sa pomodlíme modlitbu za svätorečenie otca Henriho Caffarela a Magnifikat. Alebo sa tieto modlitby prednesú v inom čase počas stretnutia podľa uváženia ekipy.

---

⁴Usmernenia pre Équipes Notre-Dame, Vydanie 2018, č. 5.3.1 (Diskusia o téme).

Stretnutie 1: Už nemajú víno

1. CIELE

- Uvedomiť si, čo „nedostatok vína“ znamená v rôznych situáciách okolo nás.
- Poznať Máriinu pedagogiku pri rozlišovaní rôznych situácií, v ktorých „chýba víno“.
- Zakúsiť a prežívať cnosť solidarity, ktorú Ježišova matka preukázala na svadbe v Káne.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Aby sme mohli povedať vetu „*Už nemajú víno*“, musíme zažiť situácie, v ktorých (víno) skutočne chýba. A Ježišova matka bola prítomná na svadobnej hostine v Káne Galilejskej (Jn 2,1-11). Všimla si, že víno chýba a že by to bolo zahanbujúce pre mladý pár v ich špeciálny deň. S úplnou dôverou v svojho syna Mária povedala obsluhujúcim: „*Urobte všetko, čo vám povie.*“

Ježišova matka dobre poznala svojho syna a očakávala, že bude nápomocným priateľom, ktorý zareaguje na potreby tohto páru. Prihovorí sa za svadobnú hostinu a Ježiš uskutoční svoje prvé znamenie, splní ľudské očakávania, a jeho učeníci mu uveria.

Pápež František hovorí: Ako sa dá osláviť svadba a radosť sa, ak chýba víno, ktoré vyjadruje dostatok pohostenia a radosť zo slávenia? Predstavte si, že na konci svadobnej hostiny sa pije čaj. Bola by to hanba. Víno je pri oslave nevyhnutné.⁵

Predstavujeme vám veľkú výzvu: je dôležité byť na svadobnej hostine a pozorne sledovať. Máme byť pozorní na potreby v situácii, v ktorej sa nachádzame.

Ako vieme, čo chýba nám ako páru, našej rodine, nášmu cirkevnému spoločenstvu, našejekipe, našim kolegom, susedom, ľuďom bez domova, bez práce, bez zdravia, bez vzdelania, alebo migrantom, ak nie sme v blízkosti tejto reality a v situáciách, z ktorých vyplývajú tieto ľudské potreby?

Ako vieme, čo chýba, ak nevieme, ako sa v týchto situáciách správať, ak sa nevieme vžiť do človeka, ktorý potrebuje zabezpečiť nejakú základnú potrebu a svoju ľudskú dôstojnosť, ak nevieme, ako počúvať bez súdenia, ak nevieme, ako chápať, usmiať sa, rozochvieť sa a plakať spolu s druhým človekom?

---

⁵Podľa: Pápež František. Generálna audiencia, Námestie sv. Petra, 8. 6. 2016.

Na príklade svadobnej hostiny v Káne svätý Ján predstavuje Máriin zásah do Ježišovho verejného života a zdôrazňuje jej podiel na poslaní svojho syna.

Toto evanjelium nás všetkých pozýva k zamysleniu sa nad tým, ako naša služba (alebo naše poslanie) umožňuje Ježišovi uskutočňovať jeho znamenia pomocou našej spolupráce a solidarity.

Našu spoločnosť a naše dni často symbolizujú domnelé oslavy s domnelou radosťou, avšak často v nich chýbajú tie najpodstatnejšie veci. Ježiš nám ponúka to, čo je dôležité: blízkosť, lásku, rešpekt, milosrdenstvo, súciti... Aby sa to uskutočnilo a umožnilo, Ježiš sa spolieha na našu pomoc, našu spoluprácu, našu solidaritu, našu štedrú službu a zdieľanie.

V celej histórii kresťanstva bola moc Máriiných príhovorov vyzdvihnutá mnohokrát. Ona je známa ako prvá z učeníkov, lebo cesta učeníctva sa začala jej ochotnou a veľkorysou odpoveďou anjelovi Gabrielovi: „*Nech sa mi stane podľa tvojho slova.*“ (Lk 1,38).

Jej služba bola služba matky, ktorej veľmi záležalo na svojom synovi. Celý jeho život ho podporovala pri napĺňaní jeho poslania až do jeho smrti na kríži (Jn 19, 23-27). Po jeho smrti Mária urobila všetko, čo sa dalo, aby podporila učeníkov a zostala s nimi (Sk 1, 14).

Vieme si predstaviť, ako Mária celý svoj život neustále a zodpovedne podporovala iných v ich núdzi, najmä keď „už nemali víno“.

Nasledovať Máriine kroky: solidarita

Čo to znamená „byť k dispozícii“ pre nás ako kresťanský pár a pár, ktorý patrí do hnutia END?? Je pravda, že to „byť k dispozícii“ veľmi závisí od konkrétnej osoby, konkrétneho páru a konkrétnej rodiny a od toho, v akej životnej fáze sa nachádzajú.

- „Byť k dispozícii“, keď manželský partner potrebuje lásku, prítomnosť, náklonnosť...
- „Byť k dispozícii“, keď iný pár potrebuje našu podporu, prijatie, veľkorysosť...
- „Byť k dispozícii“, keď naše deti potrebujú našu pozornosť, starostlivosť...
- „Byť k dispozícii“, keď naši rodičia zostarnú...
- „Byť k dispozícii“ v našej farnosti, prispieť k nejakej pastoračnej činnosti...
- „Byť k dispozícii“, keď sa manželstvo a rodinné hodnoty neuznávajú...
- „Byť k dispozícii“ v službe v sektore či regióne nášho hnutia...

A čo keď situácia vyžaduje našu prítomnosť a aktivitu v spoločnosti?

- „Byť k dispozícii“, keď nájdeme osobu alebo rodinu bez domova, bývania alebo útulku...
- „Byť k dispozícii“, keď narazíme na migranta alebo utečenca prosiaceho o našu pomoc...

- „Byť k dispozícii“, keď vidíme deti, mladých a dospelých bez kvalitného základného vzdelania a bez prístupu k potrebným školským materiálom...
- „Byť k dispozícii“, keď nájdeme ľudí s podlomeným zdravím, na ktorých dôstojnosť sa nehľadá...
- „Byť k dispozícii“, keď ľudia žiadajú postoj počúvania, otvorenosti a prijatia...
- „Byť k dispozícii“, keď vidíme ľudí, ktorí žijú sami v osamelosti alebo v rôznych formách opustenia...
- „Byť k dispozícii“, keď je život na Zemi ohrozený a niči sa...
- „Byť k dispozícii“, keď nás druhí potrebujú a keď my potrebujeme ich...

„Byť k dispozícii“ je tiež pozvaním rozvíjať a žiť našu existenciu, čo pápež František nazýva „*umenie sprevádzania*“, ktoré sa vyznačuje jemnosťou, s ktorou sa môžeme priblížiť k posvätej zemi druhého človeka, osvojiť si ju bez narušenia, bez vnucovania sa, bez pocitu nadradenosti, ale s hlbokým a pokorným zmyslom pre súcitiť a milosrdenstvo.

Nasledujme Máriin príklad. Musíme jasne pochopiť dôležitosť a moc ochoty a solidarity, súcitu a milosrdenstva, deliacej sa lásky a preukazovania podpory jednoduchými a konkrétnymi činmi.

Pápež František o tejto dôležitej Máriinej vlastnosti hovorí:⁶

„Ak napodobňujeme Máriu, nemôžeme stáť so založenými rukami a sťažovať sa, alebo sa snád' vyhýbať ťažkej práci, ktorú robia iní, ale za ktorú sme zodpovední my. Nie je to o veľkých veciach, ale o tom, aby sme všetko robili láskyplne a súcitne.“

Keď v pároch milujeme jeden druhého, staráme sa jeden o druhého a podporujeme jeden druhého a naše deti, aby žili „život v plnosti“ (Jn 10,10), odrážame jednotu a krásu Božej hlbokej lásky k ľuďom.

Dôstojnosť párov ako znak lásky je dôležitá pre Cirkev a pre spoločnosť. Sv. Pavol opisuje lásku a jednotu v pároch ako znak Kristovej lásky k Cirkvi (Ef 5, 21-33). Je to viditeľný znak Božej lásky od večnosti.

Táto láska nás ako páry vyzýva, aby sme podporovali a milovali všetkých, a aby sme boli ku všetkým veľkorysí. Tieto vlastnosti sa učíme od našich rodičov a od iných ľudí, ktorí mali v našej formácii dôležité postavenie, napr. starí rodičia, učitelia, platení pracovníci a dobrovoľníci. Títo ľudia ponúkajú svoj čas a vkladajú svoje úsilie do budovania týchto ľudských a kresťanských hodnôt.

Prostredníctvom lásky, štedrosti a solidarity sa páry môžu starať o ľudí so všetkými formami utrpenia a potrebami, „ktorým chýba víno“ – o chudobných či ľudí bez domova, ktorí sú obklopení hrôzami rodinného a komunitného násillia, ktorí sú utečencami a ktorí sa

⁶Odkaz pápeža Františka predsedovi Kubánskej biskupskej konferencie pri príležitosti Dňa narodenia Panny Márie, sviatku „Virgen de la Caridad del Cobre“. Vatikán, 8. 9. 2014.

nachádzajú v situáciách, ktoré vznikli následkom mnohých prírodných katastrof.

Naše mesačné stretnutie ekipy ja súčasťou tejto dynamiky života v komunite, aby sme sa ani my ani ľudia okolo nás necítili prázdni a opustení, ale povzbudení podeliť sa o to, kým sme a o to, čo máme.

Božie slovo (Jn 2,1-11)

Na tretí deň bola v Káne Galilejskej svadba. Bola tam aj Ježišova matka. Na svadbu pozvali aj Ježiša a jeho učeníkov. Keď sa minulo víno, povedala Ježišovi jeho matka: "Nemajú vína." Ježiš jej odpovedal: "Čo mňa a teba do toho, žena? Ešte neprišla moja hodina."

Jeho matka povedala obsluhujúcim: "Urobte všetko, čo vám povie!" Stálo tam šesť kamenných nádob na vodu, ktoré slúžili na očisťovanie, ako bolo zvykom u Židov, každá na dve až tri miery. Ježiš im povedal: "Naplnite nádoby vodou!" A naplnili ich až po okraj. Potom im povedal: "Teraz načrite a zaneste starejšiemu!" A oni zanesli. Keď starejší ochutnal vodu premenenú na víno - on nevedel, skade je, ale obsluhujúci, čo načierali vodu, to vedeli -, zavolať si ženícha a vravel mu: "Každý človek podáva najprv dobré víno a horšie až potom, keď si hostia upili. Ty si zachoval dobré víno až doteraz." Toto urobil Ježiš v Káne Galilejskej ako prvé zo znamení a zjavil svoju slávu. A jeho učeníci uverili v neho.

Máme do činenia s prvým znamením Ježiša Krista. Po tom, čo evanjelista Ján predstaví božský pôvod muža z Nazareta, Slova, ktoré sa stalo telom, po tom, čo vyrozpráva svedectvo Krstiteľa o Ňom, a príbeh o povolání Jeho prvých učeníkov, predstavuje aj prvé veľké znamenie Božieho syna. Avšak toto znamenie je prekvapivo iné ako by sme boli čakali. Týka sa zaobstarania viac ako 600 litrov dobrého vína na oslavu.

Priznajme si to: pri všetkých problémoch hladu, ktoré existovali a stále existujú vo svete, nehovoriac o vážnych problémoch v súvislosti s alkoholizmom, je rozumné zamyslieť sa nad tým, či nemohol urobiť niečo užitočnejšie. Čo by povedal Krstiteľ, askéta púšte, keby bol svedkom takéhoto znamenia?

Štvrtý evanjelista má iste vyšší cieľ, keď popisuje túto udalosť ako Ježišovo prvé znamenie. Dôležitosť vína na svadobnej hostine v Ježišových časoch nám pomôže pochopiť, aký je tento cieľ. Víno bolo prvkom radosti a spokojnosti. Jeho nedostatok by síce neukončil hostinu, ale vo veľkej miere by znížil jej úspech a zanechal by v neveste a ženíchovi pocit frustrácie po celý ich život.

Mária si to uvedomuje a prosí Ježiša o riešenie. Po počiatocnej neveľkej ochote vyrieši problém tak, že urobí „znamenie“.

Je dôležité povedať, že tento zázrak neurobil sám. Spoliehal sa na podporu prítomných.

Takže máme Máriu, ktorá si problém všimne a prihovori sa, máme tých prítomných, ktorí spolupracujú, a máme Ježiša, ktorý uskutoční znamenie. Je to len zbožné pripomenutie Ježiša na svadbe v Káne Galilejskej? To by bolo na Jána Evanjelistu, ktorý nazval Ježišov skutok ako „znamenie“, nie ako zázrak, primálo.

Toto významné prvé „znamenie“ v Káne k nám prichádza v kontexte sveta rozčarovaného „nedostatkom vína“. A v oslave života existuje viacero aspektov tohto nedostatku vína. Okrem iných chýba víno ľudskej dôstojnosti, sociálnych práv, či vďačnosti za spoločný domov.

Chýbajúce víno sa mení, ale protagonisti nie. Mária sa naďalej solidárne prihovára a Ježiš, ktorý je rovnaký „včera, dnes a navždy“, naďalej koná, a my sme účastníkmi na tejto hostine ľudskej, a sme zodpovední za spoluprácu s Ježišom pri ďalšom premieňaní smútku a sklamaní na radosť a nádej.

Mária je príkladom solidarity, ktorá vychádza z viery. Zverme jej úzkosti a nádeje tých, ktorí „už nemajú víno“. Nech nás inšpiruje odvahou vzývať Ducha Svätého, ktorý buduje jednotu v Cirkvi a medzi ľuďmi, aby nám pomohol vybudovať svet spravodlivosti, mieru, bratstva a solidarity.

Texty na uvažovanie

Pápež František

Téma solidarity je jednou z tém, ktoré pápež František v posledných rokoch dáva do popredia. Číslo 114 – 117 encykliky *Fratelli Tutti* (FT) sú venované hlbokému uvažovaniu o význame a miere solidarity v súčasnosti. Pápež hovorí:

Chcel by som vyzdvihnúť solidaritu, ktorá „ako morálna cnosť a sociálny postoj, ktorý je plodom osobného obrátenia, si vyžaduje úsilie mnohých subjektov zodpovedných za výchovu a formáciu. Mám na mysli predovšetkým rodiny, ktoré majú základné a nenahraditeľné výchovné poslanie. Predstavujú totiž prvé miesto, kde sa prežívajú a odovzdávajú hodnoty lásky a bratstva, spoločného života a delenia sa, pozornosti a starostlivosti o druhého. Sú tiež privilegovaným prostredím na odovzdávanie viery, počnúc prvými jednoduchými náboženskými gestami, ktoré matky učia svoje deti.

Pokiaľ ide o vychovávateľov a formátorov, ktorých povolaním je vychovávať deti a mládež v školách alebo v rôznych centrách pre deti a mládež, majú si byť vedomí, že ich zodpovednosť sa týka morálneho, duchovného i spoločenského rozmeru osoby. Hodnoty slobody, vzájomnej úcty a solidarity možno odovzdávať už od najútlejšieho veku... Aj pracovníci v kultúre a spoločenských komunikačných prostriedkoch majú zodpovednosť v oblasti výchovy a formácie, zvlášť v dnešných spoločnostiach, keď je prístup k informačným a komunikačným prostriedkom čoraz rozšírenejší“. [FT, 114]

V týchto okamihoch, v ktorých sa zdá, že sa všetko riedi a rozpúšťa, je dobré apelovať na „solídnosť“, ktorá vychádza z vedomia toho, že sme zodpovední za krehkosť druhých pri hľadaní spoločnej perspektívy. Solidarita sa konkrétne prejavuje v službe, ktorá môže nadobúdať veľmi rozličné formy, čo sa týka spôsobu, akým sa ujímame druhých. Služba je do veľkej miery „starostlivosť o

krehkosť. Služiť znamená starať sa o tých, ktorí sú krehkí v našich rodinách, spoločnosti, národe“. Pri tejto úlohe je každý schopný „odložiť nabok svoje potreby, očakávania, svoje túžby po všemocnosti, zoči-voči konkrétnemu pohľadu tých najkrehkejších... Služba pozerá vždy do tváre brata, dotýka sa jeho tela, cíti jeho blízkosť, až do tej miery, že ňou v niektorých prípadoch ‚trpí‘, a snaží sa o pomoc bratovi. Z toho dôvodu nie je služba nikdy ideologická, lebo neslúži ideám, ale osobám“. [FT, 115]

Poslední vo všeobecnosti „praktizujú tú solidaritu, veľmi špeciálnu, ktorá existuje medzi tými, ktorí trpia – úbohými – a tými, na ktorých, ako sa zdá, naša spoločnosť zabudla alebo má prinajmenšom veľkú vôľu zabudnúť. Solidarita je slovo, ktoré nie je vždy obľúbené; povedal by som, že niekedy sme ho premenili priam na nadávku, nemožno ho vysloviť; je to však slovo, ktoré vyjadruje oveľa viac než len nejaké sporadické skutky štedrosti. Je to myslenie a konanie v termínoch spoločenstva, v termínoch priority života všetkých nad privlastňovaním si majetku iba zo strany niektorých. Je to tiež boj proti štrukturálnym príčinám chudoby, nerovnosti, nedostatku práce, pôdy, bývania, proti negovaniu pracovných a spoločenských práv. Je to vzdorovanie deštruktívnym efektom impéria peňazí... Solidarita chápaná vo svojom najhlbšom zmysle je spôsob tvorenia dejín a to je to, čo robia ľudové hnutia“. [FT, 116]

Slovo „solidarita“ teda znamená oveľa viac ako pár sporadických skutkov štedrosti. Je to oveľa viac, hovorí pápež František. Nie je to len otázka pomoci iným, ale súvisí so spravodlivosťou. Súvisí s životom v solidarite a s prinášaním ovocia, s tým, že všetci sme závislí jeden na druhom (buď sme zachránení všetci alebo nikto). Toto všetko potrebuje silné korene v ľuďoch a v prírode, ktorú stvoril Boh. Rešpekt voči ľuďom a voči Zemi je nevyhnutný.

Otec Henri Caffarel⁷

V texte s názvom „Bohatstvá“, ktorý bol zverejnený v mesačnom liste z mája 1948 otec Caffarel hovorí, že so všetkými bohatstvami, ktoré dostávame, či už materiálnymi alebo duchovnými, sa máme podeliť. Kresťan, tak ako Kristus, sa zaujíma o druhých. Neuzatvára sa do seba a neužíva si sebecky to, čo má, ale je otvorený, prijíma so solidaritou a je voči druhým pozorný. Žije a pracuje v jednote s Kristom „na Božiu slávu a spásu sveta“.

„V mnohom sme privilegovaní, aj keď mnohí z nás sú dnes ohrození nezamestnanosťou a neistotou ako nikdy predtým. Ale ak cítime bezpečie a nemáme sa čoho obávať, myslíme na tých, ktorí to cítiť nemôžu?

Nasledujúci list som dostal ako odpoveď na môj úvodník v „l'Anneau d'Or“, č. 20 („Nepokoj“):

„Som typická pasívna predplatiteľka, matka rodiny, ktorá pre množstvo povinností nemá kedy písať. Avšak tentokrát mnou po prečítaní Vášho článku lomcovali silné emócie.

Napísali ste, že ‚znepokojuje ma váš nedostatok záujmu‘. Nuž, obavy, a to je to správne slovo, rozleptávajú naše srdcia. Keď je svet okolo nás plný ľudí

---

⁷Henri Caffarel. Mesačný list z mája 1948. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál.)

zasiahnutých chudobou, ako môžeme cítiť pokoj? Existuje ešte veľa ľudí, ktorí žijú šťastne, spokojne, vo svojom pokojnom rodinnom spoločenstve, kde základom života nie je chcenie, kde sa všetci cítia dobre medzi ľuďmi, ktorí sa milujú a sú 'dobře vychovaní'? Naozaj som verila, že toto patrí do iných čias. Pre mňa je také ťažké vyčleniť si pár chvíľ ticha a pokoja. Takže si vložím hlavu do dlaní a poviem: 'Moja sociálna situácia, môj čestne nadobudnutý (a tomu zodpovedajúci) majetok sú také, aké ich chcel Boh. Okrem toho, nedelím sa so svojím majetkom, atď. ...?' A pokračujem s väčšou istotou.

Ale nie dlho. Na dvere zazvoní žobráčka (Som si istá, že je profesionálka, nič jej nedĺžim? Och, ale čo ak má doma hladné deti, ktorým jej zima? Tie moje sú také šťastné, keď sú pri krbe... To má byť plán prozreteľnosti: ich bieda? moje pohodlie?) a všetko sa spochybňuje. [...]

Sme si vedomí toho, že sme malí, hriešni, nevypočítateľní, netrpezliví, nerozhodní, smutní z toho, že vnímame zlo, ale nemáme odvahu napraviť ho. Po snahe upokojiť tých, ktorí boli pokojní, mohli by ste sa prestať snažiť upokojiť tých netrpezlivých? Táto úzkosť je také ťaživá. Bolo by veľmi upokojujúce zostať pokojný.“

Ako kresťansky znie táto poznámka! V skutočnom živote je v nej zachytená netrpezlivosť, ktorá je také typická pre Kristových učeníkov. Zoči-voči biede sveta objavujú svoje bohatstvo a netrpezlivo sa pýtajú samých seba: 'prečo ja, prečo nie oni?'

Aký si len bohatý, ty, ktorému sa prihovám, aj keď nemáš žiadne materiálne bohatstvo. Si bohatý na svoju kultúru, na svoje vzdelanie, na svojich príbuzných, na svoje priateľstvá, na svoj dom, v ktorom vládne láska. Bohatý na nekonečne vzácnejšie veci – na vieru, milosť, ...

A všade okolo teba je hrozná chudoba: hladné telá, hladné srdcia, hladné duše.

Prenasleduje ťa otázka: prečo ja, prečo nie oni? Prenasleduje ťa ochota podeliť sa? Povieš mi: „O nič ma neprosia.“ Naozaj si myslíš, že práve oni by mali začať?“

Svedectvo

Nasledujúce svedectvo nám ukazuje dôležitosť otvorenej mysle a srdca, aby sme pochopili hodnotu ľudí okolo nás a aby sme podporovali ich potreby.

Náš vzťah sa rozvíjal a napredoval odkedy sme sa pred tromi rokmi prvý raz stretli. Takže aj keď sme mali dlhy a veľmi málo majetku, rozhodli sme sa zosobášiť krátko po tom, čo môj manžel ukončil štúdium. Naši rodičia boli veľmi spokojní s našimi svadobnými plánmi a radi zaplatili svadobnú hostinu. Svoje svadobné šaty som si ušila sama a hostinu sme mali v záhrade mojej tety. Naši rodičia si mysleli, že máme pred sebou dobrý život, i keď sme začínali veľmi skromne. Chápali to aj naši svadobní hostia, ktorí nás potešili praktickými a užitočnými darmi do domova, ktorý sme spolu zakladali.

Náš manželský život sme začali v malom zariadenom byte. Neskôr sme prijali ponuku prenajať si dom v blízkosti manželovej práce, aby nemusel ďaleko

cestovať, najmä keď mával aj nočné výjazdy do práce. Mohli sme si dovoliť kúpiť len matrac, chladničku a nič viac. Jedávali sme na skladacích stoličkách za kartónovým stolom. Manželský život bol dobrý. V našom novom domove sme s radosťou hostili rodičov môjho manžela piknikovým štýlom. Po nejakom čase nás prišli navštíviť aj moji rodičia, ktorí žili v inej časti krajiny. Videli, že sme spolu veľmi šťastní, ale tiež videli náš striedmo zariadený domov. Snažili sme sa ich ubezpečiť, že nám neprekáža mať prázdny dom a že zariadenie nášho domu vnímame ako dlhodobý projekt. Avšak oni boli odhodlaní pomôcť nám a nakoniec nás presvedčili, aby sme s nimi šli nakúpiť nejaký nábytok a koberec do našej prázdnej obývačky. Ich štedrosť nás zarazila, ale bolo úžasné poskytnúť našej rodine a priateľom viac pohodlia počas ich návštev.

Kedykoľvek počujeme príbeh o svadobnej hostine v Káne, pripomenie nám to začiatky nášho manželského života. Naozaj sa vidíme v novomanželoch z evanjelia. Mladý pár musel byť bezpochyby najvdčačnejší a veľmi zarazený Ježišovým veľkorysým skutkom lásky, keď im dal pre ich svadobných hostí to najlepšie víno. My sme boli rovnako zarazení štedrosťou mojich rodičov, ktorí nám nezištne pomohli v našej situácii.

Máriine skutky na svadobnej hostine v Káne sú pre nás silným príkladom. V priebehu mnohých rokov sa veľakrát stalo, že sme zistili, že naše deti majú finančné či iné problémy. Videli sme ich núdzu a reagovali sme, podobne ako naši rodičia, najlepšie ako sme vedeli, aj keď to bolo ťažké. Máriin príklad citlivosti na potreby iných si budeme vždy pamätať. S istotou sa na ňu môžeme obrátiť kedykoľvek sme prázdni, alebo kedykoľvek sú naše srdcia zranené. Ona sa za nás prihovrá u Boha.

Otázky k časti Sadnime si spolu

Pápež František v jednej zo svojich katechéz hovorí, že uprostred krízy dokážeme pomocou solidarity vychádzajúcej z viery preložiť Božiu lásku do našej globalizovanej kultúry nie budovaním veží alebo múrov, ktoré rozdeľujú a potom sa rozpadajú, ale vytváraním spoločenských a podporou skutočne ľudských a spoľahlivých možností rastu. A pri tom pomáha solidarita.

Pýtam sa, pokračuje pápež: myslím na potreby iných? Akými skutkami reagujem vo svojom srdci?⁸

V tejto časti Sadnime si spolu môže pár okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia považovať aj o tom, ako iným preukazujú súcit, veľkorysosť a solidaritu u nich doma alebo v širšej komunite, v ekipe, na pracovisku, v športovom klube, atď.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

---

⁸Pápež František. *Generálna audiencia* – katechéza “Uzdravenie sveta” 5. Solidarita a cnosť viery. Dvor San Damaso, streda 2. 9. 2020.

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne a ako pár a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte to, ako ste boli vy, individuálne alebo ako pár, povzbudení prežívať rôzne formy solidarity počas mesiaca (Aké skutky to boli? Pre koho ste ich urobili?).

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: Svadba v Káne (Jn 2, 1-11).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.

- Čo je to „víno“, ktoré nám chýba osobne a ako páru pri prežívaní konkrétnych bodov úsilia?
- Ako pomáham svojmu manželskému partnerovi uskutočňovať konkrétne body úsilia?
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany?

Otázky na diskusiu o téme

- Ako nás Mária inšpiruje, aby sme sa skutočne stali misionármi – učeníkmi jej syna Ježiša?
- Ako môžeme ako pár alebo ako ekipa prejavovať Máriinu solidaritu k iným párom v našej farnosti alebo diecéze, aby sa v Cirkvi cítili prijatí?
- Aké výzvy musíme prekonať osobne a ako pár, aby sa v spoločnosti zvýšila solidarita s tými, ktorí „už nemajú víno“?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

Stretnutie 2: Už nemajú domov

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ mnohých jednotlivcov a rodín, ktorí nemajú primerané bývanie.
- Objaviť kreativitu Márie a Jozefa v nepriazni, keď ostali bez domova pred pôrodom svojho syna Ježiša.
- Zakúsiť a prežívať cnosť pokory, ktorú v tomto kontexte preukázala Ježišova matka.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Na predchádzajúcom stretnutí sme sa zaoberali solidaritou. Ako pápež František povedal účastníkom Svetového stretnutia ľudových hnutí v októbri 2014, solidarita je oveľa viac ako pár sporadických skutkov veľkorysosti. Znamená to myslieť a konať v súlade so spoločenstvom. Znamená to bojovať proti štrukturálnym príčinám chudoby, nerovnosti, nedostatku práce, pôdy a bývania, odopretie sociálnych a pracovných práv. Znamená to čeliť situáciám, ktoré sme všetci povolaní meniť.

A pápež pokračuje:⁹

„Toto naše stretnutie reaguje na veľmi konkrétnu túžbu, niečo, čo by každý otec a každá matka chceli pre svoje deti – túžbu po tom, čo by mal mať každý k dispozícii - po pôde, bývaní a práci. Avšak dnes žiaľ vidíme, že pôda, bývanie a práca sú pre väčšinu ľudí vzdialenejšie ako kedykoľvek predtým. Je to zvláštne, ale keď sa venujem tejto téme, niektorí hovoria, že pápež je komunista.

Nechápu, že láska k chudobným je v centre evanjelia. Pôda, bývanie a práca, o ktoré sa usilujete, sú posvätné práva. Nie je nezvyčajné žiadať o ne, sú súčasťou

---

⁹Pápež František: Príhovor účastníkom Svetového stretnutia ľudových hnutí, 28. 10. 2014

sociálneho učenia Cirkvi. Pri každom z nich sa v krátkosti zastavím, keďže ste si ich vybrali ako základné témy tohto stretnutia. [...]

Druhá téma je bývanie. Povedal som a opakujem, že každá rodina by mala mať domov. Nikdy nesmieme zabúdať na to, že Ježiš sa narodil v maštali, lebo v hostinci nebolo voľné miesto, a jeho rodina musela opustiť svoj domov a utiecť do Egypta pred Herodesovým prenasledovaním. Dnes je toľko rodín bez domova, lebo buď nikdy žiadny nemali alebo ho z rôznych dôvodov stratili. Rodina a bývanie idú ruka v ruke. Okrem toho ak sa dom má stať domovom, potrebuje rozmer spoločenstva, čiže susedstvo... a práve v susedstve sa z bezprostredného spolunažívania so susedmi začína budovať veľká rodina ľudskosti“. [...]

Pre ľudí, ktorí domov majú, je ťažké predstaviť si, aké je to stratiť alebo nemať stále, bezpečné a zdravé miesto pre život. Avšak bezdomovectvo, resp. ľudia, ktorí nemajú útočisko alebo domov, predstavuje v našej spoločnosti prekvapivo mnohostranný problém.

Podľa odhadov 2 % svetovej populácie nemá bývanie. To predstavuje približne 150 miliónov ľudí, ktorí žijú na ulici, v dočasnom bývaní, v utečeneckých táborech alebo v inom type bývania v nestálych a nebezpečných podmienkach. Podľa hnutia „Habitat for Humanity“ (Domov pre ľudí, pozn. prekl.) je bez primeraného bývania približne 1,6 miliardy, respektívne viac ako 20 % svetovej populácie.¹⁰

Príčiny a následky bezdomovectva sú početné a spleťté, pričom vyvolávajú dôležité otázky pre všetkých kresťanov, lebo „rodina a bývanie idú ruka v ruke“, ako sme uviedli vyššie.

Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v jednej zo svojich štúdií preukázala, že neexistuje jednotný profil ľudí bez domova vo svete, či už v rozvinutom alebo v rozvojom, kde je tento problém pomerne bežný. Uvedme si niekoľko príkladov:¹¹

- Ľudia a rodiny, ktorí stratili domov následkom národných alebo regionálnych udalostí, napr. hladomor, vojna, náboženské a etnické prenasledovanie.
- Ľudia a rodiny, ktorí sa narodili do medzigeneračnej chudoby a uviazli v sociálnych štruktúrach, ktoré im nedovoľujú zlepšiť svoju situáciu.
- Ľudia bez domova, ktorí žijú na ulici a ktorí sú pre svoju komunitu neviditeľní.
- Ľudia s chorobami a fyzickým postihnutím, ktorých zvyčajne odmieta rodina, priatelia a zamestnávateľia, čo ich často privedie k závislosti na alkohole a iných drogách.
- Ľudia a rodiny, ktorí sú bez domova z dôvodu rôznych udalostí v súvislosti s počasím.

O ľuďoch, ktorí nemajú žiadny domov alebo strechu nad hlavou, sa niekedy hovorí neosobne, napr. „bezdomovci“, „chudobní“, „ľudia z ulice“, alebo ešte horšie – sú vnímaní na úrovni štatistiky a ako problém, nie ako skutoční ľudia.

---

¹⁰Gioietta Kuo. Ešte jedna začínajúca globálna kríza – bezdomovectvo. Vydané v The Millennium Alliance for Humanity and the Biosphere – MAHB, august 2019, z 8. 12. 2021. Dostupné na: <https://mahb.stanford.edu/library-item/yet-another-emerging-global-crisis-homelessness/>.

¹¹OECD. Populácia bez domova – databáza dostupného bývania. Posledná aktualizácia 27. 05. 2021. Prístup 8. 12. 2021.

Musíme sa naučiť menšej predpojatosti voči ľuďom, ktorí sú bez domova a pripomínať si, že majú meno, osobnosť, srdce a dôstojnosť. Ktokoľvek sa môže stať osobou bez domova, bez bývania.

Nasledovať Máriine kroky: pokora

Možno sa samých seba pýtame: ako by sme reagovali alebo správali sa k rodine bez domova, ktorých mená by boli Mária a Jozef a ktorých syn by sa volal Ježiš?

V Jánovom podaní Ježišovho narodenia v evanjeliu Mária s Jozefom zakúsili, aké to je byť rodinou bez domova, keďže nariadenie cisára Augusta prikazovalo, že každý sa musí vrátiť do svojho mesta zaregistrovať sa v sčítaní ľudu, ktoré vtedy prebiehalo.

Keď Mária a Jozef prídu do Betlehema, Mária má tesne pred pôrodom. Ale v hostinci pre nich nie je dost' miesta. Ježiš sa narodil ako bábätko „bez domova“. Takto by si príchod Mesiáša neboli predstavili ani jeho rodičia ani náboženský vodcovia v tých časoch.

Môžeme povedať, že okolnosti narodenia zostávajú rovnaké aj dnes. Otázka je: snažíme sa ukryť či dokonca poprieť túto realitu?

Vnímame bezdomovcov ako ľudí, ktorým sa treba vyhnúť, alebo ich treba ľutovať, alebo, jednoducho, ktorí by mali byť predmetom mojej dobročinnosti? Nemali by sme radšej rozpoznať vnútornú dôstojnosť každej ľudskej osoby? Sme alebo nie sme všetci bratia a sestry?

Pápež František nás pri rozprávaní o hodnote scény narodenia Božieho syna pozýva, aby sme túto realitu ľudí a rodín bez domova cítili a dotýkali sa jej:12

„Boží syn je pri príchode na tento svet uložený na miesto, kde sa krmia zvieratá. Slama sa stala prvou posteľou toho, ktorý sa zjavil ako „chlieb, ktorý zostúpil z neba“ (Jn 6,41). Sv. Augustín bol spolu s ďalšími cirkevnými otcami ohromený touto symbolikou: „Uložený v jaslách sa stal naším pokrmom“ (Homília 189, 4). Scéna narodenia Božieho syna skutočne evokuje niekoľko záhad Ježišovho života a približuje ich k našim každodenným životom. [...] (2,b)

Scéna narodenia Božieho syna nás od svojich františkánskych koreňov zvláštnym spôsobom pozýva „cítiť“ a „dotknúť sa“ chudoby, ktorú na seba vzal Boží syn pri vtelení. Nepriamo nás povoláva nasledovať ho po ceste pokory, chudoby a sebazapierania, ktoré vedú z jaslí v Betleheme až na kríž. Žiada nás, aby sme sa s ním stretli a slúžili mu tým, že preukážeme milosrdenstvo najnúdznejším bratom a sestrám. (3,d)

Tým, že Mária priviedla spasiteľa na svet v maštali nás učí, že pokora nás všetkých zrovnoprávňuje, pretože nás privádza bližšie k tomu najzákladnejšiemu: k Ježišovi Kristovi.

Cirkev je povolaná byť na tak materiálnej ako aj existenčnej periférii, aby sa starala o ľudí, ktorých dôstojnosť je popieraná, bez predsudkov a strachu, bez obracania na vieru, ale pripravená dosvedčiť, že všetci sme bratia a sestry.

---

¹²Pápež František: Apoštolský list *Admirabile Signum* o význame a dôležitosti scény narodenia Božieho syna. Predstavený v Greccio v Svätyni narodenia dňa 1. 12. 2019.

Božie slovo (Lk 2,1-7)

V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete. Tento prvý súpis sa konal, keď Sýriu spravoval Kvirínus. A všetci šli dať sa zapísať, každý do svojho mesta. Vybral sa aj Jozef z galilejského mesta Nazaret do Judey, do Dávidovho mesta, ktoré sa volá Betlehem lebo pochádzal z Dávidovho domu a rodu, aby sa dal zapísať s Máriou, svojou manželkou, ktorá bola v po žehnanom stave. Kým tam boli, nadišiel jej čas pôrodu. I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasiel, lebo pre nich nebolo miesta v hostinci.

Ak by Boží syn prišiel s mocou, v žiare svojej slávy, určite by nebol býval odmietnutý, všetci by sme ho boli vítali. Ale to by nebol Boh, bola by to modla.

Veríme v Božiu neskutočnú veľkosť, mimoriadnu výšku a hrozný zjav. To sú vlastnosti modly, ktoré sú bežné vo všetkých náboženstvách.

Boh – dieťa Ježiš v prvom rade nespĺňa predstavu o modle (porovnajzte Dan 2,31-34). Jeho rozpoznávacíe znaky sú iné: jeho neskutočná veľkosť bude ako veľkosť novorodenca, jeho očarujúca grandióznosť bude jemný plač dieťaťa, ktoré mimo matkinho lona zažíva nepriazeň, a jeho chvejivý vzhľad je vzhľad chvejúceho sa tela v jaslach.

Áno, v jaslach, spolu so zvieratami - presne tam prišlo na svet Slovo, ktoré sa stalo telom. Jozef, Mária a Ježiš rozdelia ľudstvo na čas predtým a čas potom. Urobia to na mieste, kde žijú zvieratá, pretože medzi ľuďmi pre nich nebolo miesto.

Táto šokujúca a nepríjemná scéna nastavuje kritériá našej viery. Je to cesta do „domu“, v ktorom žije a k tomu, ako ho vieme spoznávať. Ježiš sa narodil bez domova. Je obrovskou chybou, ak by sme ho dnes hľadali v palácoch, veľkých centrách moci, na vysokých miestach v spoločnosti. Na prepychových a bohatých miestach nájdeme modly, ale nie Slovo, ktoré sa stalo telom.

Nestraťme z dohľadu Máriu, skromnú ženu, ktorá stelesňuje život mnohých matiek, ktoré žijú bez domova vo veľkomestách, skryté pod viaduktmi, zneužívané vo vidieckych oblastiach, vystavené nebezpečenstvu v zónach konfliktov.

Pohodlie našich domovov, vymoženosť našich klimatizovaných priestorov či zložitá štruktúra nemocníc nás môže oslepiť a znecitlivieť pri uvedomovaní si toho, že mnoho detí zostáva bez domova vo svete mrakodrapov a veľkých obytných domov. Ježiš povedal: „čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Porov. Mt 25,40).

Keď si uvedomíme, že Ježišovi chýbalo „víno strechy“, nemá to byť len dôvodom zbožnej kontemplácie počas Vianoc. „Vino strechy“ stále chýba a je pre nás výzvou. Poďme k jasliam dnešnej doby, kde je náš Boh, nie naše modly, a urobme to, čo vieme, aby pri oslave života mal každý právo na víno bývania.

Byť oddaný Márii znamená napodobňovať jej hlbokú pokoru. Bez pokory neexistuje skutočná oddanosť Panne Márii. Svätci boli muži a ženy, ktoré podľa príkladu Márie žili pokoru vo svojich každodenných životoch.

Prosme Máriu, pokornú služobnicu Pána, aby pri modlitbe Magnifikat naše srdcia zahoreli radosťou pri častiach o pokore: „lebo vzhladol na poníženosť svojej služobnice“ a „Pán povyšuje ponížených“.

Texty na uvažovanie

Pápež František

Nasledujúci text je z príhovoru pápeža Františka účastníkom Svetového stretnutia ľudových hnutí v októbri 2014.¹³

Vyzýva nás, aby sme vyšli zo seba a prijímali iných, aby sme nepoužívali eufemizmy s cieľom skrývať realitu tých, ktorí nemajú primerané bývanie, ktorí trpia a ktorých dôstojnosť sa nerešpektuje pre rôzne ekonomické, spoločenské alebo politické záujmy.

[...] „Dnes žijeme v obrovských mestách, ktoré hrdo, dokonca arogantne ukazujú, aké sú moderné. Ale zatiaľ čo ponúkajú blahobyť a nespočetné radosti šťastnej menšine, bývanie chýba tisícom našich susedov, našich bratov a sestier, vrátane detí, ktorých voláme elegantnými názvami ako „ľudia z ulice“ alebo „bez trvalého bydliska“ alebo „mestskí turisti“. Nie je divné, že svet nespravodlivosti oplýva toľkými eufemizmi? Človek, segregovaná osoba, vyčlenená osoba, osoba, ktorá trpí núdzou alebo hladom – takýto je „mestský turista“. Je to elegantné slovo, však? Mali by ste sa mať na pozore – možno sa budem v niektorých prípadoch mýliť, ale vo všeobecnosti platí, že čo sa skrýva za každým eufemizmom je zločin.

Žijeme v mestách, kde budujeme mrakodrapy a nákupné centrá a uzatvárajú veľké realitné obchody... ale zanechávajú niektoré svoje časti v okrajových osadách na periférii. Aké je bolestné počúvať o marginalizácii chudobných osád, alebo ešte horšie, o ich vyčlenení na zbúranie. Aké kruté sú obrázky násilných vyst'ahovaní, buldozérovo búrajúcich drobné obydlia. Sú to obrázky ako z vojny. A toto vidíme dnes.

Viete, že v ľudnatých slumoch (chudobných štvrtiach, pozn. prekl.), v ktorých mnohí z vás žijú, pretrvávajú hodnoty, na ktoré sa v bohatých centrách zabudlo. Tieto osady sú požehnané bohatou ľudovou kultúrou, kde verejné miesta nie sú len tranzitné trasy, ale sú predĺžené domovy, miesta, kde ľudia majú pevné susedské vzťahy. Aké skvelé sú mestá, ktoré prekonajú nezdravú nedôveru a integrujú tých, ktorí sú iní, alebo dokonca z takejto integrácie urobia nový rozmer vývoja. Aké skvelé sú mestá, ktorých architektonické návrhy sú plné priestorov, ktoré zjednocujú, spájajú a podporujú uznanie druhých.

Cesta, ktorou treba ísť nie je ani odstránenie ani marginalizácia, ale mestská integrácia. Okrem toho, slovo „integrácia“ musí nielen nahradiť celý diskurz o odstránení, ale musí nahradiť aj tie projekty, ktorých cieľom je zamaskovať chudobné štvrte, skrásliť predmestia a zakryť sociálne choroby namiesto ich liečby, ktorá je možná presadzovaním skutočnej a úctivej integrácie. Je to ako kozmetická architektúra, však? A je to trend. Tak pracujme ďalej, aby všetky rodiny

---

¹³Pápež František: Príhovor účastníkom Svetového stretnutia ľudových hnutí. Old Synod Hall, 28. 10. 2014, odseky 12 – 14.

mali bývanie a aby všetky štvrte mali primeranú infraštruktúru (kanalizáciu, svetlo, plyn, asfaltové cesty). A ďalej: školy, nemocnice, poskytovateľov prvej pomoci, športové kluby a všetky veci, ktoré vytvárajú puto a zjednocujú a, ako som už spomínal, prístup k zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu a k bezpečnému prenájomu.

Otec Henri Caffarel

Otec Caffarel vo svojej knihe opisuje cestu Márie a Jozefa do Betlehema. Cestu, ktorú spolu podstupujú a pri ktorej prekonávajú všetky ťažkosti, ktoré však pokorne prijímú, aby sa ich syn Ježiš mohol narodiť v bezpečí.¹⁴

„Kontemplatívny a aktívny život v Nazarete pokračoval. Blížil sa koniec tehotenstva a všetko nasvedčovalo tomu, že dieťa sa narodí v pokore a uprostred radostných vecí, ktoré boli preňho pripravené, že jeho prvé pohľady budú na steny domu, z ktorého láska jeho rodičov vytvorila domov.

Náhle a nečakane však prišla osudová rana. „V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete.“ [...]

A oni poslúchli. Mária, máš aj ty povinnosť zúčastniť sa na tomto sčítaní? Nevieme to s istotou. Ale nechce opustiť Jozefa. Mohli sa rozlúčiť po dlhom spoločnom čakaní tesne pred príchodom svojho dieťaťa? Na cestu sa vydávajú obaja. [...]

Prichádzajú do Betlehema vyčerpaní únavou a nepoznajú nikoho, kto by ich prijal. Jozef sa zastaví pred hostincom: ...otvorený štvoruholník, kde sú zhromaždené zvieratá, a okolo neho je drevená veranda, ktorá poskytuje prístrešok ľuďom. Ale „pre nich nebolo miesta v hostinci“ (Lk 2,7). Súpis ľudu nepochybne pritiahol veľa ľudí, ale miesto nie je pre Jozefa a Máriu. Bohatší si nocľah našli. Máriin stav vyvolával len ľútosť a hostinskí neradi poskytujú ubytovanie na pôrod a na smrť. Akékoľvek dobré by boli dôvody (dobré dôvody sa vždy nájdu), „Prišiel do svojho vlastného a vlastní ho neprijali.“ (Jn 1,11).

Mária s Jozefom pokračujú ďalej. Boží zámer je dokonca ešte nepochopiteľnejší ako si myslia. Chce, aby sa dieťa narodilo v úplnom obnažení? Prijali Jeho vôľu, ktorá ich vedie, ale zmocní sa ich akási veľká urážka lásky k tomuto bábätku, ktoré nemá nič z toho, čo majú ostatní. Nemá nič, len lásku svojho otca a matky. Táto láska musí naplniť a nahradiť všetko.

Niekoľko ich upozornil na neďalekú jaskyňu na bočnej strane skaly, ktorá slúžila ako maštal' a prístrešok pre tulákov. Jozef nahromadil slamu, aby si na ňu Mária mohla ľahnúť. S Jozefovou pomocou Mária s ťažkosťami zide so svojej zaprášenej podložky a zvezie sa na zem. Jozef sa poobzerá okolo: kam uložia dieťa, aby bolo chránené pred zimou? V rohu v polovičnej výške je válov pre dobytok, napoly z kameňa, napoly z hlíny... Trochu najmäkšej slamy a plachty starostlivo vybrané z batožiny poskytnú niečo podobné kolíske.

---

¹⁴Henri Caffarel: Vezmi Máriu domov ako svoju manželku. Pozrite kapitolu: “Cesta do Betlehema”. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál).

Dom v Nazarete, dom pripravený s toľkou láskou, ako si ďaleko! Ale keďže Otec to chce takto, nech sa stane Jeho vôľa. Neostáva iné len čakať...“

Svedectvo

Toto svedectvo nám ukazuje dôležitosť dialógu a spolupráce medzi náboženstvami a cirkvami pri budovaní lepšej budúcnosti a prinášaní nádeje núdznym.

V roku 2019 sme sa dopyčuli o novej iniciatíve v meste Bendigo (v austrálskom štáte Victoria), ktorá sa týkala zimného nočného útočiska pre ľudí bez domova. Nápad pochádzal od kresťanských Cirkví v Spojenom kráľovstve v spolupráci s miestnymi komunitami. Mal sa použiť počas zimných nocí od júna do augusta a ubytovanie malo byť poskytnuté v kostoloch. Zámer bol poskytnúť jedlo, prístrešie a dôstojnosť. Tento program funguje tretí rok.

Angažovať sa v tejto iniciatíve znamenalo kráčať spolu s ľuďmi bez domova, počúvať ich príbehy, počúvať ich so záujmom, slúžiť a deliť sa o jedlo. Avšak kráčali sme spolu aj s inými dobrovoľníkmi.

V mnohých ohľadoch sme my sami boli požehnaní. Pomohlo nám to uvedomiť si, ako veľa nám Boh dal: lásku, odpustenie, rodinu a hojné požehnanie. Tiež sme zistili, ako nevyriešené traumy dopadajú na život ľudí. Jedna alebo dve traumy môžu viesť k bezdomovectvu, k psychickým problémom, závislostiam, a ďalším. Boli sme vtiahnutí do životov našich hostí a ich zážitkov.

Keďže hostia si vybudovali zmysel pre nádej, niektorým sa podarilo presťahovať do nejakej formy stálejšieho bývania a niektorí sa rozhodli vyhľadať pomoc. Spolu si vybudovali zmysel pre komunitu.

Rozvoj ekumenickej skupiny nás obohatil a štedrosť ľudí, ktorí programu verili a dokazovali to tým, že varili alebo prispievali finančne, pomôckami, darčekom, atď. nás naplnila pokorou.

Otázkyk časti Sadnime si spolu

„Prítomnosť chudobných a pokorných pri narodení Božieho syna nám pripomína, že Boh sa stal človekom pre tých, ktorým najviac chýba jeho láska a ktorí ho prosia, aby šiel s nimi. Ježiš, „tichý a pokorný srdcom“, sa narodil do chudoby a viedol jednoduchý život, aby nás naučil rozpoznávať, čo je najdôležitejšie a podľa toho aj konať. Scéna narodenia Božieho syna nás jasne učí, že sa nesmieme nechať oklamať bohatstvom a prechodnými prísľubmi šťastia.“¹⁵

V časti Sadnime si spolu tento mesiac uvažujeme okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia aj o schopnosti žiť v našich domovoch, v našom bývaní alebo v našej rodine len so „základnými vecami“.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

---

¹⁵Pápež František: Apoštolský list *Admirabile Signum*, č. 6b.

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár a ako rodinu a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte to, ako ste boli znakom Božej prítomnosti pre členov vašej ekipy počas mesiaca.
- Zdieľajte to, ako ste boli vy, individuálne alebo ako pár, povzbudení prežívať rôzne formy prijatia počas mesiaca (Aké skutky to boli? Pre koho ste ich urobili?)

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: Ježišovo narodenie (Lk 2, 1-7).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany? Ktorý bod si vyžadoval „najviac úsilia“?
- Podelte sa o to, ako vám konkrétne body úsilia pomohli prežívať cnosť pokory podľa Máriinho príkladu.

Otázky na diskusiu o téme

V Pápežskom videu č. 14 z 2. 2. 2017¹⁶ sa pápež František prihovára za ľudí, ktorí sa nachádzajú v situáciách zraniteľnosti a bezmocnosti. Hovorí:

„Žijeme v mestách, ktoré budujú mrakodrapy a nákupné centrá a uzatvárajú veľké realitné obchody... ale zanechávajú niektoré svoje časti na okraji, na periférii,“ čím porovnáva realitu jedných aj druhých v moderných spoločnostiach.

„Následkom tejto situácie sú obrovské množstvá populácie vylúčené a marginalizované, sú bez práce, bez cieľov, bez cesty von. Neopúšťajme ich!“

„Proste spolu so mnou za všetkých ľudí, ktorí zažívajú utrpenie, ktorí sú vyčerpaní, najmä za chudobných, utečencov a marginalizované skupiny, aby našli prijatie a podporu v našich komunitách“.

Po týchto slovách a výzve pápeža Františka pouvažujme o nasledujúcich otázkach:

- Aká bola naša reakcia na video pápeža Františka?
- Ako reagujeme, keď vidíme niekoho bez bezpečného miesta na život?
- Máme predsudky voči ľuďom žijúcim na ulici? Aký pocit sa objavuje, keď sa priblížime takýmto ľuďom?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

---

¹⁶Ekipy, ktoré chcú, môžu tieto slová pápeža Františka sledovať na nasledujúcom odkaze:
<https://thepopevideo.org/welcome-the-needy/>

STRETNUTIE 3: Už nemajú krajinu

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí museli opustiť svoju krajinu.
- Pochopiť, že v Božom pláne nie je miesto pre ľahostajnosť, pretože všetci sme bratia a sestry.
- Zakúsiť a prežívať cnosť Máriinej odolnosti.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Správa Vysokého komisára OSN pre utečencov z augusta 2021¹⁷ uvádza, že na konci predchádzajúceho roku bolo na svete 20,7 milióna utečencov a viac ako 48 miliónov presídlencov v rámci svojej krajiny z dôvodu konfliktov a násillia. Podľa správy sa odhaduje, že 4,2 milióna osôb je bez štátneho občianstva. Sú to ľudia, ktorým žiadna krajina neuznáva ich štátnu príslušnosť.

Vďaka týmto číslam si vieme predstaviť rozsah celosvetovej humanitárnej krízy v súvislosti s migrantmi a utečencami. Avšak musíme ísť ďalej a uvedomiť si, že za týmito číslami sú

---

¹⁷<https://digitallibrary.un.org/record/3942822?In=en>. Prístup: 06. 12. 2021.

skutočné životy, celé rodiny, ktoré podstupujú utrpenie a ocitajú sa v nebezpečných situáciách. Mnoho z nich aj zomrie.

Pápež František počas prvej cesty svojho pontifikátu cestoval loďou na ostrov Lampedusa, ktorý predstavuje najbližšiu pevninu pre mnohých ľudí utekajúcich zo Severnej Afriky. Pápež František bol zhrozený počtom ľudí, ktorí pri pokuse o tento prechod zomreli. Hodil do vody veniec na znak úcty k tým, ktorí zmizli, navštívil ľudí, ktorí uviazli na ostrove a modlil sa s nimi nad oltárom, ktorý bol vyrobený z dreva stroskotaných lodí.

Pre pápeža Františka boli lode symbolom nedostatku spravodlivosti a súcitu. Preňho problém nebol zúžený na obchodníkov s ľuďmi alebo ochranu hraníc. Kľúčovým problémom je ľahostajnosť a nedostatok hodnoty pripisovanej týmto ľudským životom.

Apeloval na naše svedomie, keď povedal, že „... upadli sme do globalizácie ľahostajnosti. Zvykáme si na utrpenie druhého. Netýka sa nás, nezaujíma nás, nie je to naša zodpovednosť!“¹⁸

Po ôsmich rokoch si pápež počas svojej návštevy Cypru a Grécka všimol, že v otázke migrácie sa zmenilo veľmi málo a zanietene nás prosí, aby sme načúvali príbehom a snom utečencov.¹⁹

Ako by sme my kresťania mali reagovať na ľudí, ktorí hľadajú ochranu pred násilím a prenasledovaním? V odpovedi na túto otázku nás vedie Písmo a sociálna náuka Cirkvi.

Môžeme začať Starým zákonom, kde je ukotvený rešpekt a starostlivosť, ktoré by sme mali poskytnúť neznámemu či cudzincovi. Je to zákon, ktorý vyzýva ľudí preukázať súcit a solidaritu s cudzincom. V Knihe Levitikus nájdeme nasledujúce upozornenie:

„Ak sa bude u teba v tvojej krajine zdržovať cudzinec, neutláčaj ho! Cudzinec, ktorý sa bude u vás zdržovať, nech je medzi vami ako domorodec. Milujte ho ako seba, veď aj vy ste boli cudzincami v egyptskej krajine. Ja som Pán, váš Boh!“ (Lv 19,33-34).

Nie je teda náhoda, že Ježiš považuje prijatie cudzinca za jedno z dobrých diel, ktoré sa berú do úvahy pri poslednom súde:

„Potom Kráľ povie tým, čo budú po jeho pravici: "Poďte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta. Lebo som bol hladný a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť; bol som pocestný a pritúlili ste ma.“ (Mt 25,34-35).

Nasledovať Máriine kroky: odolnosť

V rozprávaní o Ježišovom detstve nám evanjelista Matúš ukazuje svätú rodinu, ktorá musela opustiť svoj rodný kraj, aby unikla pred prenasledovaním a vraždením, ktoré

¹⁸Pápež František: Homília na svätej omši za obete stroskotaní počas cesty na Lampedusa (TALIANSKO), Sports Camp “Arena”, v Salina Quarter, 8. 7. 2013. Pozrite: https://www.vatican.va/content/francesco/pt/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130708_omelia-lampedusa.html.

¹⁹Apoštolská cesta pápeža Františka na Cyprus a Grécko (2. - 6. 12. 2021). Návšteva utečencov. Príhovor jeho svätosti pápeža Františka, centrum “Reception and Identification Centre” v Mytilene, nedeľa 5. 12. 2021.

nariadil Herodes. Rodina ušla do Egypta, odkiaľ sa plánovala vrátiť až keď už nebude hroziť žiadne nebezpečenstvo (Mt 2,13-19).

Akú traumu to muselo spôsobiť rodine? Boli vykorenení, utiekli len s pár vecami, ktoré vládali odniesť. Mali osla, aby im pomohol niesť ich veci alebo aby niesol matku a dieťa? Kde našli útočisko? Noci na púšti sú chladné a dni horúce. Ponúkol im niekto po ceste vodu, jedlo alebo prístrešie? Nevieme, či cestovali sami alebo v malej skupine, ale s istotou vieme, že nemohli ostať v kontakte s členmi svojej rodiny doma.

Avšak čím si môžeme byť istí je, že Mária a Jozef prijali Božie slovo a dôverovali mu a vzali dieťa do bezpečia v Egypte napriek všetkým ťažkostiam, ktoré s tým súviseli, pretože nevedeli, čo ich po ceste postretne, nevedeli, kde sa zastavia ani kedy sa budú môcť vrátiť.

Ak máme nasledovať Máriin príklad, aj my musíme byť pripravení dôverovať Božiemu slovu a vykročiť zo svojej „komfortnej zóny“ a robiť to, čo považujeme za správne. Vďaka takejto dôvere sa stávame odolní aj v nepriazni, ktorej vieme čeliť s pokojom.

„Evanjelium nám nehovorí, ako dlho Mária, Jozef a dieťa zostali v Egypte. Ale určite potrebovali jesť, nájsť si bývanie a zamestnanie. Netreba veľa predstavivosti na doplnenie ďalších vecí. Svätá rodina musela čeliť konkrétnym problémom ako každá iná rodina, ako mnoho našich bratov a sestier migrantov, ktorí aj dnes riskujú svoje životy pri úteku pred nešťastím a hladom.“²⁰

Mária s Jozefom prežívali svoje skúsenosti v cudzej krajine s istotou a trepezlivosťou. Počúvali Božie slovo, ktoré im ukazovalo cestu a spôsob konania.

Predstavme si týchto rodičov, ktorí boli takí otvorení Božiemu slovu, predstavme si skúsenosť života v inej kultúre. Aj to muselo pomôcť Ježišovi rozvinúť otvorenosť voči tým, ktorí žijú na okraji spoločnosti.

Božie slovo (Mt 2,13-18)

Po ich odchode sa Jozefovi vo sne zjavil Pánov anjel a povedal: "Vstaň, vezmi so sebou dieťa i jeho matku, ujdí do Egypta a zostaň tam, kým ti nedám vedieť, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zmárnil." On vstal, vzal za noci dieťa i jeho matku a odišiel do Egypta. Tam zostal až do Herodesovej smrti, aby sa splnilo, čo povedal Pán ústami proroka: "Z Egypta som povolal svojho syna." Keď Herodes zbadal, že ho oklamali, veľmi sa rozhneval a dal povraždiť v Betleheme a na jeho okolí všetkých chlapcov od dvoch rokov nadol, podľa času, ktorý zvedel od mudrcov. Vtedy sa splnilo, čo povedal prorok Jeremiáš: "V Ráme bolo počuť hlas, nárek a veľké kvílenie: Ráchel oplakáva svoje deti a odmieta útechu, lebo ich niet."

Jozef bol rojko. Snívanie je zvyčajne synonymom nereálnosti a to až tak, že rojko sa považuje za niekoho, kto žije mimo reality a len kontempluje svet fantázie. Keď spíme, koľkokrát sa náhle zobudíme uprostred noci s nezvyčajnými, nesúvislými a mätúcimi

---

²⁰Pápež František: Apoštolský list *Patris Corde*, č. 5.

myšlienkami. Na druhý deň si ich väčšinou nepamätáme. Presne preto, že nezobrazujú skutočný svet, v ktorom žijeme.

Táto pasáž nám hovorí o sne, ale o inom sne. Jozefov sen je Boží sen. Je to sen života! Príkaz je jasný: vstaň. Nie je to len ospalé prebúdzanie plné popletených ozvien. Je to jasný príkaz vstať pripravený. A musí to tak byť, lebo Jozefov sen je životne dôležitý, smrť sa približuje.

Kontemplácia Jozefovej agónie po odkaze anjela nás ihneď vedie k zamysleniu sa nad Máriinou výzvou. Manžel ju zobudil uprostred noci a rozochvene jej musel prerozprávať anjelove slová. Určite to vyvolalo legitímnu obavu, strach, ... a mnoho ďalších pocitov, ktoré sa nahromadili v srdci matky.

Jej prvá reakcia na základe materského inštinktu musela byť pevné privinutie svojho syna na hrud'. Aká krásna scéna na meditáciu!

A tak odišli do Egypta. Je to ďalšia silná scéna. Rozhodnutie urobili v rýchlosti uprostred noci, a opustili domov, príbuzných, priateľov, v podstate celý život, ktorý si za roky vybudovali. Viera v Boží sen vyžadovala od Jozefa aj Márie odvahu i odolnosť. Koľko prispôsobivosti bolo potrebnej uprostred toľkej nepriazne!

Aký musel byť život utečencov? Teraz nechýba dom, ale rodná krajina. Aktuálna výzva nie je nájsť jasle, ale prežiť v cudzej krajine.

Dnes je množstvo žien, o ktorých uvažujeme v kontexte existenčnej skúsenosti Panny Márie. Ich odolnosť sa odráža v aktuálnej dráme nespočetného množstva utečencov. Ich cesta býva prerušená nedostatkom sily, ich lode často nedorazia do cieľa... po ceste zomrie mnoho ľudí. A ak dosiahnu cieľ, aká výzva ich čaká v cudzej krajine. Ako veľmi spomínajú na rodnú krajinu, z ktorej odišli!

Panna Mária vo vyhnanstve, pomôž nám uvažovať o tvárach toľkých žien, ktoré so svojimi deťmi v náručí unikajú pred smrťou a v neistote cudzej krajiny vidia jedinú nádej pre život. Panna Mária, vzor odolnosti, pros za nás!

Texty na uvažovanie

Pápež František

Pápež František prejavuje hlboký záujem o migrantov a utečencov. Vybrali sme niekoľko jeho slov k tejto veci.

Ked' je blízky migrantom, vyplývajú z toho komplexné výzvy.[109] Iste, ideálom by bolo vyhnúť sa migrácii, ktorá nie je nevyhnutná, a na ten účel by stačilo vytvoriť v krajinách pôvodu konkrétne možnosti žiť a rásť s dôstojnosťou tak, aby mal každý šancu na integrálny rozvoj. No kým v tomto smere neexistuje skutočný pokrok, je našou povinnosťou rešpektovať právo každého človeka, aby si našiel miesto, kde môže nielen uspokojiť svoje primárne potreby a potreby svojej rodiny, ale sa aj naplno realizovať ako osoba. Naše úsilie vo vzťahu k prichádzajúcim migrantom možno zhrnúť do štyroch slovies: prijať, chrániť, podporovať a integrovať. Vskutku nejde „o to, že majú zhora prísť asistenčné programy, ale máme spoločne kráčať prostredníctvom týchto štyroch činností, aby sme budovali mestá a krajiny, ktoré –

aj keď si uchovávajú svoju vlastnú kultúrnu a náboženskú identitu – sú otvorené pre rozdiely a vedia ich zhodnotiť v znamení ľudského bratstva“. (FT, 129)

*Televízie a noviny prinášajú takmer každý deň správy o utečencoch, ktorí utekajú pred hladom, vojnou a inými vážnymi nebezpečenstvami a hľadajú bezpečie a dôstojný život pre seba a svoje rodiny. V každom z týchto ľudí, ktorí nútene utiekli do bezpečia, je prítomný Ježiš tak ako v Herodesových časoch. Sme povolaní vidieť v tvárach hladných, smädných, nahých, chorých, cudzincov a väzňov tvár Krista, ktorý nás prosí o pomoc. Ak ho dokážeme rozpoznať v týchto tvárach, my budeme ďakovať Jemu za to, že sme Ho mohli stretnúť, milovať a slúžiť Mu v nich.*²¹

*Toto je ideál nového Jeruzalema, kde sú všetky národy zjednotené v mieri a harmónii, kde oslavujú Božiu dobrotu a zázraky stvorenia. Avšak na dosiahnutie tohto ideálu musíme vynaložiť všetko úsilie na zbúranie stien, ktoré nás oddeľujú, uznať si naše hlboké prepojenie a budovať mosty, ktoré rozvíjajú kultúru stretnutia. Dnešné migračné toky nám ponúkajú príležitosť prekonávať naše strachy a nechať sa obohatiť diverzitou darov každého človeka. Potom, ak chceme, môžeme pretvoriť hranice na privilegované miesta stretnutia, kde sa môže uskutočňovať zázrak stále širšieho „my“.*²²

*Žijeme v časoch múrov a ostnatých drôtov. Nepochybne vieme uznať strach a neistotu ľudí, ťažkosti a nebezpečenstvá, ktoré im hrozia, a všeobecný pocit únavy a frustrácie, ktorý ešte viac prehľbuje hospodárska a pandemická kríza. Avšak problémy sa nevyriešia a spolunažívanie sa nezlepší tým, že postavíme vyššie múry, ale tým, že sa podľa svojich možností a podľa zákona budeme snažiť starať sa o druhých, pričom priorita je vždy neodcudziteľná hodnota života každej ľudskej bytosti.*²³

*Svätá matka Božia sama zakúsila ťažnosti vyhnanstva (Mt 2,13-15), keď s láskou sprevádzala svojho syna na ceste na kalváriu, a teraz sa s ním delí o jeho oslavu vo večnosti. Jej materinskému príhovoru zverujeme nádeje všetkých migrantov a utečencov na svete a snahy komunit, ktoré ich prijímajú, aby sme sa podľa Pánovo najdôležitejšieho prikázania všetci naučili milovať druhého, cudzinca, ako seba samého.*²⁴

Otec Henri Caffarel

Tieto texty otca Caffarela nám ponúkajú dve perspektívy. Prvá je perspektíva človeka, ktorý prichádza na neznáme miesto a pre ktorého gestá priateľstva menia celú situáciu.

Nemôžeme sa ubrániť opustenosti, keď prídeme do cudzieho mesta (do prístavu, na železničnú alebo autobusovú stanicu, na letisko) a vieme, že tam na nás nikto nečaká. Naopak keď nás víta radostná tvár, ak nám niekto pomôže, máme úžasný pocit šťastia. Sme oslobodení od krutého dojmu, že sme sa stratili, že sme úplne zabúdili. Pocit neznámeho už nie je dôležitý – zvyky, jazyk, obrovské podivné mesto. Už nie je také ťažké byť všetkým naokolo cudzí, ak existuje jedna osoba,

²¹Pápež František: Posolstvo na 106. Svetový deň migrantov a utečencov, 2020.

²²Pápež František: Posolstvo na 107. Svetový deň migrantov a utečencov, 2021.

²³Pápež František: Príhovor na Návšteve utečencov, Apoštolská cesta na Cyprus a Grécko, 2. - 6. 12. 2021.

²⁴Pápež František: Posolstvo na 104. Svetový deň migrantov a utečencov, 2018.

*ktorá o nás zmýšľa ako o priateľovi. Druhá perspektíva nás vedie k uvažovaniu o našej jednote s Bohom, ktorý nás naplňa láskou a nádejou, a uschopňuje nás konať gestá solidarity.*²⁵

Už som Vám hovoril o kresťanovi, ktorý žije ako izolovaná bytosť. V skutočnosti je ponorený do obrovského stvoreného vesmíru a vie to. Chce byť zjednotený so všetkými tvormi. Počuje tlmené vzdychy tých, ktorí sa snažia zdieľať nádhernú slobodu Božích detí, ako nám hovorí sv. Pavol. Kresťan im požičia svoje srdce a svoj hlas, aby sa v ňom ich vzdychy premenili na nádej.

Tento kresťan cíti jednotu najmä so svojimi bratmi a sestrami. Cíti, že je zjednotený so všetkými chudobnými sveta pri hľadaní chleba, strechy nad hlavou, rodnej krajiny, trochy lásky a úcty a (často nevedome) Boha. Cíti, že je zjednotený so všetkými bohatými, ktorých moc, bohatstvo a radosti im prinášajú len sklamanie. V ich povahe aj snaha o úplné šťastie. Uprostred všetkých, ktorí sú zbavení autentickej nádeje je kresťan ich bratom, v ktorom sú ich túžby, beznádej a sklamanie preniknuté modlitbou nádeje.²⁶

Svedectvo

Od augusta 2012 sú ľudia prichádzajúci loďou do Austrálie, kde žiadajú o azyl, umiestňovaní do táborov na ostrovoch Nauru a Manus, kde čakajú na rozhodnutie vo svojom prípade. V Austrálii sa môžu usadiť až po pridelení statusu utečenca.

Vďaka našej farskej skupine, ktorá sa venuje sociálnej spravodlivosti sme sa oboznámili s možnosťou priamej podpory čakatel'ov na azyl, ktorí sa zdržiavajú na týchto ostrovoch. Už vtedy sme podporovali prácu, ktorú koordinuje sestra z rádu sv. Brigity²⁷. Organizuje skupiny, ktoré týmto ľuďom ponúkajú- náboženskú alebo komunitnú podporu. Počas niekoľkých rokov sme poskytli balíky s jedlom, oblečenie, telefonický kredit a podporné odkazy. Jedna z našich skupín raz dostala povolenie navštíviť záchytné centrum počas Vianoc. Pripravili sme domáce sušienky a farská skupina šikovných rúk poslala malé darčeky a pohľadnice s podpornými odkazmi. S pomocou organizácie Sv. Vincenta de Paul miestna komunita postupne poskytla na ostrovoch podporu aj mužom vo väzbe.

Pre vážne zdravotné problémy fyzického aj psychického charakteru bolo nakoniec niekoľko mužov prepustených na tranzitné víza bez akejkoľvek podpory. Mali si nájsť bývanie a prácu v čase prísnych opatrení v dôsledku ochorenia Covid-19. Naša farská skupina pozvala jedného alebo dvoch z nich, aby sa nasťahovali do našej štvrte. Jedného (ktorého nazveme „N“) sme ubytovali v októbri 2020. S pomocou miestnych agentúr sme mu poskytli zdravotnú starostlivosť, našli sme bývanie, zaškolenie a prácu, a pomohli sme mu aj pri získaní vodičského oprávnenia. Spriatelili sme sa.

Stále nás dojíma úprimná vďačnosť, ktorú nám N prejavuje. Jeho nadšenie pre učenie sa a pre budovanie si života tu napriek rôznym udalostiam nás ohromuje. Želáme si len to, aby sme mu mohli pomôcť a poskytnúť viac bezpečnosti v

²⁵Henri Caffarel: *Darovať sa Bohu: Listy o modlitbe*. List 01 – Očakáva ťa.

²⁶Henri Caffarel: *Darovať sa Bohu: Listy o modlitbe*. List 72 – A táto nádej nás nesklame.

²⁷Informácie o Projekte rádu sv. Brigity zameranom na žiadateľ'ov o azyl nájdete na: <https://basp.org.au/you-can-help/>

budúcnosti, keďže si musí nájsť nejakú tretiu krajinu, ktorá ho prijme natrvalo. Nedávno v svedectve na nedeľnej sv. omši v našej farnosti poďakoval tým, ktorí posielajú podporné odkazy a materiálnu pomoc zadržaným. „Napíňalo nás to nádejou, keď sa zdalo, že nikto iný sa o nás nezaujíma.“

Otázky k časti Sadnime si spolu

Pápež František nám hovorí:

„Rozumiem, že vo vzťahu k migrantom niektorí prechovávajú pochybnosti alebo pociťujú obavy. Chápem to ako aspekt prirodzeného sebaobranného inštinktu. Je však tiež pravda, že osoba a národ sú plodní len vtedy, ak dokážu do svojho vnútra kreatívne integrovať otvorenosť pre druhých.“ (FT, 41).

Tento mesiac sa v časti Sadnime si spolu okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia pýtajme samých seba aj na vlastnú schopnosť prijať ľudí, ktorí prichádzajú z iných kultúr.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Draží bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne a ako pár a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte zážitky, v ktorých ste konali v prospech migrantov (aké skutky to boli, pre koho ste ich vykonali). Snažte sa vyjadriť význam týchto udalostí pre váš život.

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: Útek do Egypta (Mt 2,13-18).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ako pomáham svojmu manželskému partnerovi uskutočňovať konkrétne body úsilia?
- „Teda už nie ste cudzinci ani prišielci, ale ste spoluobčania svätých a patríte do Božej rodiny.“ (Ef 2,19). Hriech nás ženie do vyhnanstva. Ako nám konkrétne body úsilia pomáhajú vrátiť sa do spoločenstva s Bohom?

Otázky na diskusiu o téme

- „Cudzinec“ môže byť ktokoľvek, kto nie je súčasťou našej rodiny alebo okruhu priateľov. Myslíte si, že z tohto pohľadu ste dobrí a otvorení susedia? Ktoré konkrétne vlastnosti vystihujú takúto osobu?
- Ako odpovedáme na volanie Pápeža Františka v encyklike Fratelli Tutti po bezpodmienečnom prijatí „cudzinca bez počítania nákladov“?
- Niekedy sa stane, že naše zaniehanie pre nejakú vec sa stretne s odmietnutím od druhých. Mali sme podobnú skúsenosť, keď sme prijali niekoho z okraja spoločnosti? Ako sme sa s tým vysporiadali?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

Stretnutie 4: Už nemajú vzdelanie

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí nemajú prístup ku kvalitnému vzdelaniu.
- Uvažovať o dôležitosti celostného vzdelávania, ktoré zahŕňa odborné znalosti a zároveň ľudské a kresťanské hodnoty.
- Pochopiť hodnotu neustálej formácie ako základnej časti duchovného rastu – osobného aj v páre.
- Kontemplovať a zakúsiť príklad Márie ako matky a učiteľky.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

V roku 1948 OSN schválila Všeobecnú deklaráciu ľudských práv. Článok 26 tejto deklarácie začína veľmi jasným a jednoduchým tvrdením: „Každý má právo na vzdelanie.“

Táto deklarácia poskytla svetovým lídrom veľmi konkrétne usmernenia a princípy, ktoré by mali spĺňať všetky krajiny. Avšak desaťročia po vzniku deklarácie je realita skľučujúca. V mnohých krajinách stále chýba základné kvalitné vzdelanie napriek neustálym obavám, s ktorými prichádzajú lídri v oblasti ľudských práv.

Druhý vatikánsky koncil v deklarácii o kresťanskej výchove opätovne potvrdzuje toto univerzálne právo na výchovu a vzdelanie pre všetkých ľudí bez ohľadu na pôvod, status a vek, keďže je súčasťou dôstojnosti osoby.

Zdôrazňuje pokrok v rôznych vedných odboroch a poukazuje na to, že by mali podporovať harmonický rozvoj fyzických, morálnych a intelektuálnych vlastností detí, mladých a adolescentov, aby sa mohli zúčastňovať na spoločenskom živote vybavení potrebnými a vhodnými prostriedkami. Tak sa budú môcť aktívne vložiť do rôznych zoskupení ľudského spoločenstva, otvoriť sa dialógu s druhými a spolupracovať na spoločnom dobre pre všetkých.

Preto koncilový dokument hovorí:

„Preto naliehavo žiada a odporúča všetkým, ktorí riadia národy alebo stoja na čele výchovnej činnosti, starať sa o to, aby mládež nikdy nebola pozbavená tohto svätého práva. A povzbudzuje synov a dcéry Cirkvi, aby veľkodušne rozvíjali svoju činnosť na celom výchovnom poli, najmä s tým cieľom, aby sa dobrodenia výchovy a vzdelania mohli primeranejšie a rýchlejšie šíriť medzi všetkými ľuďmi všade na svete.“²⁸

Vzdelanie sa ponúka na školách, v rodinách a v sociálnej sfére, pretože výchova a vzdelanie človeka je povinnosťou štátu, rodiny a spoločnosti.

Nelson Mandela poukazuje na dôležitosť vzdelania ako mechanizmu zmeny v spoločnosti. Tvrdí:²⁹

„Vzdelanie je najmocnejšia zbraň, ktorou môžete zmeniť svet.“

Mahatma Gandhi poznamenal:³⁰

„Vzdelaním myslím všestranné podnecovanie toho najlepšieho v tele, mysli a duchu dieťaťa i dospelého. Gramotnosť nie je koniec vzdelania a nie je ani na jeho začiatku.“

---

²⁸Deklarácia o kresťanskej výchove *Gravissimum Educationis* vyhlásená pápežom Pavlom VI 28. 10. 1965, č. 1, o univerzálnom práve na výchovu a vzdelanie.

²⁹Nadácia Nelsona Mandelu: „Osvetlenie cesty k lepšej budúcnosti“. Planetarium, Univerzita Witwatersrand, Johannesburg, Južná Afrika, 16. 07. 2003. Prístup: 8. 12. 2021. Dostupné na: http://db.nelsonmandela.org/speeches/pub_view.asp?pg=item&ItemID=NMS909.

³⁰„Vzdelanie a mier: Gándhího pohľad“. Prístup 8. 12. 2021. Dostupné na: https://www.mkgandhi.org/articles/education_peace.htm.

Toto chápanie výchovy a vzdelania sprevádza posolstvo, že cieľom vzdelania by malo byť oveľa viac ako len „chodiť do školy“ alebo dostať nejaké pravidlá. Vzdelanie má rozvíjať celú osobu a úloha rodiny je v tomto ohľade rozhodujúca.

Výchova a vzdelanie musia mať za cieľ plný rozvoj ľudskej osoby v jej celosti – vo fyzických, psychologických, kognitívnych, afektívnych, morálnych, etických, estetických, kultúrnych, duchovných a osobných aspektoch.

Pápež František je jeden z lídrov novej Dohody o globálnom vzdelávaní, ktorej cieľom je podpora vzdelávania, v ktorom je možný dialóg o budovaní budúcnosti našej planéty a potreba zapojiť talenty nás všetkých do zmeny, v ktorej môže dozrieť nová univerzálna solidarita a otvorenejšia spoločnosť.

Cieľom dohody je³¹

„zapáliť našu oddanosť mladým, obnoviť našu vášeň pre otvorenejšie a inkluzívnejšie vzdelávanie, vrátane trpezlivého počúvania, konštruktívneho dialógu a lepšieho vzájomného porozumenia“. Pozyvám všetkých „k zjednoteniu nášho úsilia o široké spojenectvo vo vzdelávaní, k formácii zrelých jednotlivcov schopných prekonať rozdelenie a protichodnosť a obnoviť štruktúru vzťahov v záujme bratskejšej ľudskosti“.

Vo svetle súčasnej svetovej situácie vo vzdelávaní Pápež František vyzdvihuje potrebu spoločného úsilia o dosiahnutie širokého spojenectva v oblasti vzdelávania, ktoré ponúka celistvú formáciu, ktorá v skratke predstavuje: poznanie seba samého, svojho brata, stvorenia a Boha, lebo pred novými generáciami nemôžeme skryť pravdy, ktoré dávajú životu zmysel.

Ako manželské ekipy máme neprenosné výchovné poslanie: svojím svedectvom a skutkami sme zodpovední za odovzdávanie ľudských a kresťanských hodnôt predovšetkým vo vlastnej rodine, ale aj tým, ktorí nedostali milosť dedičstva viery vo svojom rodinnom prostredí.

Ako nám hovorí Kniha prísloví: „Navykaj chlapca na životnú dráhu, ktorej sa mu treba pridržať, a neodchýli sa od nej ani v starobe.“ (Prís 22,6).

Ako členovia ekipy máme v rukách veľký poklad, školu neustálej formácie, v rámci ktorej prehľbujeme poznanie našej viery a trénujeme ľudskú a kresťanskú rozlišovaciu schopnosť, ktorá podnecuje náš rozum aj naše srdce snažiť sa o užšiu súdržnosť medzi vierou a životom a o prežívanie manželskej spirituality.

Pedagogika navrhnutá hnutím END nám ponúka súbor formačných prostriedkov, ktoré nám pomáhajú na našej ceste k svätosti v našom manželstve a vďaka nášmu manželstvu.

Nasledovať Máriine kroky: vychovávateľka

Pojem formácia pochádza z latinského slova *formatio*. Je to skutok a účinok „formovania a formovania sa“: formovania niekoho alebo niečoho.

---

³¹Pápež František: Príhovor účastníkom Stretnutia „Náboženstvá a vzdelanie: Ku globálnej dohode o vzdelávaní“. Clémentine Hall, 5. 10. 2021, 3. odsek.

Formácia sa tiež vzťahuje na spôsob výchovy, ktorú sme dostali v detstve a v období adolescencie, čiže druh výchovy a vzdelania, ktoré sme dostali, aby sme sa stali zrelými a nezávislými ľuďmi. V tomto kontexte je výchova a vzdelávanie neustály proces rozvoja fyzických, intelektuálnych a morálnych schopností ľudskej bytosti s cieľom lepšej integrácie do spoločnosti a do jej sociálnej skupiny.

Naša osobná formácia začína v útľom detstve a značná časť našej formácie a výchovy pochádza z rodiny, od našich rodičov.

Ako sa Mária s Jozefom starali o Ježišov rast? V múdrosti, veku a Božej milosti. Vidíme, že Mária a Jozef zakúsili všetky udalosti rodinného života so svojim Synom.

Preto vnímajme Máriu a Jozefa ako vzory starostlivých rodičov, ktorí Ježiša ochraňujú a sprevádzajú na ceste jeho dozrievania a rozvoja „v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí.“ (Lk 2,52).

Bol Boží syn, ale na svet sa narodil zo ženy. Mária s Jozefom sa oňho s láskou starali a ochraňovali ho keď bol bábätko aj dieťa. Mária Ježišovi poskytla prvé základy výchovy a vzdelania. Učila svojho mladého syna ako byť milujúcim Bohom, ktorý sa z hĺbky srdca stará o každého a najmä o najchudobnejších.

Uvažujme aj o Máriinej vlastnej formácii. Učila sa od mladosti, keď ju s vierou viedli jej rodičia. Vďaka svojej výchove začala rozvíjať svoj hlboký vzťah s Bohom a rozumieť Jeho vôli.

Mária dostáva dôležitú úlohu stať sa matkou Mesiáša a s ľudskosťou ho vychovávať. Svojím „Áno“ začína výchovný proces postupného dozrievania svojej viery, vďaka ktorej sa stala prvou Ježišovou učeníčkou. V tomto procese dá Boh Márii potrebné milosti, aby tá, ktorá sa rozhodla stať služobnicou Pána, s istotou pochopila prísľuby, ktoré On naplní cez Ježiša.

Máriina odpoveď určila smerovanie do budúcnosti, ktorú v tom čase nepoznala, ale jej „Áno“ má aj naďalej nesmierny vplyv na náš život. Slobodne prijala úlohu Božej matky, a to ju viedlo na ceste rozsiahleho učenia a osobnej premeny, keďže zostala s Ježišom počas kľúčových udalostí svojho života. Mária dovolí Bohu, aby ju vychovával.

Výzva pre nás kresťanov je nebáť sa povedať „áno“, dovoliť Bohu vychovávať nás, lebo dôvera sídli v srdciach tých, ktorí majú veľkú vieru v Božie plány a vôľu.

Máriin príklad naďalej inšpiruje páry, ktoré sú prvými učiteľmi a vychovávateľmi svojich detí na ceste rastu a rozvoja. Ale keď chcú byť dobrými učiteľmi, potrebujú sa starať aj o svoju vlastnú formáciu a rozvoj, najmä viery.

Múdrosť vychovávateľa je predovšetkým v tom, že vie, ako má počúvať a podobne ako Mária zachovávať v srdci toto učenie, ktoré vychádza zo života a zo spolužitia s vlastnými deťmi a s inými ľuďmi. Vzdelanie nie je o vylievaní vedomostí na iných, ale o tom, že tieto vedomosti ľudia nájdu v sebe a stávajú sa „sami sebou“, jedinečnými bytosťami na Boží obraz.

Mária ako matka a vychovávateľka viery vníma, že evanjelium jej Syna nás preniká, každý deň tvaruje naše životy a pestuje v nás ovocie svätosti. Potrebujeme, aby bola stále viac učiteľkou evanjelia pre dnešné manželstvá a rodiny.

Božie slovo (Lk 2,46-52)

Po troch dňoch ho našli v chráme. Sedel medzi učiteľmi, počúval ich a kládol im otázky. Všetci, čo ho počuli, žasli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami. Keď ho zazreli, strípili od údivu a Matka mu povedala: "Syn môj, čo si nám to urobil? Pozri, tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali!" On im odpovedal: "Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca?" Ale oni nepochopili slovo, ktoré im hovoril.

Potom sa s nimi vrátil do Nazareta a bol im poslušný. A jeho matka zachovávala všetky slová vo svojom srdci. A Ježiš sa vzrástol v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí.

Scéna, nad ktorou meditujeme, je v kontexte náboženských pútí, ktoré sa konali každý rok do Jeruzalema. Ježiš aj jeho rodina poslúchali Boží zákon.

Po dňoch slávenia sa Nazaretská rodina vracia domov. Mária sa v istom momente rozhodne pohľadať Ježiša a nenájde ho. Hľadala ho, hoci si myslela, že je s príbuznými v inej časti sprievodu, ktoré boli v Ježišových časoch obrovské. Mária s Jozefom sa vracia do Jeruzalema a tam nájdu mladého Ježiša v Chráme s učiteľmi.

Matka, ktorá medituje o tomto úryvku sa ľahko vcíti do Máriiných pocitov. Možnosť, že stratila svojho syna je taká šokujúca, že práve Mária, žena ticha, prehovorí: „tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali“.

Tu je prvé ponaučenie. Máriina úloha je vzdelávať svojho syna, nie dominovať mu. Určite by ho najradšej tvrdo pokarhala. Ale vie, že výchovný proces prechádza vedomím, ktoré sa formuje rešpektom a nie násilným trestom.

Písmo hovorí, že po návrate do Nazareta Ježiš „rástol v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí“. Toto je výborný opis cieľa výchovy, o ktorú sa Mária snažila. Pred Bohom a pred ľuďmi znamená, že výchova musí byť integrálna. Mária vychováva Ježiša celostne. Vie, že ľudské vedomosti budú úplné len keď aj Božím hodnotám prisúdime rovnakú dôležitosť.

Je bežné, že v rodinách sa všemožne usilujeme poskytnúť svojim deťom vynikajúce vzdelanie. A je to správne. Problém je, že pri hľadaní výbornej univerzity vnímame najmä odbornosť, pričom často neberieme do úvahy základné hodnoty humanizmu.

Formujeme generáciu, ktorá dokáže zvládnuť veľké úlohy, ale hrozí jej zraniteľnosť v najzákladnejších ľudských vzťahoch. Muži a ženy majú odborné schopnosti, ale sú nespokojní a nešťastní v jednoduchých a základných aspektoch života.

Pred Bohom a pred ľuďmi... tieto výbery sú veľmi dôležité. Odborné znalosti musia mať najvyššiu možnú kvalitu, najmä pri najzraniteľnejších ľuďoch v spoločnosti, ktorí pri dosiahnutí tohto cieľa potrebujú podporu štátu. Ale zároveň je potrebné uprednostniť

formáciu v ľudskosti a vo viere. Toto sú piliere, na ktorých sú založené odborné znalosti a vďaka ktorým dosiahneme buď naplnenie života alebo sklamanie zo života.

Mária, vychovávateľka, prihovárať sa za nás, aby sme vždy mali možnosť celostného vzdelania.

Texty na uvažovanie

Pápež František

Pápež František jasne hovorí o dôležitosti vyváženého vzdelania pre rozvoj detí. Malo by zahŕňať morálne, duchovné a sociálne aspekty života. Pápež ďalej zdôrazňuje dôležitosť vzdelania pre vymanenie sa z chudoby, aby ľudia mohli ovplyvniť svoju budúcnosť. Hovorí aj o subsidiarite - základnom princípe, ktorý vyžaduje rozhodnutia ľudí s ohľadom na problémy a obavy komunity, ktoré sú im najbližšie a ktoré ich najviac ovplyvňujú.

[...] „Mám na mysli predovšetkým rodiny, ktoré majú prvotné a nenahraditeľné výchovné poslanie. Predstavujú totiž prvé miesto, kde sa prežívajú a odovzdávajú hodnoty lásky a bratstva, spoločného života a delenia sa, pozornosti a starostlivosti o druhého. Sú tiež privilegovaným prostredím na odovzdávanie viery, počnúc prvými jednoduchými náboženskými gestami, ktoré matky učia svoje deti. Pokiaľ ide o vychovávateľov a formátorov, ktorých povolaním je vychovávať deti a mládež v školách alebo v rôznych centrách pre deti a mládež, majú si byť vedomí, že ich zodpovednosť sa týka morálneho, duchovného i spoločenského rozmeru osoby. Hodnoty slobody, vzájomnej úcty a solidarity možno odovzdávať už od najútlejšieho veku. [...] Aj pracovníci v kultúre a spoločenských komunikačných prostriedkoch majú zodpovednosť v oblasti výchovy a formácie, zvlášť v dnešných spoločnostiach, keď je prístup k informačným a komunikačným prostriedkom čoraz rozšírenejší“ (FT, 114)

Niektorí prichádzajú na svet v rodinách s dobrými ekonomickými podmienkami, dostávajú dobré vzdelanie, vyrástli na dobrej výžive alebo prirodzene vlastnia význačné schopnosti. Tí určite nebudú potrebovať aktívny štát a budú žiadať len slobodu. Ale evidentne to isté pravidlo neplatí pre ľudí so zdravotným postihnutím, pre toho, kto sa narodil v chudobnom dome, kto vyrástol so vzdelaním s nízkou kvalitou alebo s nedostačujúcimi možnosťami na náležitú liečbu svojich chorôb. Ak sa spoločnosť riadi primárne kritériami slobody trhu a efektivity, pre týchto ľudí niet miesta a bratstvo nebude ničím iným než len romantickým výrazom. (FT, 109)

Táto dobročinná láska, srdce ducha politiky, je láska, ktorá vždy dáva prednosť posledným, ktorá stojí za každou činnosťou vykonanou v ich prospech. Len s pohľadom, ktorý láska rozšíri za horizont, ktorý prijíma dôstojnosť druhého, môžu byť chudobní uznaní a ocenení v ich nesmiernej dôstojnosti, úcte k ich vlastnému štýlu a kultúre, a tak skutočne integrovaní do spoločnosti. Taký pohľad je jadrom autentického ducha politiky. Cesty, ktoré sa odtiaľ otvárajú, sú odlišné od ciest bezduchého pragmatizmu. Napríklad „nemožno čeliť škandálu chudoby podporovaním stratégií zdržiavania jej rastu, ktoré chudobných jedine utišujú a premieňajú na krotké a neškodné bytosti. Aké je smutné vidieť, že pod rúskom údajných altruistických diel je druhý zredukovaný do pasivity“. Treba, aby existovali rôzne spôsoby vyjadrenia a sociálnej účasti. Vzdelávanie je v službe tejto cesty, aby sa každá ľudská bytosť mohla stať strojcom vlastného osudu. Tu

ukazuje svoju hodnotu princíp subsidiarity, ktorý je neoddeliteľný od princípu solidarity. (FT, 187)

Otec Henri Caffarel

Otec Caffarel často hovorí o dôležitosti rodičov, ktorí sú prvými vychovávateľmi svojich detí a vyzýva rodičov, aby sa zamýšľali nad tým, ako veľmi milujú svoje deti. Naliehavo odporúča, aby rodičia nikdy neprestali „privádzať na svet“ a „vychovávať“ svoje deti. Vďaka výchove osoba, ktorú sme priviedli na svet rastie a milosťou krstu sa v nej tvorí nekonečný ľudský poriadok a božské nekonečno, ktoré pochádzajú z milosti krstu.

„On nie je otcom len keď povoláva nesmrteľnú bytosť k životu. Každý deň naďalej dáva život svojmu dieťaťu. Výchova je predĺženou rukou stvorenia. Po stvorení tela otec prebúda k životu inteligenciu, srdce, vedomie. Je to ďalekosiahla práca. Každý deň sa bude sám seba pýtať: ‚Som skutočne otcom? Sú moje príklady, moje slová, moje výčitky, moje odpustenie, moje požiadavky, moje rady kreatívne?‘

Stojí mu za to pýtať sa sám seba, či je ešte nažive, pretože len život tvorí život. Život dávate len tým, že dávate svoj život. Zdá sa, že veľa rodičov tento fakt ignoruje. Sú spokojní, ako sochár, ktorý drží svoje dláto, keď vytešú bytosť, ktorú nazývajú svojim dieťaťom. Toto nie je výchova, takto sa život nedáva.

Ale otec nie je jediný, ktorý vykonáva a završuje svoju výchovnú prácu. Vedľa neho je matka. Obaja, spojení v láske, sú potrební na vývoj aj narodenie dieťaťa. Toto je veľké tajomstvo výchovy. Podmienkou jej úspechu je úzka spolupráca otca a matky. Ich vzájomná láska je každodenný chlieb dieťaťa. Bez nej sa v hĺbke jeho bytia ozýva nárek hladujúceho srdca.“³²

Ste ustarostení o svoje deti? Nepýtam sa, či ste nešťastní z nich, ale zo seba. Ak zlyhajú v škole, čo urobíte? Sú za to zodpovední oni alebo obviňujete seba? Nezaujmete príliš rýchlo postoj, že vy ste urobili všetko? Pokiaľ ste sa nemodlili s takou vrúcnosťou srdca, ktorú nič neodradí, pokiaľ ste nekonali pokánie, nie je pravdou, že ste urobili všetko. Možno ste neurobili veľa.³³

Otec Caffarel sa intenzívne zaoberal nasledujúcou otázkou: „skutočne milujete svoje deti?“ Čo ako kresťanskí rodičia odpovieme?

Byť spôsobilý znamená aj milovať Boha. Ten, kto miluje Boha najviac nie je ten, ktorý kričí „Pane, Pane...“, ale ten, ktorý koná jeho vôľu a spolupracuje na Jeho diele. Lebo Boh poctil človeka tým, že potrebuje jeho pomoc: zem neprinesie ovocie bez práce človeka, dieťa sa nestane dospelým bez výchovy. Ale bez spôsobilosti sú pracujúci a rodičia slabí spolupracovníci.³⁴

“Rodičia sú zarazení, bedákajú a plačú v nevdáčnosti. Alebo možno pochopili, ale príliš neskoro, že ich dieťaťu nechýba nič... okrem základnej veci: pravej lásky.

³²Henri Caffarel: Láska a milosť v manželstve. Kapitola III – Plodnosť lásky, “Povolanie otca” (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál).

³³Henri Caffarel: Láska a milosť v manželstve – Nedostatok starostí, s. 104.

³⁴Henri Caffarel: Láska a milosť v manželstve – Spôsobilosť ako povinnosť, s. 99-100.

Lebo milovať dieťa neznamena rozmaznávať ho a všetko mu dávať, ale chápať ho a priviesť jeho osobnosť k naplneniu.

Pre kresťanských rodičov to neznamena len nevyhnutnosť milovať svoje deti, ale aj milovať ich kresťanským spôsobom. A to je niečo iné ako naučiť ich o cnostiach, náboženských zvykoch a milej zbožnosti.

Kresťanskí rodičia musia pochopiť a pomôcť svojim deťom pochopiť, že Kristus ich volá. Musia im pomôcť stať sa dospelými kresťanmi, ktorí odpovedajú na toto volanie radostným darovaním svojej mladíckej slobody. Kresťanmi, ktorí sa vydávajú na veľké životné dobrodružstvo, pevne odhodlaní pridržať sa hodnotového základu svojho Učiteľa.³⁵

Mária plne spolupracovala s Bohom v tejto láske a porodila Božieho syna. Jej úloha v jeho výchove a vedení bola skutkom lásky úplne zadarmo. Mária stále viac chápala Ježiša a jeho poslanie po tom, čo rozuzľovala záhady, ktoré zažívala, a sprevádzala Ježiša v jeho životných udalostiach.

Svedectvo

V tomto svedectve jasne vidíme dôraz na odborné vzdelanie ľudí, ktorí pracujú v oblasti zdravia, ktoré malo rozhodujúci vplyv na uzdravenie a záchranu života ich detí.

Vzdelanie je v histórii našej rodiny úžasným darom, bez ktorého by sme boli v krátkom čase stratili naše dve deti. Nie som si istá, ako by som bola zvládala ťažobu tých dní. Ale jednu vec viem: môj vzťah s Máriou je bližší a silnejší.

Naša cesta ako rodiny vôbec nie je ľahká. Jednému synovi v 20 rokoch diagnostikovali rakovinu a druhý syn v 16 rokoch utrpel mozgovú príhodu. Obe tieto udalosti zmenili náš život.

Ako rodičia sme sa vždy modlili k Bohu za zdravie našich detí. Pamätám si, ako som sa za to modlila celý život, ale v čase diagnóz som sa tiež modlila za silu byť pri svojich chorých deťoch. Zrazu som Máriu oveľa lepšie chápala. Vidieť vlastného syna počas ukrižovania bolo neznesiteľné, ale musela veriť, že Boh bude v tejto traumatickej udalosti silnejší. Môj manžel a ja sme museli urobiť to isté.

Náš starší syn podstúpil intenzívnu chemoterapiu a rádioterapiu: sedem mesiacov liečby, ktorá znetvorila krásneho mladíka v najlepších rokoch života. Zverili sme nášho vychudnutého a bezvlasého syna do starostlivosti Boha a Márie.

Ekipy boli pre nás ako manželský pár kľúčové. Členovia našej ekipy stáli pri nás, keď nás okolnosti prevalcovali a keď boli potrebné hospitalizácie. Nosili nám jedlo, zaujímali sa o nás a ponúkali rameno, na ktorom sme sa mohli vyplakať. Som vďačná za to, že sme sa v roku 2000 pridali do hnutia END, pretože modlitby a starostlivosť členov našej ekipy nás vždy posilňovali.

---

³⁵Henri Caffarel: Láska a milosť v manželstve – Ako milujete svoje deti? s. 30.

Avšak nečakali sme, že príde ešte vážnejšia rodinná kríza. V roku 2013 utrpel náš najmladší 16-ročný syn krvácanie do mozgu, čo spôsobilo mozgovú príhodu. Keď za nami prišiel o 1:00 ráno, intuitívne som vedela, že sa mu stalo niečo vážne. Počas toho, ako som volala záchrannú službu som volala na Boha, aby ho zachránil.

A naozaj všetci tí, ktorí mu zachránili život boli k dispozícii, keď sme ich potrebovali, od pracovníkov záchrannej služby, ktorí už doma rozpoznali symptómy, cez neurochirurga, ktorý mu operoval mozog, až po jednotku intenzívnej starostlivosti, kde bol potom sledovaný.

Dnes má náš syn 24 rokov a je pre nás darom. Život a zdravie už viac nepovažujeme za samozrejmosť, ale ďakujeme Bohu za druhú šancu, ktorú sme dostali po „znovuzrodení“ našich dvoch synov.

Ešte mnoho vecí treba objaviť prostredníctvom vzdelania, pričom budúcnosť sľubuje veľké pokroky v oblasti lekárskej liečby. Boh nám dal dar učiť sa a my sa divíme, koľko už vieme.

Musíme naďalej rozvíjať vzdelanie, aby k nemu každý mal prístup a mal prospech z dobra, ktoré z neho plynie. Dar vzdelania zachránil moje dve deti. Nech aj naďalej motivuje ľudí zdokonaľovať život. Modlíme sa, aby sa vzdelanie používalo na dobré účely podľa Božieho zámeru.

Otázky k časti Sadnime si spolu

„I keď rodičia potrebujú školu, aby deťom zabezpečila základné vzdelanie, ich morálnu výchovu nikdy nemôžu celkom delegovať. Citový a etický rozvoj človeka si vyžaduje jednu základnú skúsenosť: veriť, že vlastným rodičom možno dôverovať. Z toho vyplýva zodpovednosť vo výchovnej oblasti: s citom a osobným svedectvom vzbudzovať v deťoch dôveru, inšpirovať v nich láskavý rešpekt. Keď dieťa prestane cítiť, že je pre svojich rodičov vzácne aj napriek nedokonalosti, alebo keď necíti, že o neho majú úprimnú starosť, spôsobuje to hlboké zranenia, ktoré zapríčiňujú mnohé ťažkosti pri jeho dozrievaní. Tento nedostatok, toto emočné zanedbanie vyvoláva väčšiu bolesť než prípadné pokarhanie, ktoré mohlo dostať za zlé správanie.“ (AL, 263)

Pápež František aj otec Caffarel hovoria o dôležitej úlohe rodičov a rodiny pri vzdelaní a celostnom rozvoji detí.

V tejto časti Sadnime si spolu by sme okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia mali považovať aj o výchove, ktorú sme dali alebo ktorú dávame svojim deťom.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár a ako rodinu a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte to, ako ste tento mesiac boli osobne alebo ako pár povzbudení prežívať cnosť „vychovávanía“ (Aké činnosti ste v tejto oblasti robili? Pre koho ste ich urobili?).

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Uvažujte o úryvku z Božieho slova na toto stretnutie: Lukáš 2,46-52.

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.

- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany? Ako pomáhame svojmu manželskému partnerovi uskutočňovať konkrétne body úsilia?
- Zdieľajte to, ako vám konkrétne body úsilia pomáhajú prežívať cnosť byť „vychovávateľom“ podľa vzoru Márie.

Otázky na diskusiu o téme

- Akým výzvam čelíme vo výchovnom procese našich detí?
- Sú vo vašej krajine nerovnosti vo vzdelaní? Prečo niektorí ľudia majú prístup k celostnému a kvalitnému vzdelaniu a iní nie?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarella
- Magnifikat

Stretnutie 5: Už nemajú zdravie

1 CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí trpia zdravotnými ťažkosťami a chorobou.
- Uznať, že existujú ľudia, ktorí žijú v nedostatočných hygienických podmienkach.

- Zakúsiť ochotu Márie, ktorá ide navštíviť svoju príbuznú Alžbetu, aby s ňou strávila čas.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Keď povieme „byť zdravý“, zvyčajne myslíme na fyzické zdravie. Ale zdravý život znamená oveľa viac. Zdravie zahŕňa telo, myseľ a duchovný život.

Takto zdravie vnímali už v staroveku a dočítať sa o tom môžeme dokonca aj v Starom zákone. Napríklad v knihe Levitikus nájdeme pokyny k rôznym aspektom života, ktoré môžeme vnímať ako dobré odporúčania v oblasti hygieny a zdravia.

Svetová zdravotnícka organizácia chápe zdravie v širšom zmysle, nie len ako neprítomnosť choroby. Predstavuje stav úplného fyzického, duševného, duchovného a sociálneho blahobytu. Preto je pre zdravie potrebné prostredie, ktoré je zdravé ekologicky, sociálne, výživovo, duševne a duchovne.

Ak chceme žiť v plnosti, musíme sa sústrediť na všetky tieto aspekty a udržiavať ich v rovnováhe. Avšak narastajú obavy, či náš svet nestráca svoje spojenie so zdravím tela, mysle a ducha. Máme tendenciu ukladať si tieto dimenzie do škatuliek a veriť, že sa nimi vieme zaoberať samostatne.

Napriek bohatstvu nášho moderného sveta sa stále zvyšuje nedostatok zdravia, vrátane podvýživy, chorôb, ktorým sa dá predchádzať, duševného zdravia, nedostatku starostlivosti o starších ľudí a ľudí s postihnutím, a o našu planétu.

Choroba nikoho nediskriminuje, týka sa nás všetkých, či sme bohatí, deti, mladí, starí. Napriek tomu to neznamená, že každý má rovnaké podmienky pri starostlivosti o svoje zdravie a pri snahe o liečbu svojej choroby. Žijeme vo svete nerovností, kde:

- ekonomika a geopolitické rozhodnutia ovplyvňujú zdravie viac ako potreby ľudského spoločenstva.
- národy sveta vyrobia dosť jedla pre každého, ale stále mnoho ľudí hladuje.
- prístup k zdravotnej výchove a k vakcínam neurčuje potreba, ale schopnosť krajiny zaplatiť za ne.
- problémy s duševným zdravím sa často skrývajú pred spoločenstvom a chýba ich liečba.

Odhadom 4,3 miliardy ľudí nemá primeraný prístup k zdravotným službám, čo predstavuje niečo vyše polovice svetovej populácie.³⁶

Pápež František jasne hovorí, že týmito nerovnosťami v otázkach zdravia sa treba zaoberať v našom modernom svete:

---

³⁶Svetová zdravotnícka organizácia. Pozrite: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/self-care-health-interventions>.

„Zatiaľ čo sa ponárame do sémantických alebo ideologických diskusií, neraz dovoľíme, aby ešte aj dnes boli bratia a sestry, ktorí zomierajú od hladu a smädu; bez strechy nad hlavou alebo bez prístupu k starostlivosti o zdravie. [...] Tieto potreby sú základné a nesmú sa viac odsúvať. (FT, 189).

Ale na chorých musíme myslieť „ako na ľudí, nie ako na čísla.³⁷ Chorý človek má tvár a príbeh, zažíva utrpenie, zraniteľnosť, neistotu, strach. Ježiš pri svojich zázrakoch ukázal, že nestačí uzdraviť fyzickú chorobu. Rovnako dôležité je obnoviť celého človeka. V príbehu uzdravenia chromého sa Ježiš pýta: „Čo je ľahšie, povedať ochrnutému: ‚Odpúšťajú sa ti hriechy,‘ alebo ‚Vstaň, vezmi si lôžko a chod?‘“ (Mk 2,9).

Mali by sme sa približovať k chorým a sprevádzať ich na ceste hľadania úplnej obnovy. Ako hovorí pápež František:

„Takáto blízkosť je vzácny balzam, ktorý chorých podporuje a utešuje v ich utrpení. Ako kresťania túto blízkosť vnímame ako znamenie lásky Ježiša Krista, dobrého Samaritána, ktorý pristupuje ku každému hriechom zranenému človeku so súcitom. V spojení s Kristom prostredníctvom Ducha Svätého sme povolaní byť milosrdní ako Otec a milovať najmä našich krehkých, slabých a trpiacich bratov a sestry“.³⁸

Nasledovať Máriine kroky: ochota

Keď sa pozrieme na Máriin život, vnímame jej dokonalú ochotu v Božom pláne. Otvorila sa Duchu Svätému pri vtenení Slova, a ukazuje svoju ochotu aj počas nečakaných udalostí pri Ježišovom narodení v maštali alebo pri úteku do Egypta. Táto cnosť sa prejavovala aj vtedy, keď Ježišovým skutkom nerozumela, napr. keď ho našli v chráme alebo neskôr v jeho verejnom živote. A nakoniec bola ochotná stať sa Matkou Cirkvi, keď nás vedie a sprevádza svojimi príhovormi.

Vidíme, že jej otvorenosť Bohu je zdrojom jej ochoty a starostlivosti o ľudstvo. Pri zvestovaní sa Mária označila za „služobnicu Pána“, prvú učeníčku svojho Syna, ktorý „neprišiel dať sa obsluhovať, ale slúžiť a položiť svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mt 20,28).³⁹

Túto Máriinu ochotu vidíme aj na svadbe v Káne. Vďaka svojej citlivosti si všimla nedostatok vína, ale neostala pri povšimnutí. Aj tam bola „služobnicou Pána“ a konala v mene ostatných, ktorí boli v núdzi. Ale scéna, ktorá nám azda najlepšie ukazuje Máriinu ochotu je Navštívenie. Naplnená Duchom Svätým sa Matka Slova ihneď vydáva na cestu, aby sa postarala o svoju príbuznú v núdzi.

Táto Máriina ochota predstavuje gesto úplnej odovzdanosti, dokonalého podriadenia sa Božej vôli. Možno sa pýtame: ako Mária získala takú veľkú cnosť? Bolo to bezpochyby vďaka Božej milosti, aby naplnila svoje jedinečné poslanie stať sa matkou Božieho syna. Boh jej dal špeciálnu milosť: jej nepoškrvené počatie.

³⁷Príhovor pápeža Františka Katolíckej asociácii zdravotníckych pracovníkov, 17. 5. 2019 (len v portugalčine, španielčine a taliančine). (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál.)

³⁸Pápež František: Odkaz na XXIX Svetovom dni chorých, 2021.

³⁹Podľa pápeža Jána Pavla II. Encyklika *Redemptoris Mater* o svätej Panne Márii v živote Cirkvi putujúcej Cirkvi, č. 41.

Bez tohto vyprázdnenia, tejto pokory, tohto poníženia sa a plnej ochoty konať podľa Božieho plánu by Mária nebola nič urobila.

Preto nám kontemplácia Máriinho života ukazuje vzor „umenia sprevádzania“, ktoré máme aj my uskutočňovať pri ľuďoch, ktorých oslabuje ich zdravotný stav.

Božie slovo (Lk 1,35-45)

Anjel jej odpovedal: "Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn. Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! Lebo Bohu nič nie je nemožné." Mária povedala: "Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova." Anjel potom od nej odišiel.

V tých dňoch sa Mária vydala na cestu a ponáhľala sa do istého judejského mesta v hornatom kraji. Vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu. Len čo Alžbeta začula Máriin pozdrav, dieťa v jej lone sa zachvelo a Alžbetu naplnil Duch Svätý. Vtedy zvolala veľkým hlasom: "Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne? Lebo len čo zaznel tvoj pozdrav v mojich ušiach, radosťou sa zachvelo dieťa v mojom lone. A blahoslavená je tá, ktorá uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán."

Mária svojím ÁNO Bohu víta vo svojom lone Slovo, ktoré sa stalo telom. „Hľa, služobnica“... tak sa Mária vyhlasuje za služobnicu Pána, pretože je ochotná poslúchnuť, nechať miesto Slovu, nechať ho v sebe žiť a rásť, kým nenaplní celý jej život, ktorý celý patrí Jemu. V tejto situácii dostáva správu o svojej staršej sesternici Alžbete, ktorá je tiež tehotná. Máriina odpoveď v službe, ochote a v plnosti Ducha Svätého nemohla byť iná. Vydala sa na cestu. Na cestu kam? Na cestu služby!

Je pravda, že tehotenstvo nie je choroba. Ale rovnako je pravda, že pri vyššom veku si aj dnes vyžaduje špeciálnu starostlivosť. Predstavme si to v Ježišových časoch. Mária sa ponúkne do služby. Nájde Alžbetu a zostane pri nej tri mesiace. Prekoná vlastnú slabosť, aby prišla s tým, čo jej Syn, ktorý sa počal v jej lone, vyhlási o niekoľko rokov neskôr: Bol som chorý a navštívili ste ma (Porov. Mt 25,36).

Kedykoľvek v živote nás môžu prekvapiť situácie, ktoré nás dočasne oslabia a pri ktorých sme krehkejší, či už ide o rizikové tehotenstvo, nečakanú nehodu, vážnu chorobu alebo množstvo iných nečakaných situácií, ktoré odhaľujú našu závislosť a bezmocnosť. Závislosť na primeranom zdravotnom systéme, ktorý kvalitne a účinne reaguje na okamžité potreby, závislosť na ľuďoch ochotných pomôcť v situáciách, ktoré sú v živote jednoduché a obyčajné, závislosť na dostupnej a podpornej prítomnosti, ktorá dokáže utešiť.

Mária cestovala veľkú diaľku, aby poskytla takúto prítomnosť. Nemohla urobiť nič iné, lebo je v jednote s Božím slovom, ktoré v nej prebýva. A čo my? Božie slovo nás denne vyzýva. Ako pristupujeme k chorým?

Mária bývala ďaleko od Alžbety. Pripomeňme si ale, že tí, ktorí potrebujú našu ochotu, sú často ľudia, ktorí nežijú vyše 100 kilometrov ďaleko. Tí, ktorí potrebujú pomoc, sú často vedľa nás, možno žijeme pod jednou strechou.

Mária, žena ochoty, prihovára sa za nás, aby sme boli citlivejší na tých, ktorí nás potrebujú.

Texty na uvažovanie

Pápež František

Pápež František nás vyzýva, aby sme sa pozreli za seba, aby sme ukázali súcit keď ide o zdravie a blahobyt iných. Rovnako nás vyzýva, aby sme budovali svet, v ktorom viac nie sú nerovnosti v súvislosti so zdravím.

„Povedzme to tak, že sme v mnohých smeroch urobili pokrok, ale sme analfabetmi v sprevádzaní, starostlivosti, podpore krehkejších a slabších v našej rozvinutej spoločnosti. Zvykli sme si na to, že odvrátíme pohľad, prejdeme okolo, odignorujeme situácie, pokiaľ sa nás priamo netýkajú. (...) (FT, 64)

„Pretože sme všetci veľmi zameraní na svoje potreby, prekáža nám, keď vidíme niekoho, kto trpí, vyrušuje nás to, pretože nechceme strácať čas problémami druhého. Sú to symptómy chorej spoločnosti, ktorá sa vo svojom živote snaží obracať chrbtom k bolesti.“ (FT, 64-65)

„Rýchlo však zabúdame na lekcie histórie, ktorá je „učiteľkou života“.[34] Keď sa raz pomíne zdravotná kríza, najhoršou reakciou by bolo ešte viac upadnúť do horúčkovitého konzumizmu a nových foriem egoistickej sebaochrany. Kiež by napokon už neboli „tí druhí“, ale boli sme iba „my“. Kiež by to nebola len entá vážna historická udalosť, z ktorej nie sme schopní poučiť sa. Kiež by sme nezabúdali na starších ľudí, ktorí zomreli pre nedostatok respirátorov, čo je čiastočne výsledok zdravotných systémov, ktoré z roka na rok upadajú. Kiež by taká veľká bolesť nebola zbytočná, kiež by sme urobili veľký skok smerom k novému spôsobu života a raz navždy sme zistili, že sa navzájom potrebujeme a sme si dlžníkmi. Tak by sa ľudstvo so všetkými svojimi tvármi, všetkými rukami a všetkými hlasmi mohlo znovuzrodiť za hranicami, ktoré sme vytvorili.“ (FT, 35)

[...] „Myslím na mnohých bratov a sestry na celom svete, ktorí nemajú prístup k zdravotnej starostlivosti, lebo žijú v chudobe. Preto nalieham na zdravotnícke inštitúcie a vládnych lídrov na celom svete, aby nezanedbávali sociálnu spravodlivosť pre zaujatosť finančnými starosťami“.⁴⁰

---

⁴⁰Pápež František: Odkaz na XXVIII Svetovom dni chorých 2020, 11. 2. 2020.

„Stále viac si uvedomujeme, že mnohému zlu sa dá zabrániť, ak venujeme viac pozornosti nášmu životnému štýlu a kultúre, ktorú podporujeme. Prevencia je predvídavý pohľad na ľudí a na prostredie, v ktorom žijeme. Čiže snaha o kultúru rovnovážnosti. Jej základné faktory – vzdelanie, fyzická aktivita, výživa, ochrana životného prostredia, rešpektovanie „zdravotných kódexov“ rôznych náboženstiev, včasná a presná diagnostika a mnoho ďalších – nám môžu pomôcť žiť lepšie s menšími zdravotnými rizikami“.⁴¹

Otec Henri Caffarel

Podľa otca Caffarela je zdravá duša neoddeliteľnou súčasťou celkového zdravia človeka. Hovorí o tom, ako „duchovná anémia“ ovplyvňuje tých, ktorí neživia svoju vieru.

Mám na mysli rovnováhu, ktorá sa postupne rozvíja v ľuďoch, ktorí sa modlia. Nie len duchovnú rovnováhu, ale rovnováhu celej osobnosti, celého organizmu. Neprekvapí nás, že ľudský duch sa posilňuje Božím Duchom, že organizmus, ktorý neleží vedľa ducha, ale je doňho vštepený, znovu nadobúda vitalitu a rovnováhu, keď sa duch posilňuje. Zdravie duše je nepopierateľnou podmienkou psychického a fyzického zdravia. Vo svetle týchto úvah sa vraciam k diagnóze: mnohí fyzicky alebo psychicky chorí pacienti sú najmä pacienti s podvyživenou dušou, s dušou odpojenou od zdrojov života.⁴²

Otec Caffarel nás tiež varuje, aby sme sa nenechali uniesť samolúbosťou.

„V našich veľkých západných národoch dnes musíme biedu hľadať, keď ju chceme nájsť. Nepochybne existuje, ale starostlivo „odprataná z cesty“. Úlohou nemocníc a útlukov je pomáhať chorým a ľuďom s postihnutím, ale majú to robiť tak, aby nás pohľad na nich neoberal o spánok, ak by sme vo svojej túžbe po pohodlí zapochybovali, či je to správne. „Konzumná spoločnosť“ cíti povinnosť ukrývať utrpenie, biedu a smrť. Preto ak chceme zostať v pravde našej planéty, nesmieme sa izolovať od biedy na príliš dlhý čas, ani si zakrývať uši pred smutnou a užitočnou otázkou zla a smrti.“⁴³

Svedectvo

Toto svedectvo hovorí o páre, ktorým hlboko otriasla choroba, ale nedovolili, aby otriasla aj ich vierou a duchovným životom, pričom sa spoliehali na podporu svojej rodiny a ekipy.

V marci mi diagnostikovali rakovinu prsníka. Počas nasledujúcich ôsmich mesiacov som absolvovala operáciu, chemoterapiu a rádioterapiu. Deň po mojej prvej kontrole po štvrtroku môjmu manželovi Gregovi diagnostikovali akútnu myeloidnú leukémiu.

To posadilo našu rodinu späť na kolotoč, ktorý sa začal chemoterapiou, transplantáciou kostnej drene a pokračoval množstvom komplikácií spojených s oslabeným imunitným systémom. Najprv nás táto diagnóza šokovala, ale potom sa prejavila pokojná povaha našej rodiny.

---

⁴¹Pápež František. Odkaz účastníkom Medzinárodnej konferencie o regeneratívnej medicíne, ktorú organizovala Pápežská rada pre kultúru, Sala Regia, 28. 4. 2018.

⁴²Henri Caffarel: Nové listy o modlitbe. „Rehoľníkom“. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál.)

⁴³Henri Caffarel: Nové listy o modlitbe. „Veľká kniha meditácie“. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál.)

Greg a ja sme prežili výnimočnú skúsenosť. Počas necelých 12 mesiacov nám oboj diagnostikovali rakovinu a obaja sme sa stali aj pacientmi aj ošetrovateľmi. Myslím, že hovorím za oboch, keď poviem, že ako pacient sa cítite pokojný, sústredený a máte všetko pod kontrolou. Ale ako ošetrovateľ sa cítite bezmocný, neschopný uzdraviť alebo zmierniť bolesť druhého, a máte pocit, že nemáte pod kontrolou vôbec nič. Ako pacient a ošetrovateľ sme sa dokázali podporiť a skutočne sa chápať. Následne sme si dokázali poskytnúť jediná vec, ktorú sme potrebovali – nádej.

Gregova duchovnosť počas tých takmer dvanástich mesiacov života v chorobe narástla. Počas tohto obdobia nachádzal útechu v niektorých modlitbách, s ktorými vyrastal, ako ruženec a novény. Obaja sme tú situáciu zvládali vo viere, prosili sme Ducha Svätého o pomoc. Naše modlitby boli vypočuté – dal nám silu, aby sme to zvládli.

Ale neboli by sme to zvládli sami. Naša ekipa nás neustále podporovala a aj naďalej stojí pri mne na mojej ceste. Ako ekipa sme spolu bojovali už v mnohých súbojoch. A ja môžem len dúfať, že aj ja som im odovzdala lásku, oporu a priateľstvo, ktoré mi oni poskytli v mojej núdzi.

Greg odišiel do večnosti vo februári, necelé dva roky po mojej diagnóze.

Ja dnes mám zdravie, deti a vnúčatá a môj život plynie dobre. A vďaka láske som dokázala prekonať fyzickú stratu Grega a ešte viac si uvedomiť moc lásky, rodiny a priateľov. Som ešte vďačnejšia za vieru a viac oceňujem svoju existenciu.

Najväčší dar je, že Greg bol so mnou 26 rokov a teraz na mňa bude do konca môjho života dávať pozor.

Otázky k časti Sadnime si spolu

„Čas, ktorý strávime s chorým človekom, je posvätný. [...] So živou vierou prosme Ducha Svätého o milosť oceniť hodnotu našej často nevyslovenej ochoty tráviť čas s týmito sestrami a bratmi, ktorí sa vďaka našej blízkosti a súcitu cítia viac milovaní a potešení.“⁴⁴

V tejto časti Sadnime si spolu môže manželský pár okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia pouvažovať aj o svojej pripravenosti slúžiť chorým členom svojej rodiny a priateľom a podporovať ich.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime

---

⁴⁴Pápež František: Odkaz na 23. Svetovom dni chorých, 2015.

modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, ktoré sú dôležité pre vás osobne a ako pár.
- Zdieľajte svoje zážitky v spojitosti s chorobou, ktoré ste prežili ako manželský pár. Snažte sa uviesť význam týchto udalostí vo vašom živote a pre váš duchovný rast.

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: Máriina návšteva príbuznej Alžbety (Lk 1,35-45).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ktoré konkrétne body úsilia si vyžadujú „viac snahy“ z našej strany?
- Sú pre vás konkrétne body úsilia preventívnym opatrením v boji s „duchovnou anémiou“?

Otázky na diskusiu o téme

- Je životný štýl vašej rodiny – jedlo, športovanie, voľný čas, ... - v prospech zdravého života?
- Uvedte príklady nerovností v oblasti zdravia vo svojom meste. Akou výzvou je pre vás táto skutočnosť? Ako reagujete?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

Stretnutie 6: Už nemajú dialóg

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ dialógu medzi jednotlivcami, pármami, rodinami, v spoločnosti, v našej Cirkvi či medzi národmi.
- Pochopiť, že radikalizmus a polarizácia nebudujú dialóg a bratstvo.
- Zakúsiť a prežívať cnosti počúvania a dialógu a Máriinu ľudskú citlivosť.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Pápež František v encyklike *Fratelli Tutti* položil základy novej sociálnej spoluexistencie, spoločného sna o svete, v ktorom bude viac spravodlivosti a bratstva.

Dialóg medzi ľuďmi dobrej vôle je jeden z pilierov, na ktorom svet dokáže dosiahnuť bratstvo, pretože život je umenie stretnutia s druhými.

Pápež nám vo svojej encyklike predstavuje rôzne situácie, v ktorých chýba dialóg, alebo v ktorých ho ľudia už nedokážu viesť.

Napríklad keď si ľudia sadnú, aby počúvali druhého, čo je typické pre stretnutia medzi ľuďmi, čo sa stane? Zdá sa, že dnešný svet je zväčša hluchým svetom, lebo rýchlosť moderného sveta a jeho horúčkovitosť nám bránia dobre počúvať, čo nám hovorí druhý človek. Keď je v polovici svojho prejavu, už ho prerušujeme a chceme odpovedať, hoci ešte nedohovoril. Netreba stratiť schopnosť počúvať, hovorí pápež. (FT, 48)

Ďalší faktor, ktorý bráni dialógu medzi ľuďmi alebo ho brzdí, je posadnutosť ťaživými haldami informácií, netrpezlivé vyhľadávanie správ, ktoré sú často nepravdivé, na sociálnych sieťach. Naše konverzácie sa napokon točia iba okolo posledných správ. Tomu podstatnému v živote nevenujeme dostatočnú pozornosť a neprenikáme doň, nerozoznávame to, čo je podstatné na pochopenie zmyslu existencie. Tak sa sloboda stáva ilúziou, ktorú nám médiá predávajú za peniaze a ktorá sa zamieňa so slobodou surfovať pred obrazovkou. Problém spočíva v tom, že po ceste bratstva, lokálnej i univerzálnej, môžu kráčať len ľudia so slobodným duchom a pripravení na reálne stretnutie, hovorí pápež. (FT, 50, 200)

Ďalší faktor, ktorý brzdí dialóg a vytvára netoleranciu, je nedostatok úcty k rôznym kultúram, ktoré sa vyvíjajú po stáročia, následkom čoho sa náš svet môže zmeniť na obeť kultúrnej sklerózy. Preto potrebujeme komunikovať, objavovať bohatstvá každého, ceniť si to, čo nás spája a vnímať rozdiely ako možnosť rásť v rešpekte voči iným. Pápež hovorí:

„Nevyhnutný je trpezlivý a dôverujúci dialóg tak, aby osoby, rodiny a spoločenstvá mohli odovzdávať hodnoty vlastnej kultúry a prijímať dobro pochádzajúce zo skúsenosti druhých.“ (FT, 134)

Pápež pokračuje:

„Ako niet dialógu s druhými bez osobnej identity, tak niet otvorenosti medzi národmi, ak sa nezačne od lásky k zemi, národu, vlastným kultúrnym črtám.“ (FT, 143)

Ďalší dôležitý faktor, ktorý prekáža univerzálnemu bratstvu a dôrazu na spoločné dobro vo verejnej politike, je nedostatok dialógu v politike, nedostatok dialógu medzi vednými disciplínami s cieľom uchopiť rôzne aspekty aktuálnej krízy a prekonať zlomyseľné tlaky a nečinnosť, ktoré nevedú k potrebným zmenám v našej spoločnosti. (FT, 177 – 182)

Pápež František podporuje „sociálny dialóg ako novú kultúru“ a dialóg, ktorý sa zameriava na spoločné dobro všetkých.

Podporuje:

[...] „Dialóg medzi generáciami, dialóg ľudu, pretože všetci patríme k ľudu; schopnosť dávať a prijímať a zároveň zostať otvorení pre pravdu. Krajina rastie, keď jej rôzne kultúrne bohatstvá vedú konštruktívny dialóg: ľudová kultúra, univerzitná kultúra, kultúra mladých, umelecká kultúra a technologická kultúra, ekonomická kultúra, kultúra rodiny a kultúra médií.“ (FT, 199)

Pápež František často opisuje našu spoločnosť ako spoločnosť, v ktorej „sa veľmi zvyšuje tón hlasu“, „v ktorej sa na človeka kričí doma aj na ulici“, a v ktorej sa prejavuje „verbálne násilie, keď človek vyjadrí svoj názor“. Následkom je, že „toto násilie narastá a stáva sa celosvetovým násilím,“ a dnes „sme vo vojne.“ Nazýva ju „treťou svetovou vojnou“.

Ilustruje to na príklade predvolebných politických debát, v ktorých osoba, ktorá hovorí, nemôže ani dokončiť vetu a „v novinách vidíme, ako sa ľudia navzájom urážajú“. A dodáva: „politika nikdy nebola na takej nízkej úrovni“ a tak „sa stráca zmysel pre sociálny koncept, pre sociálne spolužitie, pretože sociálne spolužitie sa buduje dialógom.“

Pápež František hovorí, že je potrebné „znižovať tón hlasu, menej hovoriť a viac počúvať“ a že existuje mnoho „liekov proti násiliu, ale prvým je, že pred diskusiou je potrebný dialóg“. „Vojny nezačínajú vonku, začínajú v našich srdciach. Keď sa nedokážem otvoriť druhým, rešpektovať druhých, rozprávať sa so susedom, vtedy začína vojna“.⁴⁵

Nezabúdajme, že zvyk manželského dialógu (Sadnime si spolu) v našom hnutí je výborná črta jeho pedagogiky, pretože predstavuje dôležitý nástroj s cieľom pomôcť párom rásť v láske k svojmu manželskému partnerovi, k Bohu a k ostatným na ceste k svätosti.

Nasledovať Máriine kroky: počúvanie a dialóg

Máriine základné Cirkvou uznané postoje a cnosti zahŕňajú jej schopnosť počúvať, prijať a uvažovať nad Božím slovom vo svojom srdci. Túto cnosť nachádzame v rôznych biblických príbehoch (porov. Lk 2,19, 39, 51b) do takej miery, že sa hovorí, že aj Mária rástla vo viere, múdrosti, milosti a duchovnej „veľkosti“ po celý život.

---

⁴⁵Pápež František: Príhovor na Univerzite “Roma Tre” dňa 17. 2. 2017

Pre Máriu to nie je len otázka načúvania, ale aj počutia, aby mohla vo svojom živote rýchlo urobiť to, čo počuje od Boha. Počúvaním dosahuje nepodmienečnú oddanosť Ježišovi ako jeho prvá učenička.

V Márii máme príklad učeníctva a rastu vo viere, lebo Bohu rozhodne a s dôverou povedala „áno“, keď ju prostredníctvom anjela Gabriela povolal. Mária je tak prvou spomedzi tých, ktorí „Božie slovo počúvajú aj uskutočňujú“.

Podmienkou dialógu je schopnosť počúvať, lebo počúvanie druhého si vyžaduje trpezlivosť a pozornosť. Len tí, ktorí dokážu byť ticho ako Mária, dokážu počúvať.

Ako hovorí pápež František:

„Človek nedokáže počúvať rozprávaním. Je potrebné zatvoriť ústa a počúvať Boha, počúvať brata a sestru, ktorí potrebujú pomoc, počúvať priateľa či člena rodiny. Sám Boh je najlepší príklad počúvania. Vždy keď sa modlíme nás počúva a nič si nepýta. Dokonca nás niekedy predbehne, sám preberie iniciatívu a odpovedá na naše prosby o pomoc. Schopnosť počúvať, v ktorej je Boh pre nás vzorom, nás nabáda zbúrať múry nepochopenia, stavať mosty komunikácie, prekonávať izoláciu a uzavretosť v našom malom svete. Niekoľko raz povedal: Chýbajú nám uši, aby sme vo svete dosiahli mier, chýbajú nám ľudia schopní počúvať. A tam nastupuje dialóg“.⁴⁶

Mária je tiež príkladom človeka, ktorý dokáže počúvať iných a kráčať s nimi v ich potrebách, ako to urobila s apoštolmi po Turícach. Počúvanie a dialóg sú dary od Boha, ktoré sú pre nás výzvou a zároveň poľudšťujú vzťahy a prekonávajú nepochopenie.

Dialóg spája nielen ľudí, ale aj srdcia, pretože vďaka dialógu sa vytvára priateľstvo, spoločenstvo, pravá láska a uznanie druhého. Ale aby sme mohli viesť dialóg, musíme počúvať.

Prosme Máriu, aby nám v našom manželskom vzťahu nechýbala schopnosť počúvať, pretože počúvanie je najjednoduchší prejav lásky voči nášmu manželskému partnerovi. A potom vedme dialóg, vďaka ktorému môžeme spoznať a pochopiť požiadavky toho druhého, prijímať vo svojom srdci Božiu vôľu a byť ochotní uskutočňovať ju.

Božie slovo (Lk 1,26-38)

V šiestom mesiaci poslal Boh anjela Gabriela do galilejského mesta, ktoré sa volá Nazaret, k panne zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho, menom Jozefovi. A meno panny bolo Mária. Anjel prišiel k nej a povedal: "Zdravas, milosti plná, Pán s tebou." Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav. Anjel jej povedal: "Neboj sa, Mária, našla si milosť u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať synom Najvyššieho. Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida, naveky bude kraľovať nad Jakubovým rodom a jeho kráľovstvu nebude konca."

---

⁴⁶Pápež František: Príhovor dobrovoľníkom na "Telefono Amico Italia". Clementine Room, 11. 3. 2017 (len v portugálčine, španielčine a taliančine).

Mária povedala anjelovi: "Ako sa to stane, keď ja muža nepoznám?" Anjel jej odpovedal: "Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn. Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! Lebo Bohu nič nie je nemožné." Mária povedala: "Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova." Anjel potom od nej odišiel.

Mária je pri zvestovaní dokonalým príkladom počúvania a dialógu. Keď kontemplujeme scénu z Nazareta, nachádzame v jeden obyčajný deň doma mladú ženu, ktorú zrazu niekto pozdraví: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou.“

Vieme, že izraelský ľud očakával príchod Mesiáša. Rovnako vieme, že mnohí očakávali, že príde víťazoslávnym spôsobom. Ale Boh si vyberá ľudský dialóg, aby sa od začiatku úplne priblížil k človeku.

Ako sa dá čakať od mladého dievčaťa, Mária bola rozrušená, zmätená a rozmýšľala o anjelovom pozdrave. Ale vo svojej zrelosti začína úžasný proces počúvania a dialógu. Mária sa vo svojej pokore cíti malá, ale uvedomuje si, že Boží posol jej chce odovzdať veľmi dôležitý odkaz. Chce slúžiť Bohu celým srdcom a celou dušou, ale chce aj pochopiť, chce urobiť vedomé a slobodné rozhodnutie, ktoré sa dá urobiť práve v dialógu.

Zdravý dialóg predpokladá pokoj a rešpektujúcu slobodu. Mária sa pýta anjela: „Ako sa to stane?“

Chce vysvetlenia, ktoré môže dostať len počúvaním a v dialógu. Archanjel ju upokojí a vysvetlí jej dôvody. Mária, ktorá dobre pozná mesiášske proroctvá, v tomto dialógu pochopí, že ona bude matkou Mesiáša. Nezaháľa so svojou odpoveďou. Svojím áno úplne naplní Božiu vôľu: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova“.

Máriin postoj nás môže veľa naučiť. Najmä keď žijeme v dobe polarizácie a netolerancie.

Mária, žena počúvania a dialógu,

„otvor naše uši, pomôž nám počuť slovo tvojho Syna Ježiša medzi tisíckami slov tohto sveta. Daj, aby sme v našich životoch počúvali každú osobu, ktorú stretne, najmä chudobných, núdzných a ľudí v ťažkostiach“.⁴⁷

Texty na uvažovanie

Pápež František

Šiesta kapitola encykliky pápeža Františka *Fratelli Tutti* hovorí o téme dialógu a sociálneho priateľstva. Pápež sa najprv zameria na definíciu toho, čo myslíme alebo čo by sme mali myslieť pod slovom dialóg, resp. slovným spojením „viesť dialóg“.

„Priblížiť sa, vyjadriť, navzájom sa počúvať, pozerieť, poznať, pokúsiť sa pochopiť, hľadať styčné body, to všetko je zahrnuté v slove „dialóg“.

---

⁴⁷Modlitba sv. ruženca počas Ukončenia mariánskeho mesiaca máj. Príhovor sv. Otca Františka, Námestie sv. Petra, 31. 5. 2013.

A Pápež pokračuje:

„Nato, aby sme sa stretli a navzájom si pomohli, potrebujeme viesť dialóg. Netreba vysvetľovať, načo slúži dialóg. Stačí si pomyslieť, aký by bol svet bez trpezlivého dialógu mnohých veľkodušných ľudí, ktorí udržali pospolu rodiny a spoločenstvá. Vytrvalý a odvážny dialóg sa nedostane do správ ako zrážky a konflikty, a predsa nenápadne pomáha svetu lepšie žiť oveľa viac, než si dokážeme uvedomiť.“ (FT, 198)

Pápež tvrdí, že dialóg sa nemá zamieňať za horúčkovitú výmenu názorov na sociálnych sieťach (FT, 200), a že k nedostatku dialógu dochádza, keď nikoho nezaujímajú spoločné dobro, ale skôr získavanie osobných výhod alebo vnučovanie vlastného spôsobu zmýšľania. (FT, 202)

Preto potrebujeme spolu budovať dialóg.

„Autentický sociálny dialóg predpokladá schopnosť rešpektovať uhol pohľadu iného človeka a akceptovať, že v rámci možností obsahuje oprávnené presvedčenie alebo záujmy. Už len na základe svojej identity má druhý človek čím prispieť a je žiaduce, aby prehĺbil a prejavil svoj postoj, aby bol verejný dialóg ešte bohatší. Zaiste takým alebo onakým spôsobom poslúži na prospech spoločnosti, keď osoba alebo skupina žije koherentne s tým, čo si myslí, pevne sa pridíža hodnôt a presvedčenia a rozvíja nejakú myšlienku. To sa skutočne deje len do tej miery, v akej sa tento rozvoj uskutočňuje v dialógu a otvorenosti voči ostatným. Lebo „v opravdivom duchu dialógu je živá schopnosť pochopiť význam toho, čo druhý hovorí alebo robí, aj keď to nemôžem prijať ako vlastné presvedčenie. Len takto je možné, aby sme boli úprimní, neskrývali svoju vieru a neprestávali viesť dialóg, hľadať styčné body a predovšetkým pracovať a spoločne sa usilovať“. Ak verejná diskusia naozaj dáva priestor všetkým a nemanipuluje ani nezahmlieva informácie, je trvalým stimulom, ktorý umožní dosiahnuť pravdu primeranejšie alebo ju aspoň lepšie vyjadriť. Zabráni rôznym odvetviam v tom, aby stagnovali v pohodlnom a sebestačnom spôsobe videnia vecí a vo svojich obmedzených záujmoch. Myslime na to, že „rozdiely sú kreatívne, vytvárajú napätie a v uvoľnení napätia spočíva pokrok ľudstva.“ (FT, 203)

„V pluralitnej spoločnosti je dialóg najprimeranejšou cestou na uznanie toho, čo musí byť vždy potvrdené a rešpektované a čo presahuje náhodný súhlas. Hovoríme o dialógu, ktorý je obohatený a objasnený motiváciou, racionálnymi argumentmi, rôznorodosťou perspektív, prínosom rôznych oblastí poznania a uhlov pohľadu a ktorý nevyklučuje presvedčenie, že je možné dosiahnuť niektoré základné pravdy, ktoré treba vždy zastávať. Prijatie toho, že existujú niektoré stále hodnoty, hoci nie je vždy ľahké ich uznať, poskytuje sociálnej etike stabilitu a stálosť. [...] (FT, 211)

„Život je umením stretnutia, aj keď je v živote toľko konfliktov.“ Mnohokrát som pozýval na podporu rozvoja kultúry stretnutia, ktorá presahuje dialektiku stavajúcu nás proti sebe. Je to štýl života s tendenciou vytvárať onen mnohosten, ktorý má mnoho tvárí, množstvo strán, ale všetky vytvárajú jednotu s mnohými odtienkami, pretože „všetko je viac než jedna časť“. Mnohosten predstavuje spoločnosť, v ktorej rozdiely žijú spolu tak, že sa navzájom integrujú, obohacujú a osvetľujú, hoci súčasťou toho sú aj diskusie a nedôvera. Pretože od každého sa môžeme niečo

naučiť, nikto nie je nepotrebný; nik nie je nadbytočný. To znamená, že do toho musíme zahrnúť i periférie. Kto žije na nich, má iný uhol pohľadu; vidí aspekty skutočnosti, ktoré sa nedajú rozpoznať z centra moci, kde sa väčšinou robia kľúčové rozhodnutia.“ (FT, 215)

Otec Henri Caffarel

KOMUNIKÁCIA48

„Láska medzi mužom a ženou, láska, ktorá sa prejavuje v radosti, obsahuje vzájomnosť, dialóg, výmenu, úplnú komunikáciu. Toto je nové aj pre ľudí, ktorí sú čerstvo zaľúbení. [...]

[...] Samota im negatívnym spôsobom povedala to, čo ich dnes pozitívnym spôsobom učí láska: že komunikácia je základným zákonom bytia, že ľudia sú „vzťahoví“. Existencia človeka je skutočne osobná, iba ak existuje pre druhého – v zmysle, ktorý výrazu „existuje pre...“ pripisujú súčasní filozofi. Odteraz každý hovorí: „Existujem, teraz existujem pre teba!“

Vzájomná komunikácia skrze ducha je ohromný zážitok. Ale človek je vtelený duch. Táto komunikácia je neverbálna. Pohľad, úsmev, podanie rúk, darovanie tela, všetko sa stáva prostriedkom komunikácie. Postoje a gestá nadobúdajú význam. Ale duch musí byť prítomný vo všetkých týchto fyzických prejavoch. Musí do nich vkĺznuť a premeniť ich. Musí zabezpečiť, že sa nestanú zvykom, automatickým prejavom, alebo, čo by bolo ešte horšie, že už viac nebudú len vyjadrením fyzického inštinktu.

[...] Komunikácia je nevyhnutná nielen vtedy, keď je jednoduché zosúladiť všetko dohromady, ale počas celého života. Na začiatku sa to zdá ľahké, ale veľmi rýchlo si začneme uvedomovať, že komunikácia, ktorú si vyžaduje láska, môže byť náročná. Znamená oveľa viac ako používať sloveso „milovať“, je to viac ako výmena emócií, pocitov, jednoduchých myšlienok. Je to vaše najhlbšie bytie, vaše najvnútornejšie ja, ktoré sa má obnažiť. Avšak ešte predtým ho musíme objaviť také, aké je, so všetkými jeho bohatstvami aj trápeniami. A to nielen vo chvíľach, keď je radosť prijať ho, ale v každej chvíli, keď je potrebné byť otvorený prítomnosti, slovám a darom inej osoby.

Áno, komunikácia je ťažká, ba až krutá, dokonca i medzi ľuďmi, ktorí sa milujú. Ale jej krutosť nás vychováva tým, že nás núti prekonávať sa a vzdať sa všetkých našich predstáv. Tí, ktorí komunikujú, sa rozvíjajú. Tí, ktorí komunikovať odmietajú, sa odsudzujú na „udusenie“. Naozaj len láska dokáže urobiť zázrak a otvoriť takýchto uzatvorených ľudí komunikácii, pretože hriech, ktorým sa Adam odlúčil od stvorenia, znamená aj jeho odlúčenie od Boha“. [...]

Svedectvo

---

⁴⁸L'Anneau d'Or – LE MARIAGE, ROUTE VERS DIEU – Numéro spécial 117-118 – Mai – Août 1964 (strany 179 – 200), La communication. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento materiál).

V tomto svedectve jasne vidíme, že počiatočný nedostatok dialógu, ktorý spôsobuje ťažkosti a utrpenie, sa dá prekonať, ak otvoríme srdce rešpektujúcemu a milujúcemu dialógu.

Som najstaršia zo štyroch dcér, takže som od malička pomáhala otcovi pri opravách na dome alebo vonku pri budovaní niečoho v záhrade. Rada som s ním pracovala. Naučila som sa mnohým praktickým zručnostiam vďaka tomu, že mi vysvetľoval, čo robí, a vďaka tomu, že som pozorovala, ako pri práci používa rôzne nástroje. Rozprával mi príbehy o svojom detstve v inej krajine a ja som obdivovala, čo všetko vie urobiť. Náš spoločný čas bol špeciálny, a ja som vedela, že si cení moju pomoc. Viem, že táto skúsenosť ovplyvnila moju voľbu kariéry po skončení školy.

Neskôr úlohu otcových pomocníčok prevzali moje sestry. Ja som už nebola veľmi ochotná pomáhať mu, pretože som mala svoje vlastné záujmy a aktivity. Okrem toho som musela oveľa viac času tráviť domácimi úlohami a neskôr univerzitným štúdiom. Ako tínedžerka som mala isté predstavy o tom, aký chcem viesť život, a tieto predstavy sa líšili od predstáv, ktoré mal podľa mňa môj otec. Začali sme sa hádať a zdalo sa, že sa na ničom nevieme zhodnúť. Tvrdohlavo sme trvali na svojich odlišných názoroch, čo do našej domácnosti prinieslo množstvo nepotrebného stresu a hnevu. Tento tlak sa dostal až do bodu, keď som nechcela hovoriť so svojím otcom, a určite som ho nechcela počúvať, ani keby sa ku mne snažil byť milý a láskavý.

Jedna sesternica mi povedala o práci v inom meste. Znelo to ako skvelá príležitosť a možno aj ako moja cesta k väčšej nezávislosti a zrelosti. Mama sa so mnou tešila, ale otec nechcel, aby som išla. Videla som, že sa obáva o moju bezpečnosť, ale chcela som, aby mi dôveroval a necítil sa zle pre môj odchod do iného mesta. Uvedomila som si, že by som mala začať počúvať jeho obavy, a potom ho uistiť, že ich rešpektujem. Niekoľkokrát sme sa rozprávali, pričom sme sa obaja pozorne počúvali a porozprávali si o svojich nádejach a obavách. Začal sa so mnou tešiť z novej práce a tiež bol rád, keď sa dozvedel, že na začiatku budem bývať u rodiny mojej sesternice.

V Lukášovom evanjeliu počúvame o Máriinej návšteve príbuznej Alžbety predtým, ako sa im narodili bábätká. V tomto čítaní kladiem dôraz na to, že bez počúvania neexistuje dialóg. „Alžbeta začula Máriin pozdrav“ a zvolala s nadšením a láskou: "Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života". Stretnutie medzi Máriou a Alžbetou, ktoré je opísané v tomto čítaní, nám dôrazne pripomína, že opravdivý a milujúci dialóg sa dá dosiahnuť len keď počúvame s otvoreným a dôverujúcim srdcom. Môj otec a ja sme sa to naučili s ťažkosťami. Spôsobili sme si nepotrebnú bolesť a nervozitu v našej rodine, pretože sme boli príliš tvrdohlaví, aby sme sa navzájom počúvali a rešpektovali svoje odlišné názory. Ďakujem Bohu, že sme sa naučili počúvať sa a tak uzdraviť náš vzťah.

Otázky k časti Sadnime si spolu

„Dialóg je privilegovanou a nenahraditeľnou formou prežívania, vyjadrovania a dozrievania lásky v manželskom a rodinnom živote. Vyžaduje si však dlhú a náročnú prax. Muži a ženy, dospelí a mladí, majú rozličné spôsoby komunikácie,

používajú rôzne jazykové prostriedky, riadia sa odlišnými pravidlami. Spôsob kladenia otázok, štýl odpovedí, použitie tónu, daný okamih a mnoho ďalších okolností môžu ovplyvňovať komunikáciu. Okrem toho je vždy nutné rozvíjať určité postoje, ktoré sú prejavom lásky a umožňujú autentický dialóg.“ (AL, 136)

V tejto časti Sadnime si spolu môžeme okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia:

- rozprávať sa o tom, ako nám dialóg pomohol v krízových situáciách.
- spomenúť si na čas, keď absencia dialógu škodila nášmu vzťahu.
- uvažovať o kvalite nášho manželského dialógu.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár a ako rodinu, a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.

- Zdieľajte to, ako ste vy, individuálne alebo ako pár, povzbudení prežívať rôzne formy počúvania a dialógu tento mesiac (Aké formy to boli? Pre koho ste ich urobili?).

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: Oznámenie Ježišovho narodenia (Lk 1,26-38).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany?
- Zdieľajte to, ako vám konkrétne body úsilia pomohli prežívať cnosť počúvania a dialógu podľa vzoru Márie.

Otázky na diskusiu o téme

Dialóg je dar, ktorý dostávame zadarmo a ktorý uchováva krásne veci, ktoré máme spoločné s ostatnými. Rozvíja našu schopnosť pochopiť význam toho, čo nám druhý hovorí, čo si myslí alebo čo robí. V tomto zmysle môžeme uvažovať o nasledujúcich otázkach:

- Čo nám v našej rodine bráni viesť otvorený dialóg medzi nami ako manželským párom a s našimi deťmi?
- Čo nám v našej ekipe bráni viesť otvorený a konštruktívny dialóg, ktorý podporuje vzájomnú pomoc a duchovný a ľudský rast všetkých?
- Aké je byť svedkom počúvania a dialógu podľa vzoru Márie v rozdelenej a polarizovanej spoločnosti?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarella
- Magnifikat

Stretnutie 7: Už nemajú spoločnosť

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ ľudí, ktorí sa cítia sami.
- Uvedomiť si, že existuje rozdiel medzi samotou a opustenosťou.
- Zakúsiť cnosť Máriinho pokoja pod krížom.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

„Byť sám“ a „cítiť sa osamelý“ sú veľmi rozdielne veci. V niektorých jazykoch dokonca existujú rôzne slová na vyjadrenie pocitov z týchto dvoch skúseností.

- „Byť sám“ opisuje pozitívnu skúsenosť, keď sme sami, niekedy si to sami vyberieme. Napríklad vtedy, keď hľadáme ticho, uvažujeme, meditujeme alebo modlíme sa. To sa v niektorých latinských kultúrach nazýva samota.
- „Cítiť sa osamelý“ opisuje negatívne emócie, keď sme osamotení z dôvodu izolácie a odlúčenia. To je skutočný význam slova „osamelosť“.

Vidíme, že je možné byť sám bez toho, že by som sa musel cítiť osamelý. Vyhľadanie samoty môže byť dôležitým cvičením na našej duchovnej ceste a pre našu emocionálnu vyrovnanosť.

Ježiš dobre chápal hodnotu času stráveného v samote pri tichej kontemplácii. Písmo ponúka mnoho takýchto príkladov:

- „Včasráno, hneď na úsvite, vstal a vyšiel von. Utiahol sa na pusté miesto a tam sa modlil.“ (Mk 1,35)
- „Keď to Ježiš počul, odobral sa odtiaľ loďou na pusté miesto do samoty. Ale zástupy sa o tom dopočuli a pešo išli z miest za ním.“ (Mt 14,13)

- „V tých dňoch vyšiel na vrch modliť sa a strávil celú noc v modlitbe s Bohom.“ (Lk 6,12)

Zároveň si uvedomujeme, že aj keď nás môžu obklopovať ľudia alebo môžeme byť „superspojení“ cez sociálne siete, stále môžeme zažívať hlbokú osamelosť, keďže nám chýbajú skutočné ľudské vzťahy.

„Jedna z najhlbších foriem chudoby, ktorú môže človek zakúšať, je samota. Je dobré vidieť, že aj iné druhy chudoby vrátane materiálnej sa rodia z izolácie, z toho, že sa človeku nedostáva lásky, a z ťažkosti milovať. Chudobu často rodí odmietnutie Božej lásky, prvotné tragické uzavretie sa človeka do samého seba, keď si myslí, že si vystačí sám, alebo že je len bezvýznamným a prchavým bodom, „cudzincem“ vo vesmíre, ktorý vznikol náhodou. Človek je odcudzený, keď je sám, alebo keď sa odtrháva od reality a odmieta myslieť alebo veriť v nejaký základ. Celé ľudstvo je odcudzené, ak dôveruje len ľudským plánom, ideológiám a falošným utópiám. Ľudstvo sa dnes stáva oveľa viac interaktívnym ako včera a táto väčšia blízkosť sa musí premeniť na opravdivé spoločenstvo. Rozvoj národov závisí predovšetkým od uvedomenia si, že tvoríme jednu rodinu spolupracujúcu v pravom spoločenstve. Túto rodinu tvoria subjekty, ktoré nežijú len jeden vedľa druhého.“⁴⁹

Sv. Matka Tereza z Kalkaty si pri svojej pomoci chudobným, hladujúcim a chorým v uliciach Indie, ktorí boli opustení a bez rodiny, uvedomila, že najväčším utrpením ľudí je byť sám, cítiť sa nemilovaný a nemať nikoho. „*Vo svete je obrovský hlad po láske.*“⁵⁰

Predstavme si, aký sa Ježiš cítil osamotený vo svojej agónii v Getsemanskej záhrade a keď ho Peter trikrát zaprel. Predstavme si pocit osamelosti, s ktorým zvolal: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mk 15,34). Ježiš na kríži „*zažil naše najhlbšie žiale: zlyhanie, stratu všetkého, zradu priateľa, dokonca opustenie Bohom. Tým že ako človek zažil naše najhlbšie boje a konflikty, zaplatil za ne a premenil ich.*“⁵¹

Sociálne odcudzenie, ktoré spôsobila pandémia COVID-19, malo v mnohých krajinách za následok osamelosť. Ľudia, ktorí možno predtým nikdy nepoznali osamelosť, zrazu zažívali odpojenie od rodiny, priateľov a farského spoločenstva. Spájali nás s nimi technológie. Na mnohých miestach sa dokonca aj na svätej omši dalo zúčastniť len online. Napriek tomu, že odborníci občas odporúčajú sociálnu izoláciu, teraz zanechala negatívne dopady na ľudské zdravie.

Ale všetci musíme uznať, že to bol aj čas uvažovania o veciach, na ktorých nám v živote skutočne záleží. Mnoho ľudí vnímalo pandémiu ako vzácnu príležitosť spomaliť a viac sa sústrediť na svoj duchovný život. V kontemplácii a tichu si oddýchli v Božej prítomnosti a počúvali srdcom. Našli samotu, ale nie osamelosť.

Členstvo v hnutí END nám poskytuje príležitosť vyhnúť sa osamelosti a učí nás prijať samotu. Ekipa nám poskytuje spoločenstvo ľudí, ktorí s nami zdieľajú naše radosti aj starosti. Ekipa sa stáva našou rodinou. Ako v každej rodine, aj my máme byť citliví na

---

⁴⁹Pápež Benedikt XVI: Encyklika *Caritas in Veritate*, č. 53.

⁵⁰Volanie k milosrdenstvu: Srdcia pre lásku, ruky pre službu, Image, 2016.

⁵¹Pápež František: Homília v deň Slávenia Kvetnej nedele umučenia Pána. Bazilika sv. Petra, 28. 3. 2021.

potreby ostatných členov ekipy. Ako rodina v rámci Cirkvi máme hľadiť aj na ľudí okolo nás, ktorých trápí osamelosť, a poslúžiť im.

Nasledovať Máriine kroky: pokoj

Dnes môžeme veľa získať z Máriinho príkladu. Podobne ako ona, aj my potrebujeme čas samoty, aby sme pochopili tajomstvo Božieho posolstva v našom živote, ale sme aj spoločenské bytosti, ktoré túžia po spoločenstve s druhými.

Aj Mária poznala samotu. Predstavme si jej pocity pri Zvestovaní, keď sa snažila pochopiť anjelov odkaz, alebo keď s Jozefom stratili Ježiša a po troch dňoch ho našli. A najmä si predstavme jej pocity, keď stála pod krížom a prijala apoštola Jána za svojho syna.

Kontemplujme pokoj, ktorý si Panna Mária zachovala pod krížom. Veľa trpela a po tvári jej stekali slzy. Jej dušu prebodol meč. Ale ovládla svoj smútok, zostala úplne spojená s Bohom a pokojná. Tento odkaz bol pre Pannu Máriu pod krížom veľmi jasný.

Máriin príklad utešuje tých, ktorí poznajú bolesť osamelosti po strate dieťaťa, manželského partnera, rodiča alebo po tom, čo dieťa vyrástlo a odišlo z domu.

Náš pokoj v samote vychádza z jej chvíľ samoty. Písmo hovorí, že Máriu posilňovala tichá kontemplácia. Hoci nie vždy jasne rozumela Božiemu plánu, uvažovala o týchto veciach, zatiaľ čo trpezlivo čakala, kým jej Boh neodhalí svoj plán. (Lk 2,18-19, 51-52).

Modlime sa k Matke pokoja, aby sme aj my dosiahli takúto miernosť duše uprostred všetkých udalostí, žiaľov a ťažkostí života. Obráťme sa k Bohu. Nech sa naše emócie riadia rozumom a vierou a pomáhajú nám posväcovať sa ako manželské páry a rodiny. Nech dosiahneme pokoj našej Svätej Matky.

Božie slovo (Ján 19,25-30)

Pri Ježišovom kríži stála jeho Matka, sestra jeho matky, Mária Kleopasova, a Mária Magdaléna. Keď Ježiš uzrel matku a pri nej učeníka, ktorého miloval, povedal matke: "Žena, hľa, tvoj syn!" Potom povedal učeníkovi: "Hľa, tvoja matka!" A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe. Potom Ježiš vo vedomí, že je už všetko dokonané, povedal, aby sa splnilo Písmo: "Žíznim." Bola tam nádoba plná octu. Nastokli teda na yzop špongiu naplnenú octom a podali mu ju k ústam. Keď Ježiš okúsil ocot, povedal: "Je dokonané." Naklonil hlavu a odovzdal ducha.

Možno si pamätáme niektoré z najčítanejších scén zo Svätého Písma. Panna Mária na Kalvárii čelí jednej z najväčších a najsmutnejších skúseností, ktoré môže človek zažiť: bezmocnosť tvárou v tvár smrti.

Mária je teraz zrelou ženou, úplne odlišnou od neskúsenej mladej ženy z Nazareta, ktorá si pred tridsiatimi rokmi vypočula anjelovo zvestovanie. Napriek tomu nebolo jednoduché prijať ruky obľúbeného učeníka Jána namiesto rúk vlastného Syna. Nebolo jednoduché byť svedkom toho, ako mu odmietli dať trochu vody na zmiernenie posledného utrpenia a vidieť ho nakloniť hlavu a vyjchať: „Je dokonané.“

Toho, ktorého Mária prijala vo svojom lone v Nazarete, ktorého priviedla na svet v jasliach v Betleheme, ktorého objímala pri úteku do Egypta, teraz nemôže ani objasť na kríži. Ako mala čeliť takej strašnej situácii? Ako sa dá z takéhoto zúfalstva niečo získať?

Mária nás učí, že takéto situácie sa dajú zvládnuť s pokojom, pomocou hlbokkej božskej dôvernosti. Zostáva pod krížom, kým jej nepodajú mŕtveho Syna. Pokojne ho prijíma, v Svätom Písme nie je ani slovo o nepokoji. Neskôr ju nájdeme kráčať s učeníkmi nostalgickú, ale pokojnú.

Nespočetné množstvo ľudí zažíva rovnakú skúsenosť a nespočetné množstvo manželských párov cíti samotu. Niektorých prekvapí nečakaná alebo náhla udalosť. Iní sú zničení po dlhej chorobe. Všetci sú poznačení pocitmi bezmocnosti a konečnosti života. Život sa niekedy zdá bezvýznamný, keď pri sebe nemáme svojho milovaného človeka. Rodičia, ktorí pochovali svoje deti, priatelia, ktorých rozdelila choroba alebo nečakané udalosti, starí rodičia, ktorí svoj život prežili dobre alebo zle prichádzajú k prirodzenému koncu svojej pozemskej cesty. Veľmi to bolí.

Mária nás učí, aby sme nepopierali bolesť, aby sme si nezúfali, aby sme boli citliví na to, čo môže vysvetliť jedine Boh.

Matka pokoja, pomôž nám nájsť túto cnosť, najmä vo chvíľach, keď ju najviac potrebujeme, aby sme aj naďalej smerovali svoje životy k Otcovi.

Texty na uvažovanie

Pápež František

Pápež František hľadá význam rodiny v rôznych kontextoch. Uvažuje nad tým, že patríme do rodinnej jednotky, do „rodiny rodín“ v Cirkvi, a napokon do ľudskej rodiny.

[...] „Nik nemôže čeliť životu izolovane ... Potrebujeme spoločenstvo, ktoré nás podporí, ktoré nám pomôže a v ktorom si navzájom pomôžeme hľadiť dopredu. Aké je dôležité spoločne snívať... Osamotení riskujeme, že uvidíme fatamorgány, v ktorých sa zdajú veci, čo v skutočnosti neexistujú; sny sa budujú spoločne.“ Snívajme ako jediné ľudstvo, ako pocestní, ktorí majú to isté ľudské telo, ako deti tej istej zeme, ktorá hostí nás všetkých, každého s bohatstvom jeho viery alebo jeho presvedčenia, každého s vlastným hlasom, všetkých bratov!“ (FT, 8)

[...] „Miestne konflikty a nezáujem o spoločné dobro zneužíva globálna ekonómia na zavedenie jediného kultúrneho modelu. Taká kultúra zjednocuje svet, ale rozdeľuje ľudí i národy, pretože „čoraz viac globalizovaná spoločnosť nás navzájom zblížuje, ale nečiní nás bratmi“. Sme viac než kedykoľvek predtým osamotení v odosobnenom svete, ktorý privileguje záujmy jednotlivcov a oslabuje komunitný rozmer existencie.“ (FT, 12)

„Radosť evanjelia naplňuje srdce a celý život tých, ktorí sa stretávajú s Kristom. Tí, ktorí sa ním nechajú zachrániť, sú oslobodení od hriechu a smútku, od vnútorného prázdna a izolácie. S Ježišom Kristom sa stále rodí a znovuzrodzuje radosť. (EG, 1)

[...] „Je pravda, že často sme ťažko skúšaní, ale nikdy nesmieme stratiť istotu Božej lásky k nám. Jeho milosrdenstvo sa prejavuje aj v blízkosti, náklonnosti a opore, ktorú nám ponúkajú mnohí naši bratia a sestry v čase smútku a súženia. Zotretie súz je jedným zo spôsobov, ako prerušiť začarovaný kruh osamelosti, v ktorom sa často pristihneme. (...)

Niekedy môže pomôcť aj ticho, najmä keď nedokážeme nájsť odpovede na otázky trpiacich. Ale nedostatok slov sa dá vynahradiť súcitom osoby, ktorá zostáva po našom boku, ktorá nás miluje a ktorá nám ponúka pomocnú ruku. Nie je pravda, že ticho je skutkom kapitulácie. Naopak, je to chvíľa sily a lásky. Aj ticho patrí do nášho jazyka útechy, pretože sa stáva konkrétnym spôsobom zdieľania utrpenia bratov a sestier.“⁵²

Otec Henri Caffarel

Pre otca Caffarela je modlitba, najmä kontemplatívna modlitba, veľmi špeciálnym časom stretnutia s Bohom. Vždy ostatných učil modliť sa a priblížiť im to, čo sám zažil.

„Tento Boh vo vás nie je tichý Boh: On hovorí, ale aby ste ho počuli, musíte byť v pokoji. [...] Byť ticho je v našom strašne hlučnom svete náročné. [...] Neustále hrá búšiaci pieseň a vidno nepokojný tanec, ktorý ruší našu modlitbu. Ale vnútorné ticho je možné. Keď ho chceme dosiahnuť, musíme sa cvičiť v trpezlivosti a miernosti... Počúvanie vyžaduje určitú kvalitu ticha, čiže kontempláciu. Je to pozornosť, ktorá je plne bdelá a pripravená zachytiť vnútorný hlas.“⁵³

„Pre človeka je veľkým utrpením, keď hrozí že jeho milovaní ľudia mu budú chýbať, že zmiznú. Ale Boh je prítomný vždy a všade. Ak vieme, ako sa s ním stretnúť, úplne nás vyslobodzuje zo samoty. Mali by sme vedieť povedať ako Kristus: „Nie som sám.“ (Jn 8,16-29; 16-32). Vždy si môžeme byť istí, že ho nájdeme vo svojom vnútri – kdekoľvek a kedykoľvek.“⁵⁴

„Do celého rodinného života sa bude premietiť to, čím sa zaoberáte. Vaša práca a vaše dni sa budú riadiť myšlienkami Boha, ktorého uznávate. [...] Všetky udalosti máme prežívať v tomto kontexte chvály: prácu, jedlo, voľný čas, oddych, ako aj ‚veľké chvíle‘ ako napr. očakávanie dieťaťa a jeho narodenie, sobáš, chorobu a smrť.“⁵⁵

Tieto slová adresoval otec Caffarel vdovám, ale môžu byť nápomocné každému, kto prežíva bolesť zo straty milovanej osoby:

„Uvedomujem si hĺbku obety, ktorá sa od vás vyžaduje a tiež vašu osamelosť a ťažkosti vo vašom živote plnom práce a starostlivosti. Ale presne preto vám hovorím: neumárajte sa v žiali, hoci vaše srdcia sú veľmi zranené. Ak ste tak ešte neurobili, zahodte smútok. Nechajte v sebe rásť Kristovu radosť!“⁵⁶

---

⁵²Pápež František: Apoštolský list Misericordia et Misera pri príležitosti ukončenia mimoriadneho svätého roku milosrdenstva, č. 13.

⁵³Henri Caffarel: L'Anneau d'Or, Mai - Août 1957. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text).

⁵⁴Henri Caffarel: Nové listy o modlitbe. "V prítomnosti prítomného Boha". (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

⁵⁵Henri Caffarel: Manželská spiritualita. "Kňazstvo domova", časť "úcta k rodine". (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

⁵⁶Henri Caffarel: Rozhovor o láske a milosti. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

Svedectvo

Toto svedectvo nám ukazuje dôležitosť podpory druhých ľudí v čase choroby a ťažkostí, ale najmä dôležitosť modlitby ako podmienky nášho pokoja a pocitu bezpečia.

V júni 2020 mojej manželke diagnostikovali rakovinu. Boli sme šťastne zosobášení už takmer 50 rokov a dovtedy sme sa tešili dobrému zdraviu.

Pamätám si, ako som ju viedol v deň operácie do nemocnice a pamätám si aj ťažkú chvíľu, keď som ju musel nechať na recepcii, lebo ďalej som nemohol ísť pre opatrenia v spojitosti s ochorením COVID. Posledné objatie a predstieraná statočnosť boli skúškou. Cítil som sa stratený a sám.

Odišiel som do auta. Nedokázal som sa modliť, tak som si zapol CD s modlitbou ruženca. Nevedel som sa sústrediť na slová a tajomstvá ruženca, ale dostal som milosť vnútorného pokoja. Štyri hodiny ubehli rýchlejšie, ako som čakal, a miestami som si aj zdiemol.

Po správe, že už môžem ísť na jednotku intenzívnej starostlivosti na krátku návštevu svojej manželky, som bol prekvapený, že som ju našiel bdelú a bez bolesti. Cítila sa bezpečne a pokojne. Aká to len bola úľava!

Povedala mi, že aj ona žasla nad tým, aký pokoj cítila, keď som ráno musel od nej odísť. Cítila silnú modlitbovú podporu našej rodiny a našich špeciálnych priateľov z ekipy.

Nasledujúci týždeň plynul pomaly, keďže sme čakali na výsledky vyšetrení. Výsledky prišli s chirurgovou poznámkou, že boli výborné. Nesmierne sa nám uľavilo a povzbudilo nás to.

Táto skúsenosť nám potvrdila, že nie sme sami. Na parkovisku som zažil samotu, ale nie izoláciu, bola to samota a kontemplácia.

Sme veľmi vďační Bohu, našej rodine a priateľom za ich podporu na tejto ceste, na ktorej by sme inak boli sami.

Otázky k časti Sadnime si spolu

„Robiť gestá pozornosti voči druhému a prejavovať náklonnosť. Láska prekonáva aj tie najhoršie bariéry. Keď niekoho milujeme alebo keď sa cítime byť milovaní, lepšie pochopíme to, čo chce vyjadriť, a aj skôr dosiahneme, aby nám porozumel. Treba premáhať krehkosť, ktorá nás vedie k tomu, aby sme sa druhého báli, akoby bol pre nás „rivalom“. (AL, 140)

V tejto časti Sadnime si spolu môže manželský pár okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia pouvažovať aj o tom, ako prežívajú chvíle osamelosti vo svojom manželskom živote.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy
zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, najmä tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár a ako rodinu a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte svoje zážitky, v ktorých ste sa cítili osamelí ako človek, ako pár alebo ako rodina.

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie (Jn 19,25-30).

Liturgická modlitba

Responzóriový žalms zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Konkrétne body úsilia nám majú pomôcť na ceste k svätosti. Niektoré nás vedú aj k väčšiemu pochopeniu skúsenosti samoty a kontemplácie, ktoré zahŕňajú osobnú modlitbu, denné čítanie Božieho slova a každoročné duchovné cvičenia.

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany?
- Pomohli vám konkrétne body úsilia navodiť pokoj v nepriaznivých situáciách, v utrpení a osamelosti?

Otázky na diskusiu o téme

- Osamelosť pri starnutí je skutočná. Čelíte jej? Vnímate túto možnosť vo svojej budúcnosti? Čo pri tom cítite? Čo môžete urobiť na zmiernenie týchto ťažkostí?
- „Ježiš nám hovorí, že krížu sa nedá uniknúť. Máme ostať pod krížom spolu s Pannou Máriou. Trpela s Ježišom a dostala milosť nádeje proti nádeji“ (porovnajte Rim 4,18).⁵⁷ K čomu nás vyzývajú tieto slová?
- V dynamike života zakúšame túžbu po samote a po živote s inými ľuďmi. Ako vyvažujeme tieto dve potreby?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

---

⁵⁷Pápež František: Homília pri príležitosti svätorečenia blahoslaveného Stanislava od Ježiša a Márie a blahoslavenej Marie Elisabethy Hesselblad, Námestie sv. Petra, 5. 6. 2016.

Stretnutie 8: Už nemajú úctu k stvoreniu

1. CIELE

- Uvedomiť si „nedostatok vína“ v našej zodpovednosti za starostlivosť o náš spoločný domov.
- Zakúsiť spiritualitu, ktorá nás nabáda k starostlivosti o Zem a k jej kultivácii.
- Zakúsiť a prežívať Máriinu cnosť vytrvalosti pri ochrane života.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Pápež František v encyklike *Laudato Si'*, ktorá hovorí o starostlivosti o náš spoločný domov, predstavuje niektoré témy, ktoré sa prelínajú celou encyklikou. Napríklad vnútorný vzťah medzi chudobnými a krehkosťou planéty; presvedčenie, že celý svet je vnútorne spojený; kritika novej paradigmy a foriem moci, ktoré vychádzajú z technológie; výzva hľadať iné spôsoby chápania ekonomiky a pokroku; vlastná hodnota každého stvorenia; zmysel človeka pre ekológiu; nevyhnutnosť úprimných a poctivých diskusií; vážna zodpovednosť medzinárodnej a miestnej politiky; kultúra vyhadzovania a návrh nového životného štýlu. (LS, 16)

Pápež potvrdzuje, že všetko je prepojené alebo spojené, a preto ľudské bytosti nie sú oddelené od Zeme alebo prírody („my sami sme zem“, ako hovorí Gn 2,7), všetci sme súčasťou rovnakého celku. Ničenie prírody zodpovedá ničeniu človeka. Preto nehovoríme

o ochrane životného prostredia bez ochrany ľudských bytostí, najmä najchudobnejších a najzraniteľnejších.

Je čas spomenúť si, čo hovorí pápež z knihy Genezis:

„Príbehy o stvorení v Knihe Genezis symbolickým a naratívny jazykom podávajú hlboké učenie o ľudskej existencii a jej historickej realite. Tieto príbehy naznačujú, že ľudská existencia sa zakladá na troch základných, úzko prepojených vzťahoch: na vzťahu s Bohom, s blížnym a so zemou. Podľa Biblie sú tieto tri životné vzťahy narušené nielen mimo nás, ale aj v našom vnútri. Toto narušenie spôsobil hriech. Harmónia medzi Stvoriteľom, ľudstvom a celým stvorením bola zničená, pretože sme sa chceli postaviť na miesto Boha a odmietali sme uznať, že sme ohraničené stvorenia. Táto skutočnosť znetvorila aj povahu príkazu podmaniť si zem, obrábať ju a strážiť. V dôsledku toho sa pôvodne harmonický vzťah medzi človekom a prírodou zmenil na konflikt.“ [...] (LS, 66)

Podľa pápeža „*podmaniť si zem*“ neznamena podporovať hrubé, autoritatívne a deštruktívne vykorisťovanie. „*Kultivovať*“ znamená obrábať pôdu. „*Strážiť*“ znamená chrániť, starať sa, zachovať, sledovať vo vzťahu zodpovednej vzájomnosti medzi ľudskými bytosťami a prírodou. Ničenie prírodného poriadku má vplyv na všetky živé bytosti, následkom čoho každý znáša dôsledky. (LS, 67)

Pápež František vyslovuje veľkú výzvu: táto zem protestuje proti zlu, ktoré jej spôsobujeme nezodpovedným používaním a zneužívaním dobier, ktoré do nej vložil Boh. (LS, 2)

Ľudské bytosti riskujú zničenie Bohom stvorenej prírody a zničenie ich samých v dôsledku životného štýlu, výroby a spotreby, ktoré poškodzujú ľudské a prírodné prostredie.

V súvislosti s hriechmi proti stvoreniu pápež hovorí:

„Či už ľudia ničia biologickú diverzitu v Božom stvorení, či už narúšajú integritu zeme a prispievajú ku klimatickým zmenám, oberajú zem o jej prírodné pralesy alebo ničia mokrade, znečisťujú vodu, pôdu, vzduch: toto všetko sú hriechy.“ Pretože „zločin proti prírode je zločinom proti nám samotným a hriechom proti Bohu.“ (LS, 8)

Preto musíme konať. Možno cítime, že len naše úsilie veľa nezmože. Ale ak konáme spolu a zmeníme život mnohými malými spôsobmi, môžeme dosiahnuť zmenu. Pomocou našich volebných hlasov alebo pozdvihnutím nášho hlasu môžeme brať na zodpovednosť tých, ktorí nás zastupujú.

Pripomeňme si, že predchádzajúca téma na rok 2021 – 2022 bola založená na encyklike pápeža Františka *Laudato Si* a pomohla nám prehĺbiť náš obdiv a zodpovednosť za starostlivosť o náš spoločný domov.

Výzvou tohto stretnutia je naučiť sa od Márie, ako sa stať úrodnou pôdou, z ktorej môže klíčiť mnoho dobrého ovocia Božej lásky. Ako nám hovorí pápež František:

„Mária je tá, ktorá dokáže s niekoľkými biednymi plienkami a velikánskou nehou premeniť jaskyňu pre zvieratá na dom pre Ježiša. Ona je služobnicou Otca, ktorá sa chveje radosťou z jeho chvály. Je vždy pozornou priateľkou, ktorá sa stará, aby v

našom živote nechýbalo víno. Je tou, ktorej srdce prenikol meč; ona chápe všetky bolesti.“ (EG, 286)

V speve Magnifikat Mária volá k Otcovi. Aj dnes by každý z nás mal takto volať, aby sme oživilí opravdivý a skutočný záväzok voči Božiemu stvoreniu, životu a dôstojnosti ľudských bytostí a celému stvoreniu. Je potrebné zdôrazniť, že tento záväzok a poslanie patrí nám všetkým.

Nasledovať Máriine kroky: ochrankyňa života

Dogmatická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu *Lumen Gentium* potvrdzuje, že Máriino materstvo „v ekonómii milosti“ pokračuje bez prerušenia aj po jej nanebovzatí. Preto:

„S materinskou láskou sa stará o bratov a sestry jej Syna, ktorí ešte putujú a nachádzajú sa v nebezpečenstvách a ťažkostiach, dokiaľ sa nedostanú do blaženej vlasti. Preto sa Preblahoslavená Panna vzyva v Cirkvi ako Orodovnica, Ochrankyňa, Pomocnica a Prostrednica.“⁵⁸

To nás uisťuje o tom, že Mária sa stará o každého jedného z nás a stará sa o každé zo svojich detí. Nechce, aby niektorému jej dieťaťu chýbalo víno života, ľudskej dôstojnosti, kvalitného vzdelania, zdravia, zamestnania, jedla, dialógu...

Zaujíma sa najmä o tých, ktorí sú opustení, marginalizovaní, o našich najchudobnejších bratov, ktorí sú na existenčnej periférii, pretože „v Božom srdci majú chudobní prednostné miesto, až do takej miery, že On „sa stal chudobným“ (2 Kor 8,9). (EG, 197)

Mária ako matka a ochrankyňa života a celého stvorenia pozná srdce a potreby svojich detí, preto je účinnou pomocníčkou, ktorej môžeme dôverovať, lebo sa prihovára za všetkých ľudí, ktorí sa jej zveria, a prináša ich bližšie ku Kristovi.

Sv. Ján Pavol II v jednom zo svojich príhovorov potvrdzuje, že⁵⁹

[...] „A po úspechu v týchto Kristom určených krajinách, kde všade rastie počet detí duchovne adoptovaných milosťou krstu, sa objavuje aj Matka. Mária, Boží syn a tvoj Syn ti z kríža ukázal muža a povedal: „Hľa, tvoj syn.“ V tom mužovi ti zveril každého človeka, všetkých zveril tebe. A ty, ktorá si pri zvestovaní zamerala celý svoj životný program na jednoduché slová: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova“, prijímaš každého, približuješ sa ku každému, hľadáš s materinskou starostlivosťou. Tak sa uskutočňuje to, čo o tvojej prítomnosti v tajomstve Krista a Cirkvi povedal posledný koncil. Úžasným spôsobom si vždy prítomná v tajomstve Krista, tvojho jediného Syna, pretože ty si prítomná všade tam, kde sú prítomní muži a ženy, jeho bratia a sestry, kdekolvek je prítomná Cirkev.“

Kresťanský pohľad na svet a stvorenie nám pomáha vnímať jeho nadprirodzenú hodnotu, a preto veľká láska Boha, stvoriteľa a vlastníka života, dáva každému mužovi a každej

⁵⁸Dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen Gentium*, č. 62.

⁵⁹Pápež Ján Pavol II. Homília prednesená v Bazilike Panny Márie Guadalupskej, Mexico City, počas slávnostnej koncelebrácie s účastníkmi na III. Generálnej konferencii biskupov Latinskej Ameriky v Pueblo, 27. 1. 1979.

žene nekonečnú dôstojnosť. Preto nám dal aj matku, matku svojho Syna, aby sa starala o každé z jeho detí s láskou, ktorá zodpovedá hodnote a dôstojnosti, ktorú pre Neho máme.

Existuje mnoho príkladov a svedkov toho, že Mária aj naďalej matersky počúva volania, bolesti, radosti a starosti všetkých ľudí. Jej materinský pohľad plný nehy a milosrdenstva je aj naďalej namierený najmä na ľudí s najväčším utrpením, ktorým poskytuje svoju milujúcu a starostlivú prítomnosť.

Pre nás, členov hnutia END, a pre tých, ktorí pracujú na ochrane života vo všetkých jeho aspektoch, je Mária inšpiráciou a potrebnou orodovníčkou. Vždy je pozornou a aktívnou Matkou, ktorá nás pozýva nasledovať jej príklad v neustálom boji o ochranu ľudského života, dnes viac ako kedykoľvek predtým, celého stvorenia v našom spoločnom domove, ktoré je naďalej mnohokrato ohrozované.

Božie slovo: Zjv 12,1-4

Potom sa na nebi ukázalo veľké znamenie: Žena odetá slnkom, pod jej nohami mesiac a na jej hlave veniec z dvanástich hviezd. Bola ťarchavá a kričala v bolestiach, lebo mala rodiť. A bolo vidieť aj iné znamenie na nebi: Veľký ohnivý drak; mal sedem hláv a desať rohov a na hlavách sedem diadémov; jeho chvost zmietol tretinu nebeských hviezd a vrhol ich na zem. A drak sa postavil pred ženu, ktorá mala rodiť, aby zhltol jej dieťa, len čo ho porodí.

Kniha zjavenia v mnohých ľuďoch vyvoláva pocity hrôzy a strachu. V skutočnosti ponúka úplne opačné vnímanie zámeru svätého autora. V tejto pasáži, ktorú kontemplujeme, nachádzame jasný príklad utešujúcej povahy poslednej knihy Svätého Písma, ktorá je plná nádeje.

Mária sa tu javí ako mocná a víťazná žena. Je odetá slnkom a pod nohami má mesiac, pretože je Matkou celého stvorenia. Kráľovná neba má na hlave veniec z hviezd a vládne po boku svojho syna Ježiša. Odtiaľ sa za nás prihovára. Rovnako ako porodila a starala sa o svoje dieťa, stará sa aj o celé stvorenie.

Máriino orodovanie je dôležité. Jeho dôležitosť lepšie chápeme vďaka existencii ďalšieho znamenia z našej pasáže.

Strašidelný ohnivý drak s niekoľkými hlavami a rohmi, ktorý chvostom zmietol časť zeme, nie je nejaké mýtické zviera alebo postava z rozprávky. Drak je zlo, ktoré chcelo vziať Božie dieťa z Máriinho náručia a ktoré sa dodnes snaží zničiť všetku jej prácu.

Drak sa aj naďalej objavuje v chamtivosti ľudí, v ich neúcte voči životnému prostrediu, v nedostatku bratstva, v hlade a vo vojnách.

Ku komu sa obraciame? K Márii, pretože pred ňou je drak paralyzovaný.

Pápež František v *Laudato Si'* nazýva Pannu Máriu „Kráľovná všetkého stvorenia“. Hovorí:

„Mária, Matka, ktorá sa starala o Ježiša, sa dnes s materinskou láskou a bolesťou stará o tento zranený svet. Tak ako s prebodnutým srdcom oplakávala Ježišovu smrť, tak má teraz súcit s utrpením ukrižovaných chudobných a so stvoreniami tohto sveta znivočenými ľudskou mocou. Úplne premenená žije s Ježišom a všetky stvorenia ospevujú jej krásu. Je to „Žena odetá slnkom, pod jej nohami mesiac a na jej hlave veniec z dvanástich hviezd“. Nanebovzatá je Matkou a Kráľovnou všetkého stvorenia. Časť stvorenia v jej oslávenom tele spolu so vzkrieseným Kristom dosiahla celú plnosť svojej krásy. Ona vo svojom srdci nielen „zachovávala“ celý život Ježiša, ale teraz aj chápe zmysel všetkých vecí. Preto ju môžeme prosiť, aby nám pomáhala hľadiť na tento svet s múdrejšími očami.“ (LS, 241)

Nech nás Panna Mária naučí mať viac úcty k stvoreniu.

Texty na uvažovanie

Pápež František

„Staráť sa o svet, ktorý nás obklopuje a živí, znamená starať sa o seba samých. Potrebujeme sa však navzájom zomknúť ako rodina, ktorá obýva spoločný dom. Toto úsilie nezaujíma ekonomické sily, ktoré potrebujú rýchle príjmy. Hlasy dvíhajúce sa na obranu životného prostredia sú často umlčané alebo zosmiešnené a pod pláštikom racionality sa zakrýva to, čo sú v skutočnosti individuálne záujmy. V tejto kultúre, ktorú produkujeme – prázdnej, zameranej na to, čo je okamžité, a bez spoločného plánu – „možno predvídať, že vyčerpanie niektorých zdrojov povedie k vytvoreniu scenára, ktorý roznieť nové vojny, zamaskované ušľachtilými nárokmi“.
(FT, 17)

„Keď hovoríme o opatrovaní spoločného domu, ktorým je naša planéta, apelujeme na minimum univerzálneho svedomia a vzájomnej starostlivosti, ktorá ešte zostala v ľuďoch. Vskutku, ak má niekto prebytok vody a jednako ju chráni mysliac na iných, je to preto, že dosiahol morálnu úroveň, ktorá mu umožňuje hľadiť ďalej ako len na seba a svojich najbližších. To je úžasne ľudské! Tento istý postoj sa žiada na uznanie práv každej ľudskej bytosti, hoci sa narodila na druhej strane našich hraníc.“ (FT, 117)

„Rozvoj sa nesmie orientovať na rastúce obohacovanie niekoľkých, ale musí zabezpečiť „ľudské práva, osobné a spoločenské, hospodárske a politické, ako aj práva štátov a národov“. Právo niektorých na slobodu podnikania alebo trhu nemôže stáť nad právami národov a dôstojnosťou chudobných; a ani nad rešpektovaním životného prostredia, pretože „kto vlastní jednu jeho časť, má ju len v správe na úžitok všetkých.“ (FT, 122)

„Keďže sa nanovo vytvárajú podmienky na množenie vojen, pripomínam, že „vojna je negovaním všetkých práv a dramatický zásah do životného prostredia. Ak sa usilujeme o autentický ľudský rozvoj pre všetkých, treba neúnavne napredovať v úsilí vyhnúť sa vojne medzi národmi a medzi ľuďmi. (...) Keď sa Charta Spojených národov rešpektuje a aplikuje transparentne i čestne, stáva sa záväzným kritériom spravodlivosti a prostriedkom mieru. To si však vyžaduje, aby sa nemaskovali nelegitímne úmysly a individuálne záujmy jednej krajiny alebo jednej skupiny sa nekládli nad spoločné dobro sveta. Ak sa norma berie ako nástroj, ktorý sa používa, keď nám vyhovuje, a ktorému sa vyhýbame, keď nám nevyhovuje, uvoľňujú sa nekontrolovateľné sily, ktoré vážne poškodzujú spoločnosť, najslabších, bratstvo, životné prostredie, kultúrne dobro s nenahraditeľnými stratami pre svetové spoločenstvo. (FT, 257)

Otec Henri Caffarel

Konzumná spoločnosť⁶⁰

„V krátkosti si zhrňme situáciu ľudstva, ktoré pre zjednodušenie rozdelím na bohaté a chudobné krajiny.

Pouvažujme najprv nad „bohatými krajinami“. Zaistenie prosperity a bezpečnosti teraz i do budúcnosti, o ktorej vedia, že je neistá, si vyžaduje obrovské finančné prostriedky. Preto sa spoliehajú na nekonečný a intenzívny nárast výroby a tomu zodpovedajúci nárast spotreby. Výraz „konzumná spoločnosť“ dobre vyjadruje realitu. „Stále viac vyrábať a stále viac spotrebovať“ sa stalo neúprosným zákonom, ktorým sa nechali zotročiť bohaté krajiny. Na konci roka sa každá krajina chváli svojou výrobou zvýšenou o 5, 10 či 15 %. A naopak, ak dôjde k recesii, okamžite sa stáva nočnou morou, prekliatím, panikou, ktorú sa vlády snažia upokojiť alebo vyvolať podľa aktuálnych záujmov.

A keďže je veľmi dôležité uspokojiť rôznorodé chute spotrebiteľov, „bohaté krajiny“ sa snažia mobilizovať médiá a reklamu, ktoré starostlivo kombinujú, aby zabavili a zväčšili chute spotrebiteľov. Zároveň vlády hovoria o úsporných opatreniach, aby upokojili ich svedomie. A v skutočnosti bulímia spotrebiteľov stále narastá: vytvára sa „efekt padacích dverí“. Koleso sa krúti stále iba jedným smerom.

Ale na výrobu sú potrebné prírodné zdroje. Preto sa „bohaté krajiny“ podujali využívať planétu. Lepšie povedané – drancujú planétu. Vydali sa na dobrodružstvo ako keby prírodné zdroje boli nevyčerpatelne. A potom zistia, že ropa a vzácne minerály dochádzajú, dokonca hrozí aj nedostatok pitnej vody. Panikária pri predstave prídeltov surovín, keďže by to ohrozilo ich výrobu. Nie je ťažké uhádnuť,

---

⁶⁰Henri Caffarel: Päť večerov o vnútornej modlitbe. Pozrite piate stretnutie, časť 3: Modliť sa alebo zahynúť. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

že hľadajú spôsoby, ako sa zmocniť týchto životne dôležitých prírodných zdrojov, a hrozba vojny je na spadnutie.

Naopak "chudobné krajiny" si uvedomujú, že vďaka ich prírodným bohatstvám došlo v „bohatých krajinách“ k obrovskému nárastu životnej úrovne, zatiaľ čo oni často zostávajú v extrémnej chudobe a ak sa niečo nezmení, zostanú tam. Rebelujú. Hnev vybuchuje. Hrozí veľká konfrontácia medzi týmito dvoma polovicami ľudstva. Nie dvomi polovicami, ale jednou štvrtinou a tromi štvrtinami. Stojí za zmienku, že kým svetová populácia rastie závratnou rýchlosťou (o 35 rokov sa zdvojnásobí z troch na šesť miliárd ľudí), týka sa to takmer výlučne rozvojových krajín. Veľké historické invázie boli nepatrné v porovnaní s vypustením hladných mäs, ktoré hrozia, že zaplavia bohaté krajiny.“ [...]

Svedectvo

Toto svedectvo nám ukazuje dôležitosť „cnostných zvykov“ v našom životnom štýle a potrebu zapojiť sa do spoločenských hnutí, ktoré poskytujú starostlivosť o náš spoločný domov.

Ako manželský pár sme posledných dvadsať rokov pracovali v oblasti starostlivosti o Zem. Kedysi sme si nevšímali dopady nášho životného štýlu na životné prostredie. Ale pomaly sme sa zmenili, k čomu nás inšpirovali prvé národy sveta, ako napr. austrálski Aborigéni, ktorí mali hlbokú úctu k svojej zemi a pokoru pred stvoreným vesmírom. Tiež sme si stále viac uvedomovali ničivý dopad našej konzumnej spoločnosti na životné prostredie.

A tak sme začali uskutočňovať to, čo pápež František nazýva „cnostné zvyky“. Predtým sme mali len jeden odpadkový kôš. Teraz naša obec poskytuje tri kontajnery na rôzne druhy odpadu.

Jeme menej mäsa, vyhýbame sa používaniu chemikálií v našej domácnosti a záhrade, a tak ďalej.

Je to dobré a nevyhnutné a ako hovorí pápež, pomáha nám to uvedomiť si potrebu obozretniejšieho používania zdrojov našej planéty. Ale vieme, že to nestačí.

Najviac nás teraz ovplyvňujú naše deti. Znepokojuje ich strašidelná perspektíva globálneho otepľovania pre ich deti. Zapájajú sa do environmentálnych skupín a už intervenovali aj u politikov.

Vyzývajú aj nás ako rodičov. Pevne dúfajú, že sa k nim pridáme a budeme naliehať na vládu, firmy a našu komunitu, aby urgentne konali v súvislosti s klimatickou zmenou. V stávke sú životy našich vnúčat. Pre nich to nie je abstraktná vec.

Vždy si pripomíname, že hnutie END nie je akčné hnutie, ale miesto, kde si dopĺňame palivo, aby sme sa stali akčnými ľuďmi. Ekipy nás prostredníctvom úžasného daru Sadnime si spolu učia počuť Boží hlas v našom vlastnom príbehu. Stretnutia našej ekipy nás tiež povzbudzujú počúvať našich priateľov pri zdieľaní ich príbehov.

Teraz sa snažíme tieto dary hnutia END použiť, aby sme pozornejšie načúvali znameniam čias a urobili viac pre to, čo naše vnúťatá radostne volajú „Matka Zem“. Na tejto ceste sme len začiatočníkmi!

Otázky k časti Sadnime si spolu

Pápež František tvrdí, že ak sa potrebuje zmeniť celé ľudstvo, v prvom rade musí každý z nás zmeniť svoj životný štýl, ekologickú etiku, spiritualitu v súvislosti so starostlivosťou o spoločný domov, našu triezvo prežívanú kresťanskú spiritualitu, našu schopnosť žiť s ostatnými a v spoločenstve, náš vzťah k nedeli, náš vzťah s Máriou – matkou a kráľovnou celého stvorenia.⁶¹

V tejto časti Sadnime si spolu sa okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia môžeme pýtať seba samých, či náš životný štýl zahŕňa starostlivosť o stvorenie.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na stretnutí tejto ekipy. Začnime modlitbou z encykliky *Fratelli Tutti*: (FT, 287)

Modlitba k Stvoriteľovi

Pane a Otče ľudstva,
ktorý si stvoril všetky ľudské bytosti s rovnakou dôstojnosťou,
vlej do našich srdc ducha bratstva.
Prebuď v nás sen o novom spôsobe stretnutia,
o dialógu, spravodlivosti a pokoji.
Podnieť nás, aby sme všade vytvárali lepšiu spoločnosť
a dôstojnejší svet
bez hladu, chudoby, násilia a vojen.
Nech sa naše srdce otvorí
všetkým obyvateľom a národom zeme,
aby sme spoznali dobro a krásu,
ktoré si do nej zasial,
aby sme nadväzovali bližšie vzťahy

---

⁶¹Porov. Pápež František: Encyklika *Laudato Si'* – o starostlivosti o náš spoločný domov, “Moja výzva” – č. 13-16.

zjednotené v nádeji a spoločných cieľoch. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár a ako rodinu, a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte to, ako ste tento mesiac boli vy individuálne alebo ako manželský pár, povzbudení rozličnými spôsobmi prežívať starostlivosť o náš „spoločný domov“ (Ako a pre koho ste to robili?).

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Uvažujte o pasáži z Božieho slova, ktorú dostanete pred týmto stretnutím: Žena a drak – Zjv 12,1-4.

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia v tomto mesiaci.
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento mesiac vyžadovali „viac snahy“ z našej strany?
- Pomáha nám životný postoj nadobudnúť väčšiu úctu k stvoreniu a starať sa oň?

Otázky na diskusiu o téme

Ako poukázali portugalskí biskupi, zem „je pôžičkou, ktorú každá generácia dostáva a odovzdáva nasledujúcej generácii“. (FT, 178)

- Potrebujeme ako manželský pár a ako rodina „ekologické obrátenie“? V ktorých bodoch alebo aspektoch?
- Ktoré postoje musíme prijať, aby sme napodobňovali Máriu ako ochrankyňu života?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarela
- Magnifikat

Hodnotiace stretnutie

Nové víno

1. CIELE

- Zhodnotiť, aké zázraky „nového vína“ sa udiali vo vašej ekipe počas tohto roka.
- Uvedomiť si, čo z toho, čo nám Ježiš povedal, sme počas roka neboli schopní počúvať a urobiť.
- Podnietení Máriinou dôverou a nádejou v Ducha Svätého pochopiť, že všetko sa môže zmeniť, keď sa začneme meniť my.

2. PRÍPRAVA NA STRETNUTIE EKIPY

Úvod

Formačný rok hnutia END sme začali dôležitou scénou svadobnej hostiny v Káne, pri ktorej si Mária vďaka svojej citlivosti uvedomila, že na hostine chýba víno. Jej slová adresované jej Synovi: „*Už nemajú víno*“ vychádzajú zo solidarity s nevestou a ženíchom, ktorí by sa dostali do neprijemnej situácie.

Počas roka sme boli vyzvaní používať Máriine cnosti v rôznych situáciách, keď okolo nás „chýba víno“, či už nám ako manželskému páru alebo rodine, ekipe, cirkevnému spoločenstvu, spoločnosti. Rovnako rezonovala výzva nielen vidieť, ale aj konať na základe Máriiných slov, ktoré adresovala obsluhujúcim na hostine: „*Urobte všetko, čo vám povie.*“

Ale čo Ježiš povedal každému z nás? Len zaodetí Božím slovom ako Mária môžeme vnímať, čo od nás Pán žiada. Len vtedy vieme, ktoré „nádoby“ treba naplniť, aby Ježiš mohol premeniť vodu na nové víno.

Naším poslaním ako členov hnutia END je milovať svet tak ako Ježiš. Ježiš apeloval na ustanovené authority, ktoré stratili svoj cieľ, zameriaval sa na obyčajného všedného človeka, cenil si ženy a staral sa o chudobných a marginalizovaných ľudí. Čo znamenajú títo ľudia pre nás dnes? Na túto otázku si každý z nás musí úprimne odpovedať.

Ježiš nás povoláva prežívať túto lásku. Je to výzva, je to náročné a často v rozpore s prevládajúcou kultúrou. Skutočný nasledovník Krista musí vykročiť vo viere a stretnúť sa aj s neznámym svetom.

Na tomto poslednom stretnutí si zhodnotíme cestu, po ktorej sme prešli, premeny a ťažkosti, ktoré na nej prichádzali. Budú to chvíle ďakovania a pokánia, ale predovšetkým je to príležitosť obzrieť sa späť a zvoliť si správny smer, ktorým sa budeme uberať ďalej.

Toto hovoria o hodnotiacom stretnutí Usmernenia pre Équipes Notre-Dame:

„Posledné stretnutie formačného roka je hodnotiace stretnutie. Poskytuje ekipe príležitosť otvorene a v kresťanskom duchu uvažovať o svojom živote a zhodnotiť ho. Obzrieme sa späť na pokrok, ktorý sme počas posledného roka dosiahli a pripravíme sa na nasledujúci rok.“⁶²

Preto hodnotiace stretnutie považujeme za chvíľu zdieľania a vzájomnej pomoci, v ktorej každý člen ekipy zhodnotí svoju duchovnú cestu a pokrok v prežívaní svojej kresťanskej a manželskej spirituality. Určíme si ciele a predsavzatia na zlepšenie osobného duchovného života aj duchovného života páru.

Mali by sme uvažovať aj nad tým, ako sme prežívali rôzne časti stretnutí počas roka, a určiť spôsoby ich zlepšenia na budúci rok.

Zapamätajme si, že toto posledné stretnutie nie je koncom, ale novým štartom, začiatkom nového začiatku.

---

⁶²Pozrite: Usmernenia pre Équipes Notre-Dame, vydanie 2018, č. 5.3.2 (Ročné hodnotenie).

Nasledovať Máriine kroky: urobte všetko, čo vám povie

Mária sa v Cirkvi teší veľkej obľube a s láskou ju oslovujeme mnohými titulmi. Na každom stretnutí zameranom na túto tému sme sa sústredili najmä na Máriinu ľudskosť. Uvedomili sme si, že sa máme čo učiť z jej mnohých cností a postojov: solidarity, pokory, odolnosti, pedagogiky, ochoty, nehy, empatie, ľudskej citlivosti, pokoja, vytrvalosti a z postoja ochrankyne života.

Bola Jozefovou manželkou, Ježišovou matkou, oporou príbuznej Alžbety, smútiacou matkou pod krížom a prvou učeníčkou. Bola človekom a hoci nie vždy rozumela Božiemu plánu, aj ona musela vykročiť s vierou, s nepodmienečným „fiat“.

Na svadbe v Káne, na tej najlepšej ľudskej hostine, kde vidíme najvýraznejší symbol manželského života pred dvetisíc rokmi, Mária medzi Ježišovými učeníkmi a mnohými hosťami nahlas vyslovuje vetu a zároveň svoju radu: „Urobte všetko, čo vám povie!“

Ide o zdanlivo jednoduchý príkaz, ale stačí na to, aby premenil život mladého páru na svadbe a dokonca aby od tejto chvíle premenil svet.

Keď si Mária uvedomila, že už nemajú víno, nemala na mysli len materiálny nedostatok nápojov v danej chvíli. Mária sa prihovárala za všetky svoje deti. Mala na mysli celý Boží ľud, utláčaný mocou a chamtivosťou niekoľkých ľudí, ktorý žil v očakávaní vína života a spásy. Mária nám ukazuje cestu vpred, skutočnú cestu, pravdu a život, čiže Ježiša.

Ak chceme túto pasáž z Božieho slova dobre využiť a uskutočňovať Božie slovo, musíme spojiť tento príbeh svadby v Káne s naším vlastným príbehom – osobným, manželským, rodinným, duchovným, profesionálnym, spoločenským, atď.

Čo pozorujeme? Víno chýbalo skôr ako sa to predpokladalo, ešte pred koncom oslavy.

V našich životoch a v životoch miliónov našich bratov je to rovnaké.

Koľko vecí sa skončí skôr ako by sa mali? Koľko ľudí už nemá víno? Víno rodiny, detí, bývania, zdravia, vzdelania, krajiny, dialógu a života s druhými?

Koľko udalostí, ktoré by mali byť „ľudskými oslavami“ alebo chvíľami úplnej radosti, sa skončí v prázdnote, bez vína a bez schopnosti naplniť túžbu druhých po radosti!

V biblickom texte Ježiš prikazuje dve veci, ktoré sú dôležité, aby slávnosť mohla pokračovať: (Jn 2,7):

- Naplňte nádoby vodou.
- Teraz načrite a zaneste starejšiemu.

Prvé Ježišovo odporúčanie je naplniť nádoby vodou. Nádoby boli prázdne, čiže neplnili svoju úlohu.

Druhé opatrenie je zaniestť nádoby starejšiemu, aby videl, čo sa stalo po Ježišovom zásahu: najlepšie víno sa zachovalo až doteraz, do konca hostiny.

„Premena vody na víno“ je návrhom aj pre nás na konci tohto formačného roka, lebo je to kľúč k čítaniu a pochopeniu Božieho slova. Je to spôsob, ako uchopiť premenu, ktorú Ježiš uskutočnil, a ako majú jeho nasledovníci v jeho mene ponúkať víno, život či chlieb tam, kde chýbajú. Máme sa o ne deliť s každým, najmä s najchudobnejšími, najvylúčenejšími, ktorí sú v srdci evanjelia, ako hovorí pápež František.

Otec Caffarel v úvodníku mesačného listu z mája 1949 píše:63

„Zišli ste sa, aby ste hľadali Krista, aby ste ho napodobňovali a slúžili mu. Neuspejete bez sprevádzania, a neexistuje lepšia sprievodkyňa ako Mária. Bol by som rád, keby sme v našom hnutí živili vieru vo všemocnú nežnosť Panny Márie a aby každý pár zakúsil dôveru a bezpečie, ktoré cítia malé deti v prítomnosti svojej matky. Bol by som rád, keby toto bolo pre nás typické, vtedy by som mal veľkú dôveru v budúcnosť.“

Božie slovo (Sk 1,12-14; 2,1-4)

Vtedy sa vrátili do Jeruzalema z hory, ktorá sa volá Olivová a je blízko Jeruzalema, vzdialená toľko, koľko je dovolené prejsť v sobotu. Keď ta prišli, vystúpili do hornej siene, kde sa zdržiavali Peter a Ján, Jakub a Ondrej, Filip a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub Alfejov, Šimon Horlivec a Júda Jakubov. Títo všetci jednomyselne zotrvali na modlitbách spolu so ženami, s Ježišovou matkou Máriou a s jeho bratmi.

Keď prišiel deň Turíc, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi; ako im Duch dával hovoriť.

Toto je Mária, žena, ktorá naplnená darom Ducha Svätého priviedla na svet Slovo, ktoré sa stalo telom. Teraz kontempluje živú Cirkev uprostred apoštolov s rovnakým darom. Zvestovanie a Turíce nám ukazujú ženu, ktorá vždy kráčala s mocou Ducha.

Neprekvapuje nás, že Mária je spolu s učeníkmi v hornej sieni a modlí sa s nimi. Sám Ježiš jasne vyjadril poslanie Máriinho duchovného materstva, keď povedal Jánovi: „Hľa, tvoja matka!“ (Jn 19,27). Preto si ľahko predstavíme, že podporuje vieru učeníkov, ktorá kolísala.

Pri zvestovaní sa Mária stala ženou, ktorá privedie Ježiša na svet, zatiaľ čo Turíce učia Cirkev plniť poslanie Jeho ohlasovania.

My sme Cirkev, hnutie Équipes Notre-Dame je Cirkev. Preto sme dostali toho istého Ducha Turíc a od Panny Márie počujeme tak ako pred viac ako dvetisíc rokmi počuli obsluhujúci na svadbe v Káne Galilejskej: „*Urobte všetko, čo vám povie.*“

Duch Svätý osvecuje cestu poslania, ku ktorému sme povolaní a vyzvaní ako páry, ktoré prijali sviatosť manželstva. Ako kresťania pobádaní Duchom Svätým sme povolaní vytvoriť

---

⁶³Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.

svet zmŕtvychvstalých, v ktorom radosť z evanjelia napĺňa srdcia a životy ľudí, ktorí stretávajú Ježiša.

Nech tento mariánsky imperatív vstúpi do našej meditácie a modlitby na tomto poslednom stretnutí v tomto roku. Urobili sme všetko, čo od nás Ježiš chcel? Snažíme sa počuť Máriin hlas, ktorý nám ukazuje cestu? Uvedomujeme si, že len počúvaním a uskutočňovaním tohto príkazu bude v našich životoch a v našej spoločnosti nové víno?

Mária, žena nového vína, prihováraj sa za nás, aby sme počúvaním tvojho Syna dosiahli plnú radosť, ktorú nám prisľúbil.

Texty na uvažovanie

Na hodnotiacom stretnutí okrem hodnotenia našej tohtoročnej cesty dostávame poslanie. Sme poslaní do rôznych situácií, v ktorých chýba víno, či už ide o primerané bývanie, kvalitné vzdelanie, prácu, dialóg, krajinu, zdravé životné prostredie alebo nezaručené a nedodržiavané ľudské práva...

Ako členovia kresťanského spoločenstva sme za toto zodpovední, pričom máme napodobňovať Máriin príklad.

Pápež František

„Kladiem skutočne veľký dôraz na toto misionárske poslanie hnutia Équipe Notre-Dame. Každý oddaný pár určite veľa čerpá zo skúseností svojej ekipy a jeho manželský život sa prehľbuje rozvíjaním spirituality tohto hnutia. Ale po prijatí darov od Krista a od Cirkvi je kresťan nezadržateľne poslaný svedčiť o tom, čo prijal a odovzdať to ďalej. (...) Kresťanské páry a rodiny sú často najlepšie vybavené na ohlasovanie Ježiša Krista iným rodinám, na ich podporu, posilňovanie a povzbudzovanie. O všetkom, čo zažívate ako páry a ako rodiny v charizme vášho hnutia – o hlbokéj a nenahraditeľnej radosi z prítomnosti vášho manželského partnera, o raste vašich detí, o ľudskom a duchovnom ovocí – treba svedčiť, ohlasovať to a hovoriť o tom, aby sa aj druhí mohli vydať na túto cestu.“⁶⁴

[...] „boli sme stvorení pre plnosť, ktorá sa dosahuje jedine v láske. Nemáme na výber žiť ľahostajne k bolesti, nemôžeme pripustiť, aby niekto zostal „na okraji života“. To nás musí rozhorčovať až tak, že sa vzdáme svojho pokoja, aby sme sa dali vyrušiť ľudským utrpením. To je dôstojnosť.“ (FT, 68)

[...] „Dnes stojíme pred veľkou šancou vyjadriť to, že sme bratia, že sme ďalší milosrdní samaritáni, ktorí berú na seba bolesť zo zlyhania namiesto toho, aby vyvolávali nenávisť či roztrpčenie. Ako náhodný okoloidúci nášho príbehu musíme mať iba nezištnú túžbu byť skrátka a jednoducho ľuďom, vytrvalo a neúnavne sa zasadzovať za to, aby boli zapojení a integrovaní všetci, a pozdvihnúť toho, kto padol; hoci niekedy zlyhávame a sme donútení konať podľa logiky násilníkov, ktorí myslia iba na vlastný úspech a rozširujú zmätok a lož. (...) My podporujeme to, čo je dobré, a dajme sa do služieb dobra.“ (FT, 77)

---

⁶⁴Pápež František: Príhovor účastníkom na stretnutí sponzorovanom hnutím Équipes Notre-Dame, Clementine Hall, 10. 9. 2015.

Otec Henri Caffarel

V zápiskoch otca Caffarela nájdeme mnoho odkazov na poslanie párov a ekíp hnutia END. Tu je jeden dostatočne výrečný o misionárskej požiadavke:

„Duchovné spoločenstvo Ekíp Panny Márie je misionárskym spoločenstvom. A ak by ekipy raz stratili tento misionársky rozmer, už by neboli duchovným spoločenstvom.“⁶⁵

Za reflexiu stojí aj význam hodnotiaceho stretnutia na ceste ekíp:

„V ekipe sa uskutoční koncoročné stretnutie, ktoré často nazývame hodnotiace stretnutie, na ktorom sa úprimne a s dobrou vôľou pýtame samých seba, aké zmeny by sme mali zaviesť, aké kroky vpred je potrebné urobiť, aby život ekipy mohol napredovať z hľadiska modlitby, štúdia a bratského priateľstva.“⁶⁶

„Na koncoročnom hodnotiacom stretnutí by všetky páry mali odpovedať ‚nie‘ na otázku: Cítíme sa v hnutí dobre? Hnutie nie je škôlka pre dospelých! Naopak, položme si nasledujúcu otázku: Sme naozaj odhodlaní zapojiť sa do hĺbky hnutia END, a s jeho pomocou aj do poslania stať sa Božími svedkami uprostred tohto sveta, ktorému hrozí záplava vlnou ateizmu?“⁶⁷

Otázky k časti Sadnime si spolu

Tento mesiac môže pár v časti Sadnime si spolu okrem otázok k tomuto konkrétnemu bodu úsilia vo svetle Máriiných cností pouvažovať o tom, aká bola ich cesta k poslednému stretnutiu formačného roka.

Na konci časti Sadnime si spolu by sa mal každý pár chvíľu modliť modlitbu vďaky a chvály.

3. MESAČNÉ STRETNUTIE EKIPY

Privítanie

Domáci pár: Drahí bratia, sestry a priatelia, vitajte na dnešnom hodnotiacom stretnutí. Začnime modlitbou k Duchu Svätému, aby sme toto stretnutie prežili v úprimnosti a aby sme v ňom mohli oživiť našu vieru a svedectvo.

Modlitba k Duchu Svätému od pápeža Františka:⁶⁸

⁶⁵Équipe Notre-Dame, Rozvoj a poslanie kresťanských párov). (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

⁶⁶Povolanie a itinerár hnutia END, 1959. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

⁶⁷Henri Caffarel: Pred tvárou ateizmu, 1970. (Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.)

⁶⁸Preložila ekipa, ktorá pripravila tento text.

Duchu Svätý, Božia pamäť, obnov našu spomienku na prijatý dar.
Oslobod' nás od paralýzy sebeckta a zapáľ v nás túžbu slúžiť a robiť dobro.
Lebo horšie ako táto kríza, ktorú prežívame,
je len jej strata a uzatvorenie sa do seba.
Príď, Duchu Svätý! Ty, ktorý si pokoj, urob z nás budovateľov jednoty.
Ty, ktorý sa vždy dávaš, daj nám odvahu vychádzať zo seba,
milovať a pomáhať si navzájom, stať sa jednotnou rodinou. Amen.

Občerstvenie

Občerstvenie by malo byť súčasťou stretnutia podľa dohody ekipy. Je to chvíľa milosti, radosti zo stretnutia, oslavy, slávenia a modlitby.

Zdieľanie

- Zdieľajte svoje zážitky z predchádzajúceho mesiaca, pričom prevažovať by mali tie, ktoré sú dôležité pre vás osobne, ako pár alebo ako rodinu, a tie, ktoré pomáhajú konfrontovať život s evanjeliom.
- Zdieľajte to, ako ste boli znamením Božej prítomnosti pre členov vašej ekipy a vášho spoločenstva počas tohto formačného roka.
- Zdieľajte to, ako ste boli vy, individuálne alebo ako pár, povzbudení prežívať tento Máriin príkaz: „Urobte všetko, čo vám povie“ počas formačného roka.

Čítanie Božieho slova, meditácia a modlitba

Čítanie a meditácia

Navrhované čítanie a meditácia o Božom slove na toto stretnutie: (Sk 1,12-14; 2.1-4).

Keď pápež František uvažuje o Máriinej prítomnosti v hornej sieni, hovorí nám, že „Ježišova matka sa modlí spolu so spoločenstvom učeníkov. Je žijúcou pripomienkou svojho Syna a žijúcim odkazom na Ducha Svätého. Je matkou Cirkvi.“

Liturgická modlitba

Responzóriový žalm zo sv. omše v deň stretnutia.

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia

Zdieľanie o konkrétnych bodoch úsilia je veľmi dôležitý moment stretnutia ekipy. Je to čas, v ktorom sa stretávame so sebou samým a s druhými. Je to čas vzájomnej pomoci, vzájomnej blízkosti, v ktorej posilňujeme duchovnú cestu každého jedného člena. Preto:

- Zdieľajte svoje prežívanie konkrétnych bodov úsilia počas tohto roka.
- Čo je to „víno“, ktoré nám stále chýba osobne a ako páru pri prežívaní konkrétnych bodov úsilia?
- Ako som pomohol/pomohla svojmu manželskému partnerovi uskutočňovať konkrétne body úsilia počas tohto roka?
- Ktoré konkrétne body úsilia si tento rok vyžadovali „viac snahy“ z našej strany?

Otázky na hodnotenie: diskusiu o téme

Na hodnotiacom stretnutí máme ako členovia ekipy uvažovať o rozličných dimenziách svojho života, osobne a ako pár v súvislosti so spoločenstvom ekipy, o tom, že patríme do hnutia a o našom poslaní.

Nižšie navrhujeme niekoľko otázok. Ale sektory, regióny a dokonca aj Super Regióny zvyčajne navrhnu svoje otázky, a odpovede na ne tvoria dôležitú spätnú väzbu pri plánovaní nových činností alebo pri hodnotení uskutočnených činností.

Zodpovedný pár ekipy a duchovný poradca budú vedieť, čo je v tejto chvíli diskusie najdôležitejšie pre ekipu.

O živote páru:

a) Myslíte si, že skúsenosti z tohtoročnej témy u vás niečo zmenili? Ktoré to boli?

O živote ekipy a hnutia:

b) Boli ste podľa vzoru Márie citliví na „víno“, ktoré možno nejakému páru z vašej ekipy chýbalo? Alebo vášmu duchovnému poradcovi? Boli ste ochotní stretnúť sa s ním/ňou?

O živote vo svete:

c) Pripomeňme si najprv to, čo nám Ježiš povedal v každej kapitole a potom pouvažujme nad tým, k akým konkrétnym gestám sme povolani? Zmenilo sa niečo na vašom spôsobe konania vo svete?

Záverečné modlitby

- Modlitba za svätorečenie otca Henriho Caffarella
- Magnifikat